Strategia Rozwoju Powiatu Zduńskowolskiego na lata 2022-2030

Zduńska Wola 2022

Projekt przygotowany przez Zarząd Powiatu Zduńskowolskiego

Dokument sporządził zespół w składzie:

Wojciech Rychlik – Przewodniczący Zespołu

Anna Paszkiewicz-Banaś – Zastępca Przewodniczącego

Katarzyna Tomczyk – Sekretarz Zespołu

Justyna Mataśka, Beata Barton, Wojciech Klauziński,

Dariusz Dzionek, Karolina Jonczyk, Jarosław Andrysiak

Anna Szubert, Magdalena Lewińska, Marta Wróblewska, Piotr Pacelt

Opracował:

Wydział Inwestycji i Zamówień Publicznych

Starostwa Powiatowego w Zduńskiej Woli

Spis treści

1. Dlaczego napisaliśmy strategię?

1.1. Wprowadzenie do strategii 5

2. W jakich warunkach tworzyliśmy strategię?

2.1. Uwarunkowania i trendy rozwojowe 8

3. W którym miejscu jesteśmy dzisiaj? Diagnoza

3.1. Położenie geograficzne, dostępność komunikacyjna i mobilność 15

3.2. Ludność i procesy demograficzne 20

3.3. Gospodarka 25

3.3.1. Przedsiębiorczość 25

3.3.2. Rynek pracy 28

3.4. Środowisko naturalne i infrastruktura 31

3.4.1. Walory przyrodnicze 31

3.4.2. Zanieczyszczenie środowiska 32

3.4.3. Odnawialne źródła energii 35

3.4.4. Gospodarka wodno-ściekowa 37

3.4.5. Gospodarka odpadami 38

3.4.6. Zmiany klimatu 39

3.5. Kultura i dziedzictwo kulturowe 42

3.6. Sport, rekreacja i turystyka 47

3.7. Edukacja i kapitał społeczny 51

3.8. Zdrowie 58

3.9. Ubóstwo i wykluczenie społeczne 63

3.10. Finanse powiatu 66

4. Mapa szans i potencjałów

4.1. Analiza SWOT 74

5. W jakim miejscu chcemy być w roku 2030? Misja i wizja

5.1. Nasza misja 80

5.2. Wizja rozwoju 80

6. Możliwe scenariusze rozwoju

6.1. Cele i kierunki działań 82

6.2. System realizacji strategii 92

6.3. Spis rysunków i tabel 100

Dlaczego napisaliśmy strategię?

Wprowadzenie do strategii

Strategię Rozwoju Powiatu Zduńskowolskiego do roku 2030 napisaliśmy, aby wspólnie, w gronie mieszkanek i mieszkańców, władz samorządowych i organizacji społecznych, uwzględniając uwarunkowania krajowe i europejskie oraz bacznie obserwując współczesne trendy, rozwijać, a przez to zmieniać na lepsze nasze życie.

Powiat Zduńskowolski już po raz trzeci wytycza kierunki swojego rozwoju. Pierwsza strategia rozwoju powiatu powstała w 2001 roku. Wejście Polski do Unii Europejskiej, trzy lata później, diametralnie zmieniło sytuację społeczno-gospodarczą regionu i było najważniejszą przyczyną napisania, w roku 2007, praktycznie nowego dokumentu, określającego wizję i wskazującego cele rozwojowe aż do roku 2020. Dokument ten został w 2011 roku zaktualizowany, a w latach 2020 i 2021 przedłużono okres jego obowiązywania, odpowiednio do roku 2021 i 2022.

Zdefiniowana wówczas misja mówiła o zdynamizowaniu rozwoju powiatu i podniesieniu jego atrakcyjności jako obszaru sprzyjającego zamieszkaniu ludzi i prowadzeniu działalności gospodarczej oraz dążenie do zwiększenia jego wewnętrznej spójności. Nie porzucając wartości, do których te słowa się odnoszą, proponujemy dziś ich uwspółcześnienie i poszerzenie.

Chcemy, aby Powiat Zduńskowolski, szanując ludzi - ich indywidualne życiowe drogi i wybory oraz szanując otaczającą nas przyrodę, budował mieszkańcom warunki do dobrego życia.

Oto nasza misja:

„Dostatek, rozwój i równość mieszkańców w zaopiekowanym otoczeniu naturalnym”

Co dla nas oznaczają te wartości?

- **Dostatek** – zaspokojenie podstawowych potrzeb społecznych oraz wysoka jakość usług publicznych.
- **Rozwój** – ciągłe budowanie warunków do samorozwoju mieszkańców na każdej możliwej płaszczyźnie ludzkiego życia: (społecznej, gospodarczej, kulturalnej, sportowej), w każdym możliwym obszarze działalności człowieka oraz zgodnie z indywidualnymi wyborami.
- **Równość** – pełne poszanowanie prawa do działalności społecznej i politycznej, tolerancja i szacunek, równość płci oraz sprawiedliwość społeczna.
- **Zaopiekowane otoczenie naturalne** – ochrona powietrza, ochrona wszystkich naszych ekosystemów przy uwzględnieniu globalnych oraz lokalnych wyzwań ekologicznych.

Mamy ogromną nadzieję, że Strategia Rozwoju Powiatu Zduńskowolskiego na lata 2022-2030 stanie się narzędziem wdrażania tej misji. A przede wszystkim, że ta misja będzie ponadczasowa i właśnie do niej odnosić się będą kolejne strategie rozwoju.

Napisaliśmy ją, aby:

- zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju równorzędnie rozpatrzeć gospodarkę powiatu, jego ład przestrzenny, sprawy społeczne oraz środowisko naturalne,
- a także pokazać nasz wspólny sposób myślenia o ludziach i miejscu: o mieszkańcach powiatu żyjących w ściśle określonej przestrzeni,

i na podstawie tej analizy:

- nadać wspólne ramy kierunkom rozwoju gmin tworzących Powiat Zduńskowolski,
- wpisać się w dzisiejsze europejskie i światowe trendy rozwojowe i odpowiedzieć na wyzwania współczesnego świata,
- nadać nowe znaczenie misji, którą zdefiniowaliśmy w roku 2010, a w konsekwencji wyznaczyć nowe cele i kierunki rozwoju.

Podstawą programowania była wnikliwa diagnoza obecnej kondycji powiatu, a jej wyniki charakteryzują kluczowe problemy oraz definiują nasze potencjały i stojące przed nami wyzwania.

W jakich warunkach tworzyliśmy strategię?

Uwarunkowania i trendy rozwojowe

Praca nad strategią była wieloetapowa. Rozpoczęła się wskazaniem horyzontu czasowego do roku 2030 oraz wypracowaniem założeń oraz planu i sposobu pracy nad dokumentem. Posiadane zasoby i potencjały zostały przeanalizowane podczas diagnostycznego etapu prac. Był on najdłuższy i najbardziej szczegółowy. Generalne wnioski z tego etapu – podane w formie stojących przed powiatem wyzwań oraz kluczowe informacje, które pozwoliły na sformułowanie wniosków, stały się częścią dokumentu strategii. Na podstawie diagnozy przeprowadzona została analiza SWOT, w której określono silne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia związane z poszczególnymi sferami życia powiatu. Z tej części pracy na wprost wyniknęły: wizja rozwoju, obszary priorytetowe, strategiczne cele oraz przyszłe kierunki działań. Ostatecznie jednak to mieszkańcy powiatu zdecydowali o finalnym kształcie dokumentu strategii. Zrobili to w ramach konsultacji społecznych, którym strategia została poddana na etapie projektu oraz poprzez swoich przedstawicieli w Radzie Powiatu Zduńskowolskiego.

Etapy prac nad Strategią Rozwoju Powiatu Zduńskowolskiego na lata 2022–2030

1. Etap ustalania założeń, w oparciu o które strategia została opracowana.
   - → powołanie Zespołu do przeprowadzenia analizy i aktualizacji Strategii Rozwoju Powiatu Zduńskowolskiego na lata 2007-2021 oraz Planu Rozwoju Lokalnego Powiatu Zduńskowolskiego na lata 2007-2021
   - → wypracowanie założeń strategii na lata 2022-2030.
2. Etap diagnostyczny.
   - → zbadanie danych ze wszystkich obszarów życia społecznego, gospodarczego oraz środowiska naturalnego powiatu
   - → przeanalizowanie potencjałów rozwojowych oraz zdefiniowanie najważniejszych wyzwań powiatu
   - → rozważenie strategii i programów rozwojowych wyższego rzędu: wojewódzkich, krajowych i unijnych
3. Etap analizy SWOT.
4. Etap wytyczania celów strategicznych.
   - → zdefiniowanie wizji oraz ustrukturyzowanie celów strategii
   - → wskazanie priorytetów, a w ich ramach szczegółowe opisanie strategicznych działań
   - → określenie wskaźników, którymi będzie mierzona skuteczność strategii
   - → podanie procedur wdrażania oraz zasad ewaluacji strategii
5. Etap uzgadniania i konsultowania.

→ poddanie projektu strategii konsultacjom społecznym

→ przeanalizowanie zgłoszonych uwag i wniosków

→ opracowanie ostatecznej treści strategii

6. Etap zatwierdzania.

→ przyjęcie strategii przez Radę Powiatu Zduńskowolskiego

Podstawą prawną do przyjęcia strategii jest art. 12 pkt 4 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym. Ponadto samorząd powiatowy, kreując swoją politykę rozwoju, opiera się o zapisy art. 2 i 3 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, co oznacza że prowadzi wzajemnie powiązane działania, które są podejmowane i realizowane w celu zapewnienia trwałego i zrównoważonego rozwoju, spójności społeczno-gospodarczej, regionalnej i przestrzennej, podnoszenia konkurencyjności gospodarki oraz tworzenia nowych miejsc pracy w skali ponadlokalnej.

Diagnostyczna część prac objęła analizy statystyczne danych dotyczących wszystkich obszarów życia mieszkańców. Do wszystkich porównań przyjęto perspektywę dziesięcioletnią. Często również, aby wyraźnie pokazać obecną sytuację powiatu, zestawiono również dotyczące go dane z danymi wojewódzkimi i/lub krajowymi.

Podczas diagnostycznego etapu prac nad strategią rozważone zostały również zapisy Agendy 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju, a także Polityka Spójności Unii Europejskiej na lata 2021-2027. Było to przede wszystkim wynikiem konstatacji, że jednym z najważniejszych trendów rozwojowych dzisiejszego Świata jest globalizacja. W celach zrównoważonego rozwoju ujęte są wartości, do których odwołuje się misja powiatu. Znajdujemy je w większości z 17 wyodrębnionych celów:

- **Dostatek**: 1. koniec z ubóstwem, 2. zero głodu, 3. dobre zdrowie i jakość życia, 8. wzrost gospodarczy i godna praca, 11. zrównoważone miasta i społeczności;
- **Rozwój**: 4. dobra jakość edukacji;
- **Równość**: 5. równość płci, 10. mniej nierówności, 8. wzrost gospodarczy i godna praca, 16. pokój, sprawiedliwość i silne instytucje;
- **Zaopiekowane środowisko naturalne**: 7. czysta i dostępna energia, 13. działania w dziedzinie klimatu.

Wpisują się one również w cele polityki spójności, wskazane przez Komisję Europejską w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r.:

a) bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej oraz regionalnej łączności cyfrowej;
b) bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej;
c) lepiej połączona Europa dzięki zwiększeniu mobilności;
d) Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych;
e) Europa bliższa obywatelom dzięki wspieraniu zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju wszystkich rodzajów terytoriów (w tym miejskich i wiejskich) i inicjatyw lokalnych.
f) Unia Europejska, poprzez Fundusz na Rzecz Sprawiedliwej Transformacji, wspiera ponadto realizację celu dodatkowego, którym jest umożliwienie regionom i ludności łagodzenie społecznych, gospodarczych i środowiskowych skutków transformacji w kierunku gospodarki neutralnej dla klimatu.

Zapisy strategii zbadane zostały również pod kątem zgodności z dokumentami krajowymi i regionalnymi. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 - podstawowy dokument strategiczny polityki regionalnej państwa w perspektywie do 2030 roku - uznaje, że głównym celem polityki regionalnej jest efektywne wykorzystanie endogenicznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągania zrównoważonego rozwoju kraju, co tworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiąganiu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym. Wśród kierunków interwencji znajdują się obszary w pełni zgodne z ustaleniami strategii, a m.in.: 1.1. Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo, 1.5 Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów, 2.1. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego, 2.2. Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym, 3.3. Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych czy 3.4. Efektywny i spójny system finansowania polityki regionalnej. Strategia krajowa kładzie szczególny nacisk na zrównoważony rozwój całego kraju.

Ważnym zadaniem, stojącym przed autorami strategii było zapewnienie jej spójności ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030, która jest najważniejszym dokumentem samorządu województwa określającym wizję i cele polityki regionalnej w wymiarze gospodarczym, społecznym

i przestrzennym. Wizja rozwoju województwa łódzkiego to: „Harmonijnie rozwijające się województwo w centrum Polski, przyjazne rodzinom, mieszkańcom miast i obszarów wiejskich. Region, w którym nowoczesna gospodarka idzie w parze z ochroną walorów kulturowych i przyrodniczych". Autorzy dokumentu wojewódzkiego opisali pożądany stan województwa w trzech strategicznych wymiarach rozwoju: gospodarczym, społecznym i przestrzennym, definiując w każdym z nich cele strategiczne i operacyjne, odpowiednio:

1. Nowoczesna i konkurencyjna gospodarka.
    1.1. Zwiększenie potencjału badawczego i innowacyjnego.
    1.2. Podnoszenie jakości kapitału ludzkiego.
    1.3. Wsparcie rozwoju MŚP.
    1.4. Rozwój sektora rolnego i zwiększenie jego konkurencyjności.
2. Obywatelskie społeczeństwo równych szans.
    2.1. Rozwój kapitału społecznego.
    2.2. Poprawa stanu zdrowia mieszkańców.
    2.3. Ograniczenie skali ubóstwa i wykluczenia społecznego.
3. Atrakcyjna i dostępna przestrzeń.
    3.1. Adaptacja do zmian klimatu i poprawa jakości zasobów środowiska.
    3.2. Ochrona i kształtowanie krajobrazu.
    3.3. Zwiększenie dostępności transportowej.
    3.4. Nowoczesna energetyka w województwie.
    3.5. Regionalizacja gospodarki odpadami.
    3.6. Zwiększenie dostępności do usług teleinformatycznych.

Samorząd województwa łódzkiego wyznaczył również horyzontalny cel rozwoju, zdefiniowany jako Efektywne i odpowiedzialnie zarządzane województwo, realizowany poprzez:

- podnoszenie wiedzy i umiejętności z zakresu planowania i zarządzania rozwojem pracowników administracji samorządowej wszystkich szczebli,
- upowszechnianie wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych w zarządzaniu rozwojem,
- wzmacnianie współpracy i partnerstwa samorządów,
- prowadzenie zintegrowanej i terytorialnie ukierunkowanej polityki zrównoważonego rozwoju przestrzennego.

Wzięto również pod uwagę, że strategia wojewódzka ma także swój wymiar terytorialny. Powiat zduńskowolski, leżący w zasięgu Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Sieradz – Zduńska Wola – Łask

został tu uznany za Obszar Strategicznej Interwencji (OSI), dla którego za szczególnie istotne wskazywane są działania związane z rozwojem: zrównoważonego transportu publicznego, zwiększaniem efektywności energetycznej, poprawą stanu środowiska przyrodniczego, w tym jakości powietrza oraz wsparciem kształcenia zawodowego adekwatnego do potrzeb rynku pracy. Miasto Zduńska Wola jest wymienione jako jedno z dziewięciu miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze w województwie. Ten typ obszaru strategicznej interwencji wskazuje na konieczność podejmowania działań koncentrujących się na zatrzymaniu dalszej utraty funkcji, a następnie na ich przywracaniu. W ramach Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Sieradz - Zduńska Wola - Łask powołany został Związek Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych zakładający współpracę samorządów gminnych miast: Sieradza, Zduńskiej Woli, Łasku i Szadku, gmin: Sieradz, Wodzierady, Buczek, Sędziejowice, Zapolice, Zduńska Wola. Celem ich współpracy jest działanie na rzecz: wspólnego przygotowania i realizacji projektów planowanych do dofinansowania ze środków unijnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2021 - 2027, a w szczególności działań z zakresu ochrony środowiska, gospodarki odpadami, poprawy efektywności energetycznej, strategii niskoemisyjnej, wsparcia zrównoważonej mobilności miejskiej, infrastruktury edukacyjnej i społecznej, turystycznej i gospodarczej. W skład MOF Sieradz - Zduńska Wola - Łask wchodzą wszystkie gminy powiatu.

Kierunki działań wytyczone przez samorząd województwa łódzkiego zostały wzięte pod uwagę podczas konstruowania strategii.

Z drugiej strony z szacunkiem pochylono się nad strategiami gmin tworzących powiat zduńskowolski. Strategia Rozwoju Gminy Zduńska Wola obejmuje lata 2021-2028. Następująco definiuje ona wizję rozwoju: „Gmina Zduńska Wola - atrakcyjna dla mieszkańców, w szczególności ludzi młodych oraz przedsiębiorców, z rozwiniętą infrastrukturą techniczną”. Misją Gminy Zduńska Wola jest: „zapewnienie wysokiej jakości życia poprzez zaspakajanie zbiorowych potrzeb mieszkańców, promocja gminy i stworzenie szans zrównoważonego rozwoju". Gmina Zapolice, ustalając swoją strategię rozwoju, przyjęła horyzont czasowy do roku 2030, a jej wizją rozwoju jest: „Zapolice jako rozwinięta infrastrukturalnie gmina, przyjazna dla mieszkańców, turystów i przedsiębiorców, funkcjonująca w zgodzie z naturą". Gmina i Miasto Szadek oraz Miasto Zduńska Wola opracowują swoje strategie rozwoju, ich dotychczasowe dokumenty wygasły w roku 2020. Nowe będą obejmowały perspektywę czasową, odpowiednio: 2022 r. – 2030 r. oraz 2021 r. – 2028+ r.

W wymienionych wyżej dokumentach strategicznych, zarówno na poziomie europejskim, jak i krajowym bardzo wyraźnie odbijają się trendy rozwojowe współczesnego Świata. Globalizacja obejmująca życie gospodarcze i polityczne oraz społeczne i kulturowe, w tym nawet sprawy związane

ze zdrowiem i ochroną zdrowia, co jednoznacznie pokazała pandemia SARS-CoV-2. Bardzo wyraźnie widać również niekorzystne zmiany demograficzne i klimatyczne oraz dysproporcje społeczne. Widoczny jest także gwałtowny rozwój społeczeństwa informacyjnego.

W którym miejscu jesteśmy dzisiaj? Diagnoza

Położenie geograficzne, dostępność komunikacyjna i mobilność

Jak jest? Geograficzne położenie powiatu w centrum Polski, przebiegające przez jego obszar ważne elementy transeuropejskiej bazowej sieci transportowej TEN-T: droga ekspresowa S8 oraz budowana kolejowa linia dużych prędkości Warszawa-Łódź-Wrocław/Poznań oraz modernizowana Magistrala Węglowa zapewniają mu dobrą dostępność komunikacyjną. Jednocześnie podkreślić trzeba niewystarczającą jakość lokalnej infrastruktury drogowej, niezadowalająca sieć połączeń komunikacji zbiorowej oraz niskie pokrycie zasięgami szerokopasmowego Internetu stacjonarnego o prędkości min. 100 Mb/s.

Jakie jest wyzwanie? Poprawa lokalnej infrastruktury drogowej, organizacja sprawnej komunikacji zbiorowej i zapewnienie powszechnego dostępu do szybkiego Internetu.

Powiat Zduńskowolski położony jest w centralnej części Polski - 50 km na zachód od Łodzi i 180 km od Warszawy; 170 km na wschód od Wrocławia i 200 km od Poznania, w zachodniej części województwa łódzkiego. Zajmuje obszar o powierzchni 369 km^2, który zamieszkuje 66 tys. osób.

Rys. 1. Położenie powiatu zduńskowolskiego w Polsce

Źródło: opracowanie własne na podst. http://geografia24.pl/wp-content/uploads/2021/12/Podzial-administracyjny-Polski.png

Jest jednym z 24 powiatów województwa łódzkiego. Strukturę administracyjną powiatu tworzą cztery gminy: Miasto Zduńska Wola, Gmina i Miasto Szadek, Gmina Zduńska Wola oraz Gmina Zapolice.

Powiat zduńskowolski graniczy od północy z powiatem poddębickim, od wschodu i południa z powiatem łaskim oraz od zachodu z powiatem sieradzkim.

Rys. 2. Położenie powiatu na tle województwa łódzkiego

Źródło: oprac. wł. na podst. https://wikipedia.org

Rys. 3. Podział administracyjny powiatu

Źródło: https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=3579054

Przez powiat biegnie droga ekspresowa S8. Miasto Zduńska Wola obiega z południowej strony, ma dwa węzły zjazdowe Zduńska Wola Wschód i Zduńska Wola Zachód. Początek trasy zaczyna się na 181 km, a kończy na 191 km. Jest to odcinek długości 10 km. S8 to jedna z najważniejszych polskich dróg ekspresowych i ważny element sieci TEN-T. Pozwala szybko i wygodnie dostać się do Wrocławia, Łodzi i Białegostoku, jest fragmentem międzynarodowej drogi E67, która wiedzie od Pragi aż po Helsinki. S8 jest jedyną, przebiegającą przez powiat, drogą krajową. Przecinają go natomiast trzy drogi wojewódzkie: nr 473 (od granicy województwa łódzkiego i wielkopolskiego do Piotrkowa Trybunalskiego), 710 (Łódź – Błaszki – skrzyżowanie z drogą krajową nr 12) i 482 (Łódź – Wieruszów – granica województwa łódzkiego i wielkopolskiego). Łączna sieć dróg: wojewódzkich, powiatowych i gminnych, leżących na terenie powiatu wynosi 569,949 km, jedynie 76% jest klasyfikowanych jako drogi o powierzchni twardej ulepszonej. Kształt powiatu wyciągniętego geograficznie w osi północ – południe powoduje, że ww. drogi krajowa i wojewódzkie, o przebiegu wschód – zachód, odpowiadają za przenoszenie tylko części ruchu drogowego. Kręgosłup komunikacyjny w osi północ – południe stanowią w całości drogi powiatowe. Na terenie powiatu krzyżują się również dwa ważne szlaki kolejowe: z południa na północ linia kolejowa nr 131 Chorzów Batory – Tczew, łącząca Śląsk z portami morskimi Gdańskiem i Gdynią oraz linia biegnąca ze wschodu na zachód, łącząca Warszawę z Wrocławiem i Pragą czeską. W momencie pisania strategii trwają ostatnie prace nad projektem optymalnego przebiegu, wiodącej przez powiat, linii Kolei Dużych Prędkości. Prowadzi ona z Warszawy,

przez Centralny Port Komunikacyjny, czyli największe krajowe lotnisko, które powstaje między Łodzią a Warszawą, do Łodzi i dalej do Wrocławia.

Rys. 4. Istniejące i planowane linie kolejowe

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030, s. 45.

Dane GUS dotyczące województwa pokazują, że w roku 2020 w 85,1% gospodarstw domowych znajdowało się urządzenie z dostępem do Internetu, a spośród przedsiębiorstw z terenu województwa blisko 96% posiadało w roku 2019 szerokopasmowy dostęp do Internetu. Żaden z operatorów telekomunikacyjnych nie oferuje na terenie powiatu usług w technologii 5G. Teren powiatu w 80% objęty jest infrastrukturą zapewniającą dostęp do szerokopasmowego[1] Internetu. Brak pokrycia Internetem szerokopasmowym występuje głównie w południowej i wschodniej części gminy Zapolice oraz w kilku fragmentach gminy Szadek. Jak zauważa firma Nexera (infrastrukturalna grupa telekomunikacyjna, budująca nowoczesną światłowodową sieć dostępową w czternastu obszarach środkowej i północno-wschodniej Polski w ramach Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa), w swoim

[1] Za łącze szerokopasmowe Urząd Komunikacji Elektronicznej uznaje sieć internetową o szybkości min. 30 Mb/s.

raporcie #RegionyNEXERY2020[2], pandemia SARS-CoV-2 stała się największym w historii motywatorem do korzystania z Internetu. Zapotrzebowanie na usługi dostępne online w różnych obszarach życia mieszkańców - praca, nauka, rozrywka, zakupy, bankowość, skokowo wzrosło. Dlatego najważniejszym wyzwaniem najbliższego okresu jest zapewnienie wszystkim mieszkańcom powiatu dostępu do szybkiego Internetu.

W powiecie funkcjonuje sieć transportu zbiorowego. Zapewnione są bezpośrednie połączenia gmin z miastem Zduńska Wola oraz z Łodzią. Obsługę pasażerów prowadzą: Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacji Sp. z o.o., PKS „Wieluń" Sp. z o.o., PKS „Sieradz" Sp. z o.o., MPK w Sieradzu Sp. z o.o., Wicher Travel Tomasz Kurzawa – Poddębice, REGIO TRAVEL M. Kamiński – Łódź, Nadgoplańska Komunikacja Autobusowa Grzegorz Arent – Kruszwica, PKP Przewozy Regionalne sp. z o.o. Największym lokalnym przewoźnikiem jest MPK Sp. z o.o., które obsługuje 10 linii komunikacyjnych, w tym cztery linie miejskie, cztery podmiejskie (łączące miasto Zduńska Wola z gminą Zapolice oraz gminą Zduńska Wola) oraz dwie międzymiastowe (Zduńska Wola – Sieradz). Usługi zbiorowego przewozu osób świadczą również przewoźnicy kolejowi: Łódzka Kolej Aglomeracyjna, Koleje Wielkopolskie Sp. z o.o. i PKP Intercity sp. z o.o. Tylko w roku 2019, który przyjmuje się jako bardziej miarodajny niż 2020, podczas którego trwała epidemia SARS-CoV2, na stacji kolejowej Zduńska Wola do pociągów Łódzkiej Kolei Aglomeracyjnej wsiadło i wysiadło ponad 112 tys. osób.

Rys. 5. Liczby pociągów „ŁKA" oraz pasażerów wsiadających/wysiadających na stacji Zduńska Wola

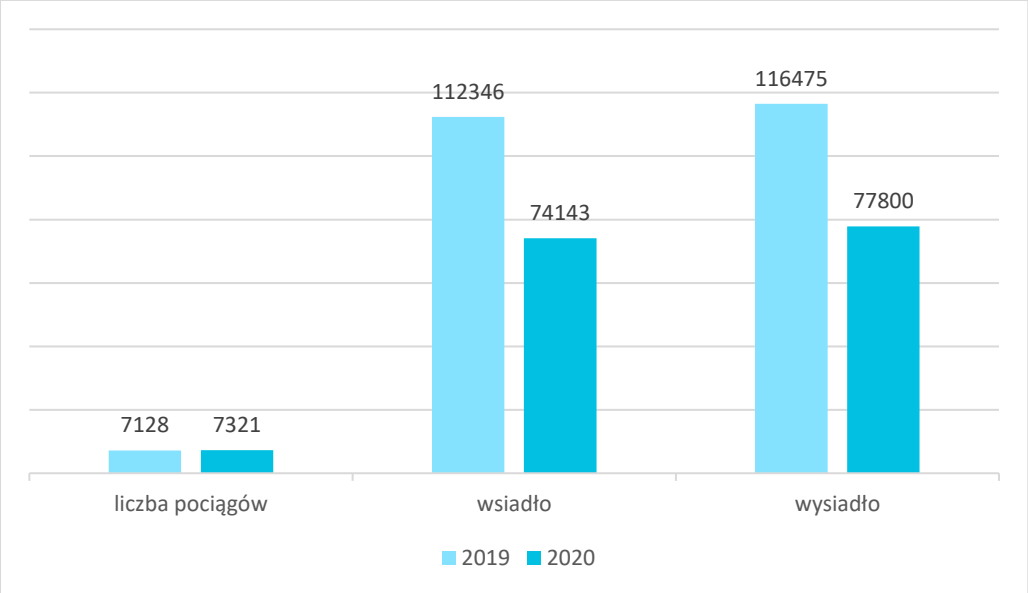

Źródło: Wydział Zarządzania produktem „ŁKA" Sp. z o.o.

[2] https://www.datocms-assets.com/25891/1615564979-1592983756-raport-regionynexery2020.pdf.

W 2021 roku rozpoczęła się kompleksowa modernizacja budynku dworca PKP. Planowany zakres prac obejmuje, obok przebudowy budynku dworca, także plac przed dworcem, gdzie powstanie węzeł przesiadkowy. Planowany termin zakończenia modernizacji przypada na pierwszy kwartał 2023 roku.

Ludność i procesy demograficzne

Jak jest? Struktura demograficzna powiatu nie odbiega znacząco od średniej województwa łódzkiego. Prognozy demograficzne są niekorzystne i świadczą o starzeniu się i depopulacji społeczeństwa.

Jakie jest wyzwanie? Zwiększająca się liczba osób starszych i zależnych, migracje spowodowane niedostatkiem mieszkań i atrakcyjnych miejsc pracy.

Liczba mieszkańców powiatu na koniec 2020 roku wynosiła 66 064 osoby i była najniższa od 2011 roku.

Tab. 1. Liczba ludności powiatu w latach 2011-2020

2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
68121	68123	67928	67748	67483	67248	67049	66766	66380	66064

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Przez okres dziesięciu ostatnich lat liczba ta spadła o 2057 osób (3,2%). Trudna sytuacja demograficzna charakteryzuje całe województwo łódzkie. Od 2010 roku liczba ludności w województwie spadła o 97,8 tys. osób (3,8%), a tempo wyludniania się jest tu jednym z najwyższych w kraju. W ciągu ostatnich dziesięciu lat, na 24 powiaty województwa, zaledwie w jednym (powiat zgierski) odnotowano wzrost liczby ludności.

Rys. 6. Liczba ludności powiatu w latach 2011-2020

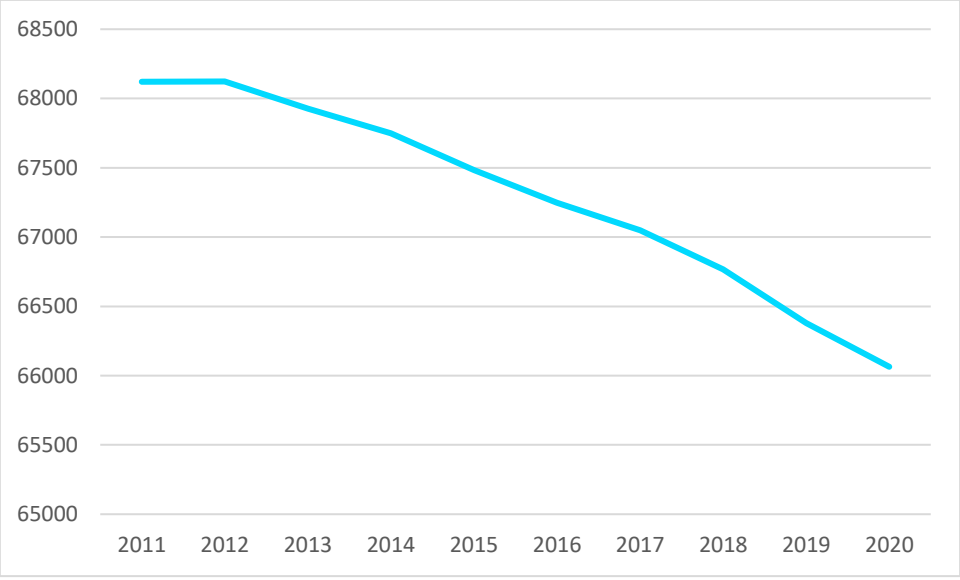

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

62,5% mieszkańców powiatu mieszka w mieście Zduńska Wola. Znajdujemy tu również najwyższą gęstość zaludnienia. Drugą co do wielkości gminą z terenu powiatu jest Gmina Zduńska Wola, gdzie mieszka 18,54% wszystkich mieszkańców powiatu. Oznacza to, że ponad 81% ogółu mieszkańców zamieszkuje stolicę powiatu oraz jej bezpośrednie otoczenie.

Tab. 2. Liczba ludności powiatu w podziale na gminy w roku 2020

gmina	liczba mieszkańców	powierzchnia (km^2)	gęstość zaludnienia (osób/km^2)
Miasto Zduńska Wola	41 288	25	1 680
Gmina Zduńska Wola	12 246	111	110
Miasto i gmina Szadek	7 287	152	48
Gmina Zapolice	5 243	81	64

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Analiza danych z lat 2011-2020 wyraźnie wskazuje na ujemny przyrost naturalny oraz ujemne saldo migracji. Z roku na rok zwiększa się różnica pomiędzy liczbą urodzeń i zgonów mieszkańców powiatu. Współczynnik przyrostu naturalnego w 2011 roku wynosił -0,65‰, a dla roku 2020 zamknął się wartością -3,5‰. Dla całego województwa było to -3,6‰.

Rys. 7. Liczba urodzeń i zgonów w powiecie w latach 2011-2020

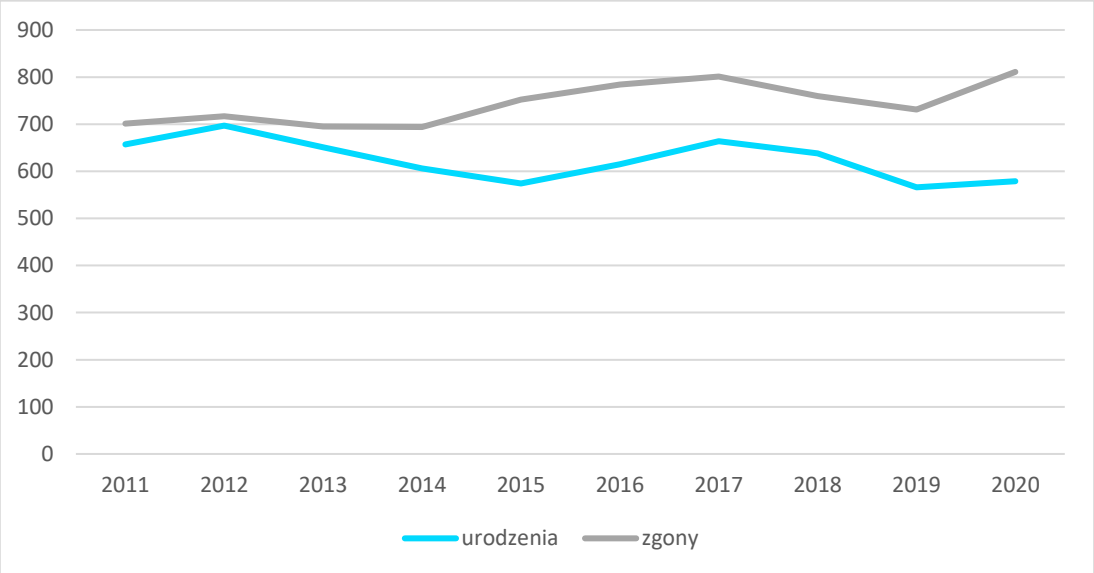

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Tab. 3. Współczynnik przyrostu naturalnego (‰)

2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
-0,65	-0,29	-0,65	-1,30	-2,63	-2,51	-2,04	-1,82	-2,48	-3,5

Źródło: www.systemanaliz.pl

Ubytek naturalny jest główną przyczyną wyludniania się całego województwa łódzkiego. Znaczny odpływ ludności województwa związany jest także z migracjami.

Również dla powiatu więcej było osób, które zdecydowały się na zamieszkanie na stałe poza jego granicami administracyjnymi, zarówno w innych częściach Polski jak i poza jej granicami, niż tych, które tu się osiedlały. Saldo migracji było w analizowanym okresie ujemne. W roku 2019 wyniosło -215, i choć rok później wynosiło -106, to przyczyną może być tu pandemia SARS-CoV2, ponieważ tendencja dziesięcioletnia wskazuje na rosnące ujemne wartości salda.

Rys. 8. Saldo migracji wewnętrznych i zewnętrznych w latach 2011-2020

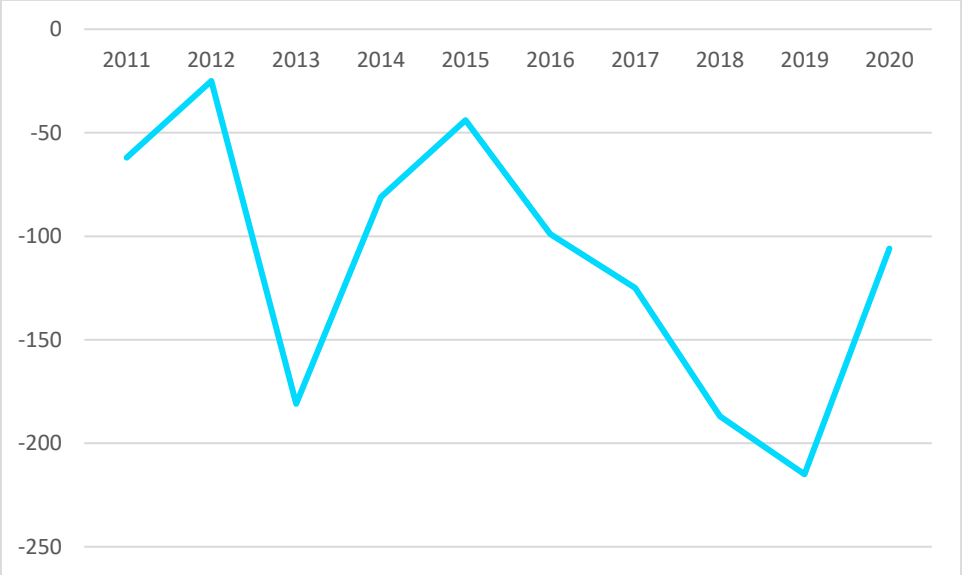

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Zgodnie z prognozami Głównego Urzędu Statystycznego niekorzystny trend demograficzny będzie się utrzymywał. GUS szacuje, że w latach 2025 i 2030 liczba mieszkańców powiatu wyniesie odpowiednio 65 093 i 63 561 osób. Jeżeli rzeczywistość potwierdzi prognozy, to w przeciągu dwudziestu lat, tj. od roku 2011 do 2030 powiat straci 4 560 mieszkańców.

Rys. 9. Prognozowana liczba ludności powiatu w roku 2030

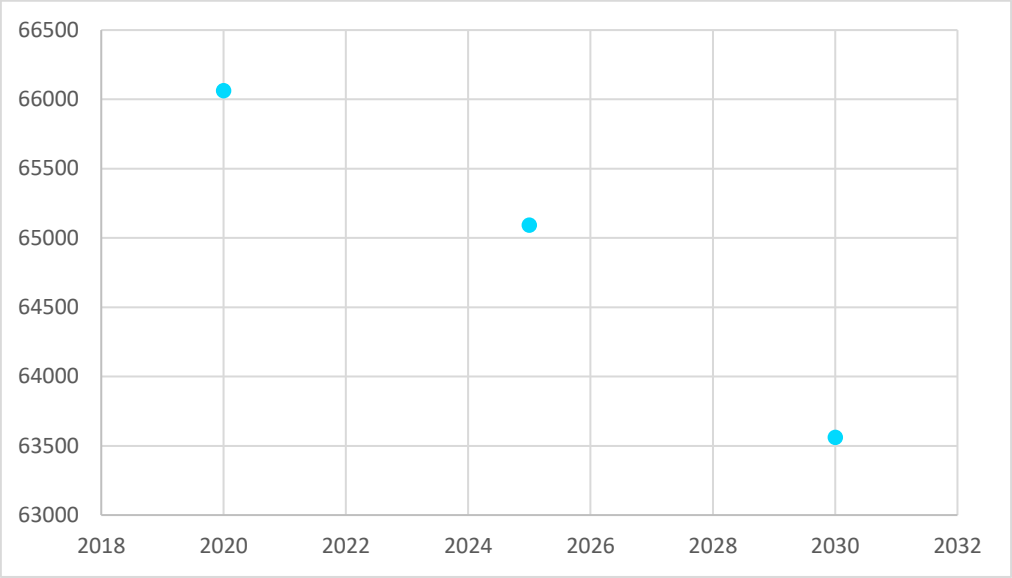

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Dane statystyczne wskazują na niekorzystne zmiany struktury wiekowej mieszkańców powiatu. Stale zwiększa się liczba osób w wieku poprodukcyjnym, a spada w wieku przedprodukcyjnym. Świadczy to o starzeniu się społeczeństwa powiatu i generuje wysoką wartość wskaźnika obciążenia demograficznego. To sytuacja charakterystyczna dla całego województwa łódzkiego, które ma najwyższy udział ludności w wieku poprodukcyjnym w kraju.

Rys. 10. Struktura wiekowa mieszkańców powiatu w latach 2011-2020

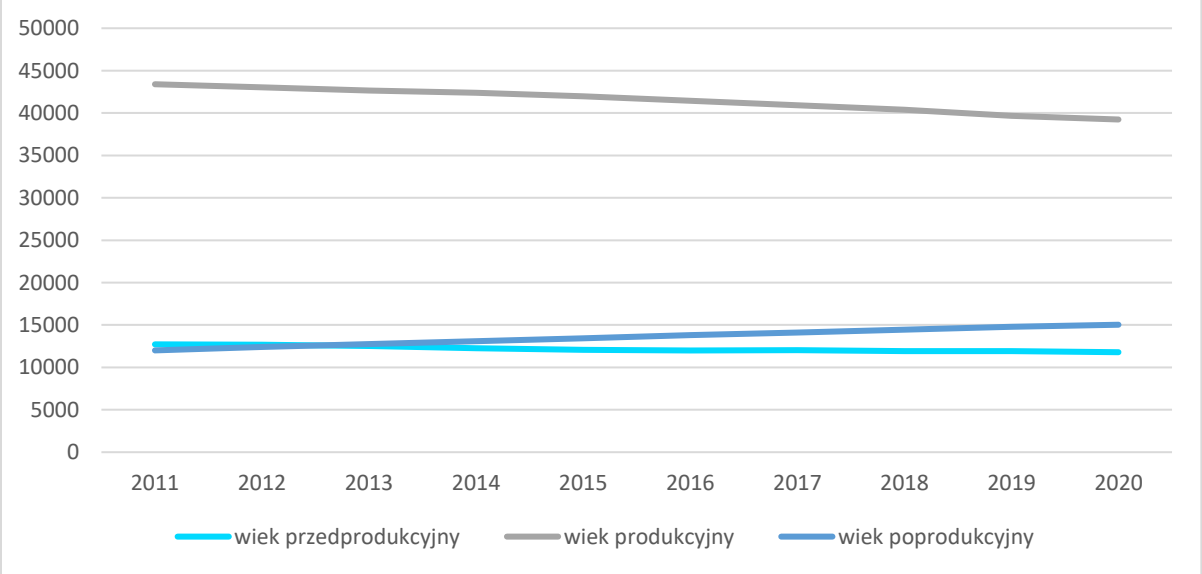

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Od 2011 roku udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców wzrósł z 17,62 do 22,76% w roku 2020, to ponad 5 punktów procentowych. Jednocześnie w analizowanym okresie zmalał udział osób w wieku przedprodukcyjnym z 18,67 do 17,85 %.

W roku 2020 wskaźnik obciążenia demograficznego dla powiatu wyniósł 38,3, czyli na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 38,3 osób w wieku poprodukcyjnym. Dla województwa łódzkiego oraz całego kraju wskaźniki te wynosiły w 2020 roku odpowiednio: 42,3 oraz 37,5, a GUS prognozuje pogarszanie się tej sytuacji. Wskaźnik obciążenia demograficznego w 2030 roku w województwie ma wynieść aż 49,1.

26,16% mieszkańców powiatu to osoby starsze, czyli zgodnie z definicją Światowej Organizacji Zdrowia te, które ukończyły 60. rok życia.

Gospodarka

Jak jest? Niewielka jest liczba średnich, a zupełnie znikoma dużych i wielkich przedsiębiorstw na terenie powiatu. Ponad 80% firm jest prowadzonych przez osoby fizyczne, a podstawowym sektorem działalności są usługi. Największy odsetek aktywnych podmiotów gospodarczych oraz aktywnych zawodowo osób skupia stolica powiatu. Największą grupę osób bezrobotnych stanowią osoby nisko wykształcone, a 25% to osoby długotrwale bezrobotne.

Jakie jest wyzwanie? Pozyskanie dużych inwestorów – pracodawców, wsparcie rozwoju istniejących przedsiębiorstw, zwiększenie aktywności zawodowej mieszkańców.

Przedsiębiorczość

W Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 stolica powiatu została zaliczona do miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze. Grupę tak zdefiniowanych miast cechuje regres w rozwoju i borykanie się z wieloma problemami, które skutkują także znaczącym i postępującym osłabieniem bazy ekonomiczno-finansowej samorządów, grożąc pogarszaniem się warunków życia i prowadzenia działalności gospodarczej.

W 2020 roku działało na terenie powiatu 6 968 podmiotów gospodarczych. Stanowiło to 2,66% wszystkich podmiotów gospodarczych województwa łódzkiego. Aktywność gospodarcza powiatu opiera się na osobach fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, a główną rolę odgrywają mikroprzedsiębiorstwa, zatrudniające średniorocznie mniej niż 9 pracowników.

Tab. 4. Struktura przedsiębiorstw w powiecie wg liczby zatrudnionych

Przedsiębiorstwa wg klas wielkości	2020 rok
0-9	6 695
10-49	218
50-249	48
250-999	6
1000 i więcej	1
ogółem	**6968**

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Analizując przedsiębiorstwa pod względem struktury branżowej, najwięcej firm działało w obszarze handlu hurtowego i detalicznego oraz naprawy pojazdów samochodowych (1634),

a najdynamiczniej wzrastała aktywność firm budowlanych (z 857 firm w roku 2012 do 1447 w roku 2020).

Rys. 11. Przedsiębiorstwa powiatu wg sekcji PKD w 2020 r.

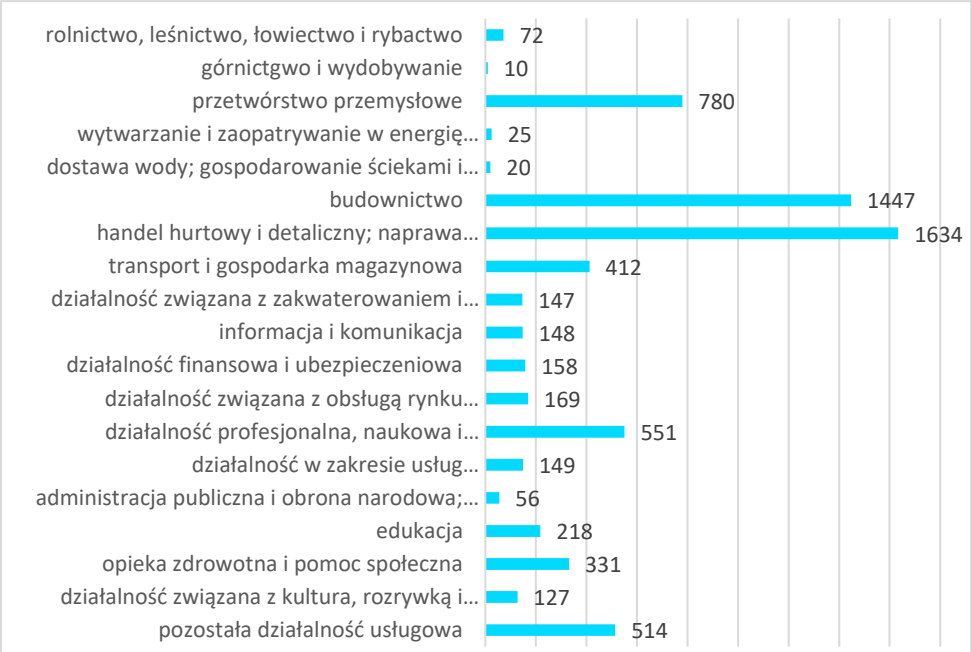

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Wiodąca działalnością powiatu są usługi (66,22%). Natomiast biorąc pod uwagę strukturę własności przedsiębiorstw, większość podmiotów funkcjonuje w sektorze prywatnym, gdzie znaczącą przewagę mają osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (80,26% ogółu zarejestrowanych podmiotów). W 2020 roku 1664 osoby były zatrudnione w działalności rolniczej (podlegały ubezpieczeniom społecznym rolników).

Tab. 5. Struktura przedsiębiorstw w powiecie wg własności

Sektor publiczny ogółem	157
państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego ogółem	106
przedsiębiorstwa państwowe	0
spółki handlowe	6
spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	0
pozostałe	45
Sektor prywatny ogółem	6794
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	5593
spółki handlowe	351
spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	39
spółdzielnie	10
fundacje	18
stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne	206
pozostałe	611
Ogółem	6968

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Od 2011 roku liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą systematycznie wzrasta - w roku 2020 stanowiły one 80,26% wszystkich prowadzonych działalności. Świadczy to z jednej strony o dużej przedsiębiorczości mieszkańców, z drugiej jednak o mniejszej skłonności do innowacyjności oraz podejmowania ryzyka, a także niewielkim poziomie wydatków inwestycyjnych.

Rys. 12. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w latach 2012-2020

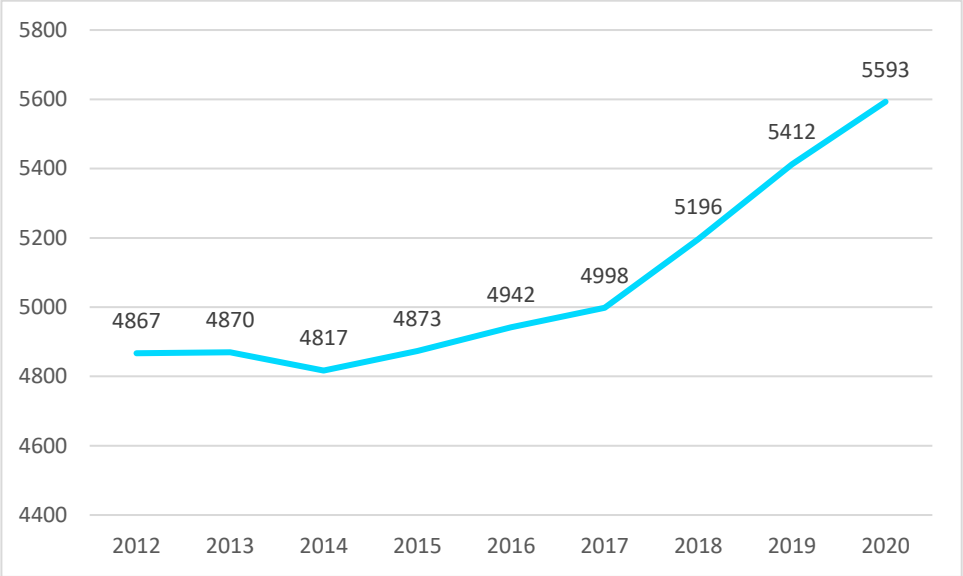

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Poziom przedsiębiorczości powiatu, wyrażony liczbą podmiotów w systemie REGON na 10 tys. mieszkańców jest wyższy od poziomu przedsiębiorczości powiatów ościennych. Liczba firm przypadających na 10 tys. mieszkańców wynosi tu 1055.

Rys. 13. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców w 2020 r.

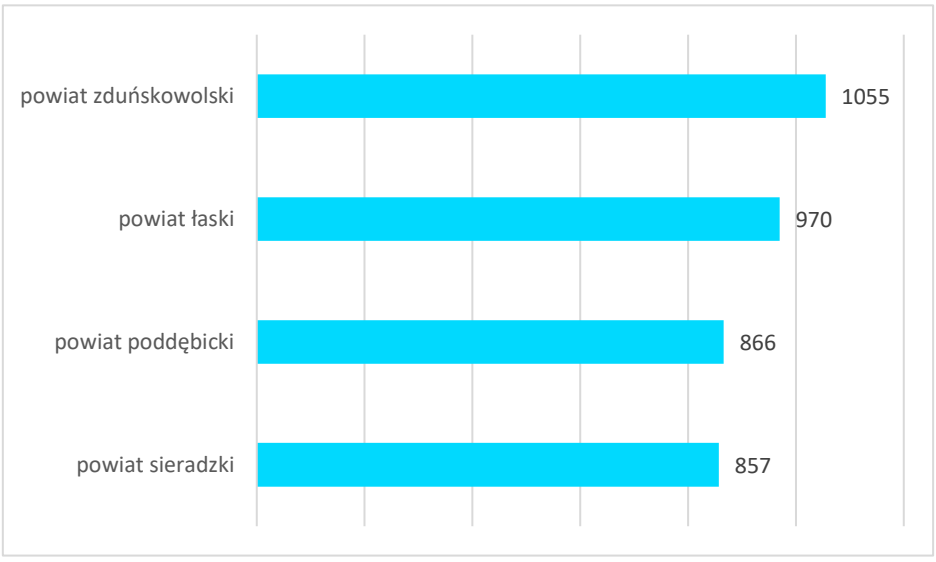

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

W 2020 roku osoby fizyczne założyły na terenie powiatu 462 nowe firmy. W powiatach ościennych było to odpowiednio: sieradzki – 710, poddębicki – 224, łaski – 281.

Badając poziom przedsiębiorczości powiatu zduńskowolskiego w podziale na gminy można zaobserwować, że najsilniejszym ośrodkiem gospodarczym jest miasto Zduńska Wola, w którym zarejestrowana jest ponad połowa wszystkich podmiotów gospodarczych (4539). Gminy wiejskie charakteryzują się niższym poziomem przedsiębiorczości.

Tab. 6. Liczba podmiotów gospodarczych powiatu wg gmin

Miasto Zduńska Wola	4539
Gmina Zduńska Wola	1229
Miasto i gmina Szadek	680
Gmina Zapolice	520

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Rynek pracy

Analiza struktury zatrudnienia w podziale na gminy powiatu wykazuje największą aktywność zawodową w mieście Zduńska Wola (77,48%), natomiast biorąc pod uwagę aktywność zawodową w podziale na płeć, kobiety stanowią ponad połowę 52,42% ogółu aktywnych zawodowo. Firmy z terenu powiatu zgłaszają największe zapotrzebowanie na pracowników z branż: przetwórstwo przemysłowe, handel, hurt, naprawa-motoryzacja oraz budownictwo.

Od 2013 roku na terenie powiatu obserwuje się systematyczny spadek bezrobocia. Trend ten zahamował dopiero rok 2020. Stopa bezrobocia wyniosła w 2020 roku w powiecie 7% i była wyższa zarówno od średniej krajowej jak i wojewódzkiej, gdzie wynosiła 6,2%.

Rys. 14. Stopa bezrobocia w powiecie w latach 2011-2020

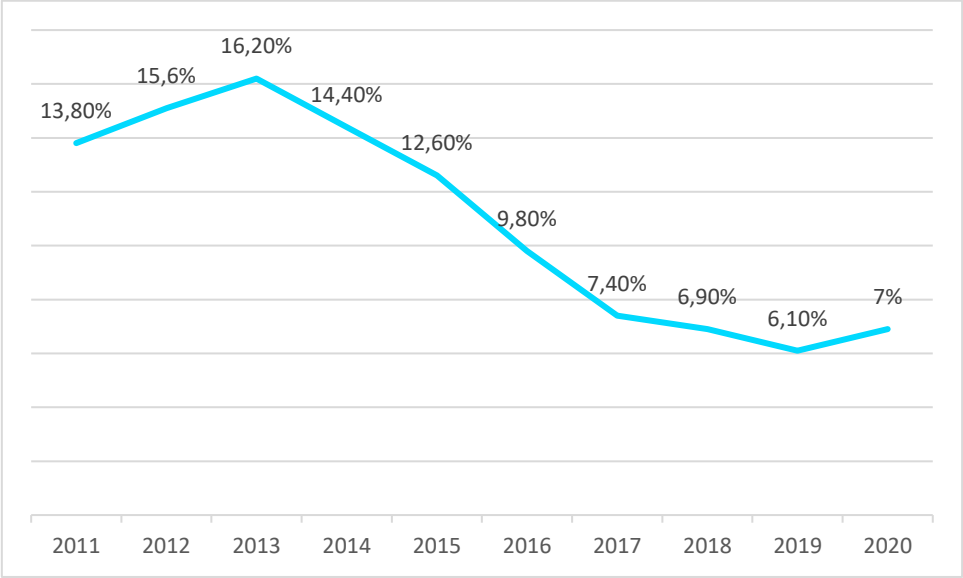

Źródło: opracowanie własne na podst. danych Powiatowego Urzędu Pracy w Zduńskiej Woli

W grupie 1801 zarejestrowanych w 2020 r. osób bezrobotnych najwięcej było kobiet. Jest to wskaźnik utrzymujący się od 2011 roku. Do roku 2017 najliczniejszą grupę zarejestrowanych bezrobotnych stanowiły osoby w wieku od 25 do 34 lat. Tendencja ta uległa zmianie w 2018 r., a w roku 2020 najliczniejszą grupę stanowiły już osoby po 60. roku życia (466 osób). Zwiększa się grupa osób długotrwale bezrobotnych. 25,9% ogółu bezrobotnych stanowią osoby pozostające bez pracy powyżej 24 miesięcy, sukcesywnie zmniejsza się natomiast grupa osób pozostających bez pracy krócej niż jeden rok i krócej niż jeden miesiąc.

Tab. 7. Struktura osób bezrobotnych wg czasu pozostawania bez pracy

	czas pozostawania bez pracy (w miesiącach)					
	do 1	1-3	3-6	6-12	12-24	pow. 24
2011	374	770	697	710	797	442
2012	407	832	691	733	800	733
2013	346	682	665	903	846	885
2014	287	610	576	626	757	977
2015	275	637	490	484	498	930
2016	234	450	316	358	420	795
2017	186	317	258	240	297	641
2018	199	335	246	249	262	556
2019	181	286	249	235	224	424
2020	119	261	260	372	323	466

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Zduńskiej Woli

Najwyższe bezrobocie odnotowuje miasto Zduńska Wola. Tu liczba zarejestrowanych bezrobotnych sięgnęła w 2020 roku 1252 osób, w gminie Zduńska Wola było to 275 osób, w mieście i gminie Szadek 140, a w gminie Zapolice 132. Ze względu na procentowy udział ogólnej liczby mieszkańców miasta Zduńska Wola w liczbie mieszkańców powiatu, 69,5% bezrobotnych mieszkańców powiatu zamieszkuje Zduńską Wolę.

Rys. 15. Stopa bezrobocia rejestrowego w gminach powiatu w roku 2020

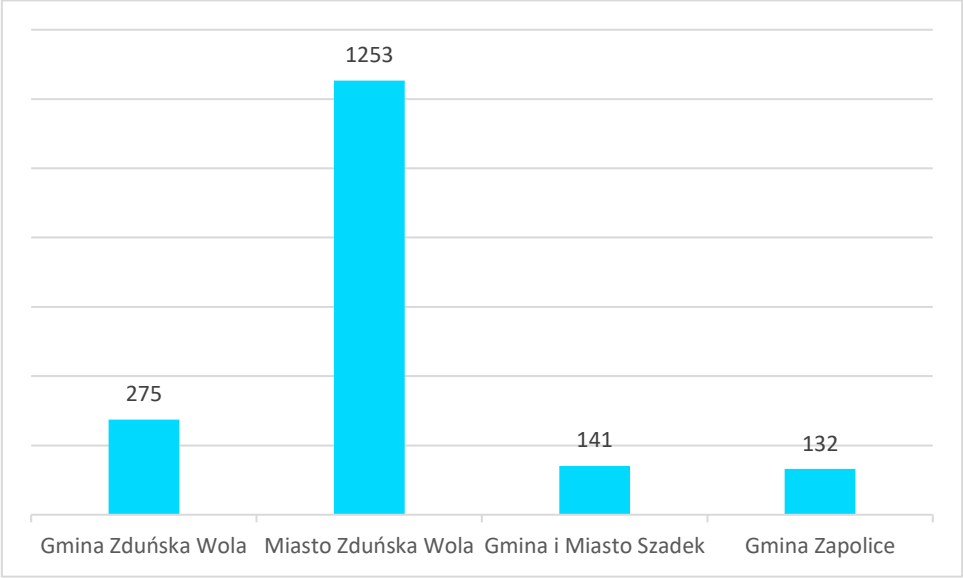

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Zduńskiej Woli

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Zduńskiej Woli wskazują, że najwięcej bezrobotnych było w 2020 r. w grupach zawodowych sprzedawców, fryzjerów, szwaczek, operatorów maszyn tkackich i dziewiarskich oraz cukierników. Najwięcej osób bez pracy rekrutowało się z grupy z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz gimnazjalnym. 172 osoby (9,55% ogółu) bezrobotne należały do grupy osób niepełnosprawnych.

Ponad 6 ha objętych jest w mieście Zduńska Wola podstrefą Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Do działających w powiecie publicznych instytucji otoczenia biznesu należą: Powiatowy Urząd Pracy w Zduńskiej Woli, Zduńskowolski Inkubator Przedsiębiorczości w Zduńskiej Woli, Centrum Innowacji Biznesowej w Zduńskiej Woli, Lokalna Grupa działania ,,Podkowa", Cech Rzemiosł Różnych w Zduńskiej Woli.

Środowisko naturalne i infrastruktura

Jak jest? Silne zanieczyszczenie powietrza jest największym problemem stolicy powiatu. Niewystarczająca dostępność do sieci gazowej i ciepłowniczej to główny powód odpowiadającej za ten stan niskiej emisji. O silnym zanieczyszczeniu środowiska świadczy również zły stan wód powierzchniowych na terenie całego powiatu. Występuje tu również stosunkowo niewielka powierzchnia prawnie chronionych obszarów przyrodniczych.

Jakie jest wyzwanie? Niewystarczająca ochrona środowiska naturalnego.

Walory przyrodnicze

Na jednego mieszkańca powiatu przypadało w 2020 roku 411,3 m^2 obszarów o szczególnych, prawnie chronionych, walorach przyrodniczych. 7,36% powierzchni powiatu objęte jest prawnie chronionymi obszarami przyrody. To rezerwaty przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, użytki ekologiczne i pomniki przyrody.

Rys. 16. Formy ochrony przyrody na terenie powiatu

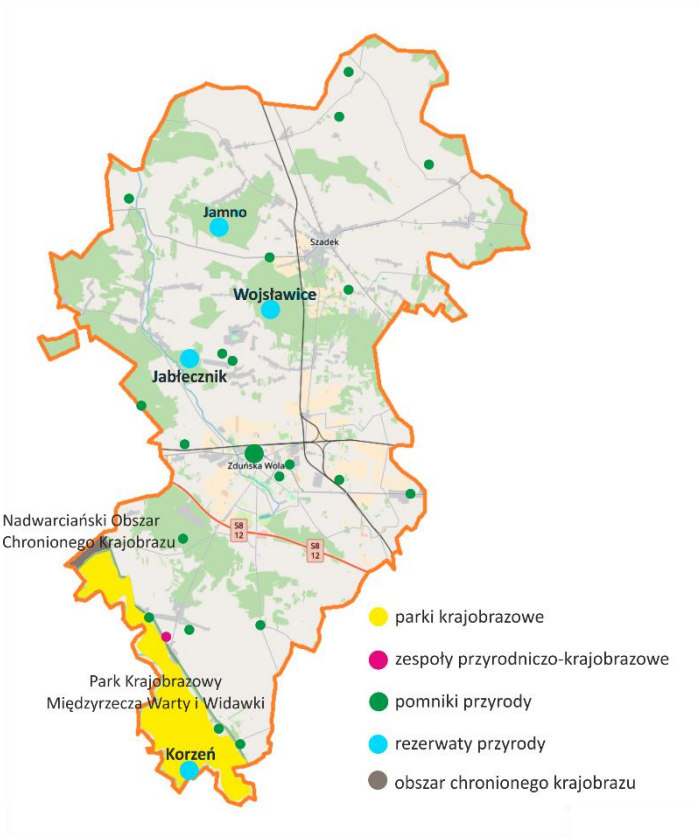

Źródło: opracowanie własne na podstawie http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/ Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska

Na terenie powiatu występują cztery rezerwaty przyrody. Łącznie zajmują powierzchnię blisko 200 ha. Wszystkie są rezerwatami leśnymi. Największy jest rezerwat Wojsławice, położony na terenie gminy Zduńska Wola. Został utworzony w 1978 r. w celu zachowania fragmentu lasu o zróżnicowanych warunkach siedliskowych ze stanowiskami jodły pospolitej. W gminie Zduńska Wola znajduje się również rezerwat Jabłecznik, utworzony w 1975 r. chroni ekosystemy leśne o cechach zespołów naturalnych grądu i boru mieszanego z udziałem jodły pospolitej. W rezerwacie stwierdzono 121 gatunków roślin i sześć zbiorowisk roślinnych. Trzeci rezerwat powiatu to rezerwat Jamno, który leży na terenie gminy Szadek, powstał w 1959 r. aby zachować naturalny fragment lasu dębowo-jodłowego. Występuje tu rzadko spotykany w środkowej Polsce zespół grądu subkontynentalnego z jodłą pospolitą. Najpóźniej, bo w 1998 r. utworzony został rezerwat Korzeń, który leży na terenie największego kompleksu leśnego spośród wszystkich znajdujących się w granicach Parku Krajobrazowego Międzyrzecza Warty i Widawki w gminie Zapolice. Korzeń jest rezerwatem torfowiskowo-leśnym, który chroni starorzecze Warty z roślinami takimi jak mięsożerne rosiczki długolistne i okrągłolistne, grzybienie białe czy żurawiny błotne.

Park Krajobrazowy Międzyrzecza Warty i Widawki obejmuje obszar 25 330 ha, jest parkiem o dużych wartościach naturalnych środowiska przyrodniczego, walorach estetycznych, historycznych i kulturowych. Przedmiotem ochrony w parku są doliny Warty i Widawki i ich dopływów wraz z systemem stref przystokowych oraz towarzysząca tym obszarom szata roślinna. Wyjątkowe są przełomowe odcinki doliny Warty, gdzie wysokości względne stoków dochodzą do 45 m, a na ich powierzchni ukazują się stare utwory wapienne.

Na przestrzeni dziesięciu ostatnich lat o 21 spadła liczba istniejących na terenie powiatu pomników przyrody, z 106 w roku 2011 do 85 w roku 2020. 46,9 ha terenu powiatu zajmują użytki ekologiczne, czyli obiekty cenne pod względem przyrodniczym, ale niewielkie powierzchniowo. Niewielki fragment gminy Zduńska Wola objęty jest Nadwarciańskim Obszarem Chronionego Krajobrazu. Natomiast 21,70 ha w gminie Zapolice zajmują zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, chronione ze względu na ich walory widokowe i estetyczne. Na terenie powiatu nie ma żadnych obszarów Natura 2000.

Zanieczyszczenie środowiska

Ocena stanu rzek płynących przez teren powiatu, opublikowana przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Łodzi, na podstawie przeprowadzonej klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych za rok 2020 wykazała zły stan ogólny rzek. Taką ocenę uzyskano we wszystkich

badanych punktach reprezentatywnych. Potencjał ekologiczny rzek w większości przypadków był na poziomie umiarkowanym, a w dwóch przypadkach złym, natomiast stan chemiczny został sklasyfikowany jako stan poniżej dobrego oraz dobry. Przepływająca przez miasto Zduńska Wola rzeka Pichna została wymieniona w Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030 wśród najbardziej zanieczyszczonych rzek województwa łódzkiego. Wspomniana strategia podaje jednocześnie, że silnie zanieczyszczone są wody powierzchniowe na terenie całego województwa, co wynika z ich niskiego stanu lub potencjału ekologicznego oraz stanu chemicznego.

Stan wód podziemnych na terenie powiatu jest dobry lub bardzo dobry. Znajdują się tu trzy jednolite części wód podziemnych o nr 82 (południowo – zachodnia i centralna część powiatu), 72 (północno – wschodnia) oraz 83 (południowo-wschodnia część). Ostatnie badania, w ramach regionalnego monitoringu wód podziemnych na terenie województwa łódzkiego zostały przeprowadzone w latach: 2017 - ujęcie w Szadku i Zapolicach i 2018 - ujęcie w Gajewnikach. W Szadku i Gajewnikach stwierdzono I klasę jakości wód podziemnych, co oznacza że są to wody bardzo dobrej jakości, natomiast w Zapolicach stwierdzono II klasę jakości wód, czyli jest to woda dobrej jakości.

Głównym źródłem zanieczyszczenia powietrza jest na terenie powiatu emisja powierzchniowa, czyli tzw. niska emisja z gospodarstw domowych. Jest to sytuacja właściwa dla całego województwa łódzkiego.

Domy ogrzewane indywidualnie są głównym lokalnym źródłem zanieczyszczeń powietrza. Na terenie powiatu odnotowano w 2020 roku przekroczenia dopuszczalnej wartości dobowej pyłu zawieszonego PM10, dopuszczalnej wartości średniej rocznej pyłu zawieszonego PM10 oraz dopuszczalnej wartości średniej rocznej pyłu zawieszonego PM2,5. Analizując dane dotyczące średnich dobowych stężeń pyłu PM10 stwierdzono przekroczenia wartości 50µg/m^3, czyli wartości dopuszczalnej w mieście Zduńska Wola oraz fragmentach gminy Zduńska Wola i gminy Zapolice[3]. Liczba dni ze stężeniem średniodobowym PM10>50µg/m3 wynosiła 40 i była o 5 większa od wartości dopuszczalnej. W Zduńskiej Woli, Piotrkowie Trybunalskim, Radomsku i Łodzi wystąpiły stężenia najwyższe w całym województwie łódzkim.

[3] Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Roczna ocena jakości powietrza w województwie łódzkim, raport wojewódzki za rok 2020, s. 79.

Rys. 17. Liczba dni w mieście Zduńska Wola w roku 2020 ze stężeniem średniodobowym PM10>50µg/m^3

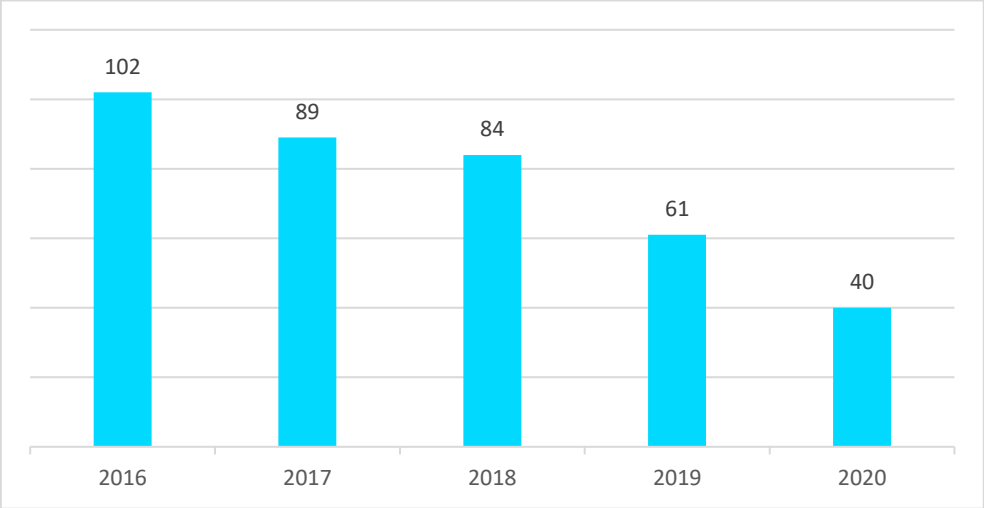

Źródło: Raport o stanie gminy Miasto Zduńska Wola w roku 2020, 2019 i 2018

Poziom stężenia gazów: dwutlenek węgla, dwutlenek siarki, tlenek węgla i benzenu nie przekraczał w 2020 roku dopuszczalnego poziomu. Również zawartość metali ciężkich w pytle PM10 (kadm, arsen, nikiel, ołów) nie przekraczała dopuszczalnych norm.

Liczba przyłączy gazowych na terenie powiatu wynosiła w połowie 2021 roku 937 sztuk, najwięcej w mieście Zduńska Wola (852) i na terenie gminy Zduńska Wola (83). W gminie Zapolice były jedynie 2 przyłącza gazowe. Na terenie miasta Szadek znajduje się jedna stacja regazyfikacji LNG oraz odcinek sieci gazowej od ul. Parkowej (lokalizacja stacji regazyfikacji) wzdłuż ul. Al. 3-go Maja do ul. Prusinowickiej. Zastosowana tu gazyfikacja wyspowa w oparciu o technologie regazyfikacji gazu LNG jest wykorzystywana przez Polską Spółkę Gazownictwa w celu doprowadzenia paliwa gazowego do obszarów, na których nie ma możliwości przyłączeń do krajowej sieci gazowej. Rozbudowana sieć ciepłownicza występuje również jedynie na terenie miasta Zduńska Wola, choć i tu brakuje sieci w oddalonym od centrum miasta osiedlu Karsznice. W gminie i mieście Szadek oraz w gminie Zapolice są jedynie niewielkie sieci należące do spółdzielni mieszkaniowych. Na terenie gminy Zduńska Wola nie ma wybudowanych sieci ciepłowniczych. Wykaz zbiorników LPG zainstalowanych w granicach administracyjnych powiatu, zgodnie z danymi Urzędu Dozoru Technicznego wynosi 251 sztuk.

Drugim ważnym czynnikiem wpływającym na niską jakość powietrza jest emisja liniowa z transportu drogowego. Z roku na rok rośnie liczba samochodów osobowych i ciężarowych, w stosunku do roku 2011 odnotowano wzrost liczby zarejestrowanych pojazdów osobowych na poziomie 24%.

Rys. 18. Zmiany liczby zarejestrowanych pojazdów osobowych i ciężarowych

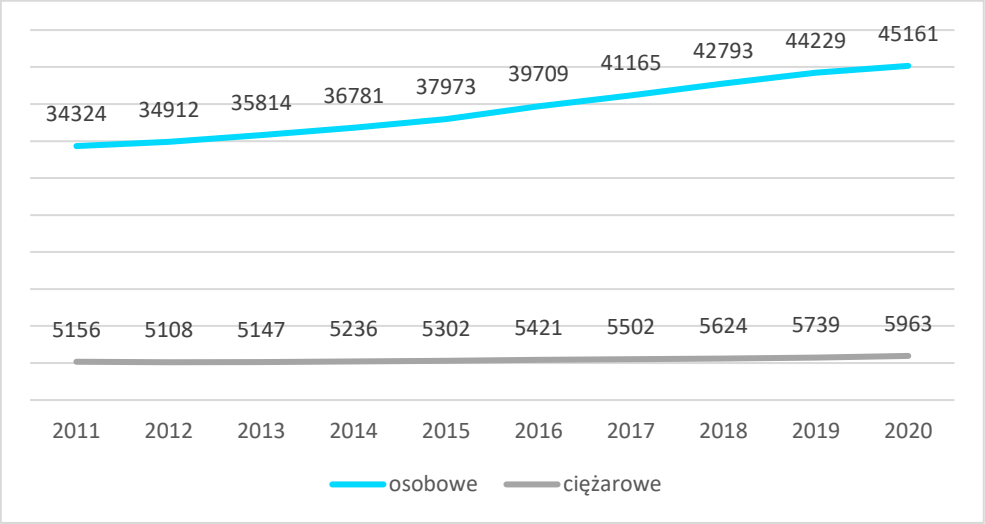

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad podaje, że według ostatnich opracowanych wyników Generalnego Pomiaru Ruchu Drogowego GPR 2015 dla odcinka drogi ekspresowej S8 od węzła Zduńska Wola Zachód do węzła Zduńska Wola Wschód średni dobowy ruch roczny wyniósł 17 225 pojazdów na dobę. Transport drogowy ma wpływ również na poziom hałasu, a co za tym idzie stan klimatu akustycznego powiatu.

Odnawialne źródła energii

Energia ze źródeł odnawialnych to energia uzyskiwana z naturalnych procesów przyrodniczych, stanowiąca alternatywę dla tradycyjnych, nieodnawialnych nośników energii wytwarzanych z paliw kopalnych. Wykorzystywanie OZE wpływa na zmniejszenia oddziaływania na środowisko naturalne poprzez ograniczenie emisji szkodliwych substancji. Produkowana na terenie powiatu energia elektryczna prawie w całości pochodzi z odnawialnych źródeł energii. W 2020 roku na terenie powiatu było 1023 instalacji OZE: 18 wiatrowych, 1004 fotowoltaicznych i jedna hybrydowa. Dostarczyły one łącznie do ogólnopolskich sieci elektroenergetycznych ponad 22% ogólnie zużytej na terenie powiatu energii elektrycznej. W stosunku do roku 2011 ogólne zużycie energii elektrycznej na terenie powiatu spadło o 6 317,738 megawatogodzin.

Rys. 19. Zużycie energii elektrycznej na terenie powiatu (w MWh) w latach 2011-2020

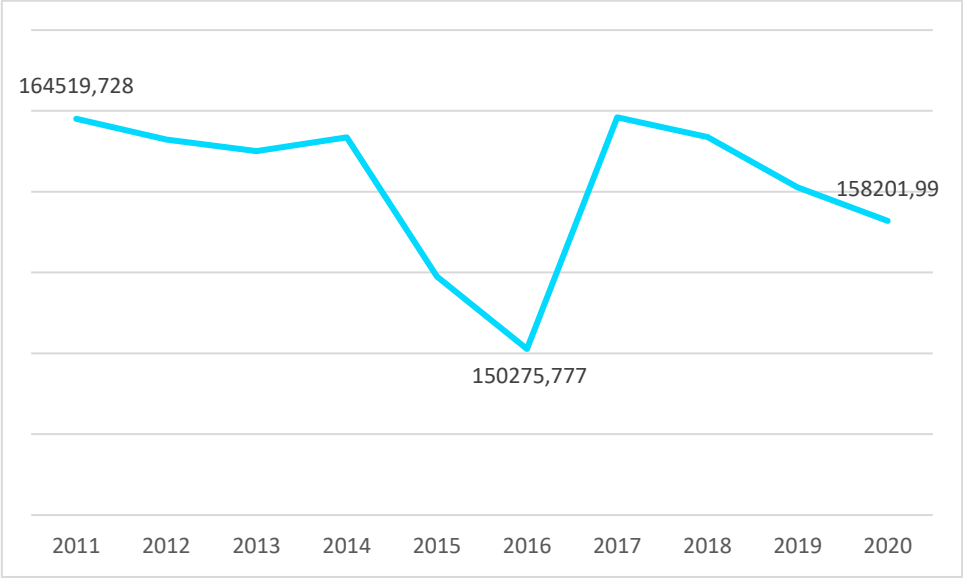

Źródło: Wydział Gospodarki Nieruchomościami i Terenami Rozwojowymi Starostwa Powiatowego

W 2020 roku zanotowano skokowy, bo aż 75-o procentowy przyrost mocy instalacji wytwarzających energię elektryczną z promieni słonecznych (z 251 instalacji w roku 2019 do 1004 w 2020). Spowodowany był głównie mikro instalacjami indywidualnymi (moc do 10 kW) tzw. „prokonsumenckimi" (co oznacza jednoczesnego producenta i konsumenta energii elektrycznej), ale też małymi instalacjami tego typu o mocy 10-100 kW, instalowanymi przez małych i średnich przedsiębiorców na potrzeby własnej działalności gospodarczej. Trend wzrostu liczby instalacji fotowoltaicznych utrzymuje się w roku 2021. Przypomnieć należy, że w roku 2020 wszedł w życie rządowy program dofinansowań indywidualnych instalacji fotowoltaicznych „Mój prąd" oferujący zwrot do 50% kosztów zainstalowania paneli, maksymalnie do 3 tys. zł.

Dla instalacji wiatrowych podobny skok odnotowano pomiędzy rokiem 2011 a 2012 (z 11 w roku 2011 do 16 w roku 2012), od którego ich liczba pozostaje na podobnym poziomie. Na terenie powiatu są dobre warunki do lokalizacji elektrowni wiatrowych, należą do nich bliskość przebiegu linii sieci WN i wolne moce ogólnopolskich sieci elektroenergetycznych, pozwalające się do nich przyłączyć. Z drugiej strony pamiętać należy o zmiennej sile wiatru, rejon powiatu, podobnie jak całej centralnej Polski nie jest pod tym względem najkorzystniejszą lokalizacją tego typu elektrowni w Polsce, o czym świadczyć mogą odnotowane w kolejnych latach różnice w ilości wprowadzanej energii. Na terenie powiatu działają m.in. elektrownie wiatrowe o dużych mocach, od 0,5 do 2MW. Wzrost ich liczby zahamował rok 2016, w którym wprowadzono zmiany w przepisach o lokalizacji elektrowni wiatrowych tzw. ustawą odległościową. Resort rozwoju pracuje nad nowelizacją tej ustawy i złagodzeniem jej zapisów, ostatecznie jednak nowe przepisy, w momencie pisania strategii, nie weszły w życie.

Tab. 8. Energia wprowadzona do ogólnopolskich sieci elektroenergetycznych z terenu powiatu

	Wiatrowe	Słoneczne	Hybrydy (np. wiatrowa + słoneczna)
	ENERGIA WPROWADZONA (MW)		
2011	10 730		
2012	24 688		
2013	28 397		
2014	28 954		65
2015	34 939	14	81
2016	29 756	164	63
2017	34 823	247	105
2018	28 752	472	139
2019	33 394	862	169
2020	31 740	3 403	122

Źródło: Wydział Gospodarki Nieruchomościami i Terenami Rozwojowymi Starostwa Powiatowego

Gospodarka wodno-ściekowa

Charakterystyczne dla całego województwa łódzkiego dysproporcje między długościami sieci wodociągowych i kanalizacyjnych w miastach i na obszarach wiejskich mają odzwierciedlenie również na terenie powiatu.

Tab. 9. Sieci wodociągowe i sanitarne w roku 2020

		Miasto Zduńska Wola	Gmina Zduńska Wola	Gmina Zapolice	Gmina i Miasto Szadek
Kanalizacja wodociągowa	długość (km)	124,8	145	100	178,5
	odsetek obsługiwanych mieszkańców (%)	98	98,4	95	99
Kanalizacja sanitarna	długość (km)	123,9	52,9	16,5	12,2
	odsetek obsługiwanych mieszkańców (%)	97	36	20	27

Źródło: dane gmin

W zakresie gospodarki ściekami komunalnymi w powiecie funkcjonują cztery mechaniczno-biologiczne oczyszczalnie ścieków. Szacunkowa liczba ludności korzystającej z oczyszczalni sięgnęła w 2020 roku 73,8%. Największa oczyszczalnia ścieków zlokalizowana jest w Zduńskiej Woli przy ul. Tymienickiej 23, obsługuje aglomerację Zduńska Wola obejmującą miejscowości na terenie miasta

oraz gminy Zduńska Wola: Zduńską Wolę, Andrzejów, Beniaminów, Czechy, Izabelów, Izabelów Mały, Janiszewice, Maciejów, Ochraniew, Ogrodzisko, Opiesin, Tymienice i Wymysłów. System gospodarki ściekami komunalnymi uzupełniają przydomowe oczyszczalnie ścieków (na koniec 2020 r. było ich 830) oraz zbiorniki bezodpływowe (3 652).

Gospodarka odpadami

W 2020 roku zebrano w powiecie łącznie 23 093,39 ton odpadów, z czego blisko 59% stanowiły niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne. Z terenu miasta Zduńska Wola odebrano 15 498,62 Mg, gminy Zduńska Wola 4 380,54 Mg, miasta i gminy Szadek 1 611,50, a gminy Zapolice 1 602,73 Mg.

Ilość odpadów poddana recyklingowi w roku 2020 wynosiła 4 467,88 Mg, co stanowiło średnio niewiele ponad 19% ogólnej masy odpadów odebranych od mieszkańców (średnia krajowa to 26%). Największy udział odpadów poddanych w 2020 roku recyklingowi w ogólnym strumieniu odpadów odnotowano w gminie Zapolice, gdzie było to 36,9% wszystkich odebranych odpadów. W gminie Zduńska Wola było to 31,5%, w mieście i gminie Szadek 21,1%, a w mieście Zduńska Wola recyklingowi poddanych zostało 13,9% odpadów.

Tab. 10. Masa odpadów poddana recyklingowi w roku 2020

Gmina Zduńska Wola	Miasto Zduńska Wola	Gmina Zapolice	Gmina i Miasto Szadek
1 379,70 Mg	2 155,71 Mg	591,64 Mg	340,83 Mg

Źródło: dane gmin

Cele państw członkowskich Unii Europejskiej w zakresie przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych zakładają do 2025 r. recykling na poziomie 55%, a do 2030 na poziomie 60% wszystkich zebranych odpadów komunalnych.

Dane GUS wskazują, że poziom efektywności systemów selektywnego zbierania odpadów na terenie powiatu jest nieznacznie skuteczniejszy niż średnia wojewódzka, niemniej jednak jest on nadal niski i pozostaje problemem. Udział odpadów komunalnych zebranych w powiecie selektywnie w ogólnej masie zebranych odpadów wyniósł w 2020 roku 39,4% (w województwie było to 38,7%).

Rys. 20. Odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów (w %)

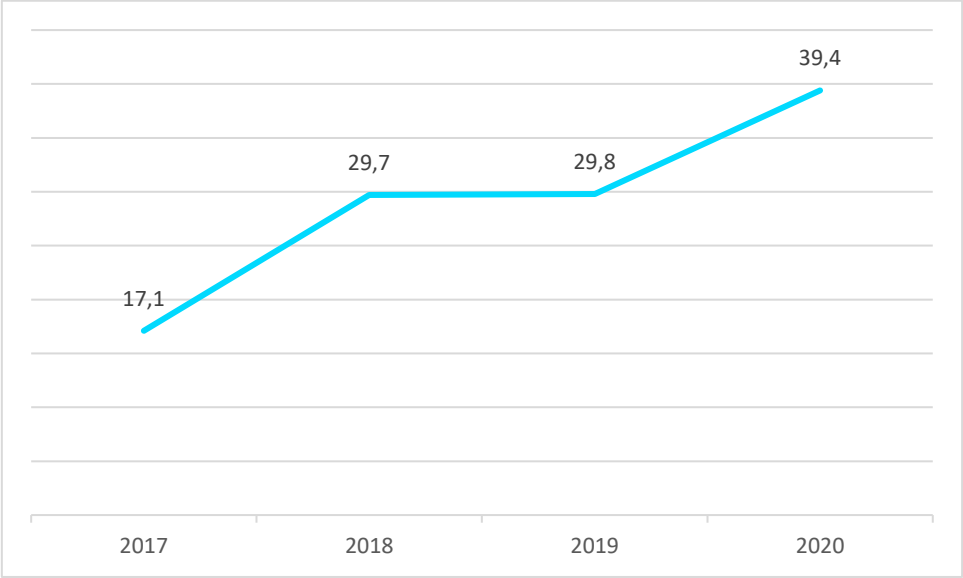

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Na terenie powiatu działa jedno składowisko odpadów, w miejscowości Mostki w gminie Zduńska Wola.

Zmiany klimatu

Wyzwaniem zdefiniowanym w Strategii Województwa Łódzkiego 2030 dla obszaru całego województwa jest wysokie zagrożenie występowania suszy oraz innych ekstremalnych zjawisk pogodowych i klimatycznych, takich jak upały, intensywne opady i burze, silne wiatry. Także na terenie powiatu występuje zagrożenie tego typu zjawiskami, a przede wszystkim dwoma skrajnymi zjawiskami hydrologicznymi: suszą i powodziami. Najwyższy, trzeci stopień zagrożenia suszą występuje na terenie gminy Zapolice, gdzie wskazany został dla wszystkich czterech rodzajów suszy: atmosferycznej (przy deficycie opadów), rolniczej (przy braku odpowiedniej wilgotności gleby dostępnej dla roślin), hydrologicznej (oznaczające długotrwałe obniżenie ilości wody w rzekach i jeziorach) i hydrogeologicznej (przy długotrwałym obniżeniu poziomu wód podziemnych).

Tab. 11. Stopień zagrożenia suszą według rodzaju suszy

	Atmosferyczna	Rolnicza	Hydrologiczna	Hydrogeologiczna
Miasto Zduńska Wola	3	2	1	3
Szadek	3	2	1	1
Zapolice	3	3	3	3
Gmina Zduńska Wola	3	2	1	3

1 – obszar/sektor zagrożony suszą/ narażony na skutki suszy w stopniu mało istotnym,
2 – obszar/sektor zagrożony suszą/ narażony na skutki suszy w stopniu umiarkowanym,
3 – obszar/sektor zagrożony susza narażony na skutki suszy w stopniu znaczącym,
4 – obszar/sektor zagrożony suszą/narażony na skutki suszy w stopniu bardzo znaczącym.
Źródło: Program ochrony środowiska dla Powiatu Zduńskowo9lskiego na lata 2018-2021 z perspektywą na lata 2022-2025.

Zagrożenie wystąpienia suszy potęgowane jest zmniejszającą się z roku na rok lesistością. Powierzchnia gruntów leśnych na terenie powiatu w roku 2020 zmniejszyła się w stosunku do roku 2011 o ponad 472 ha. Stosunek procentowy powierzchni lasów do ogólnej powierzchni powiatu spadł z 22,4% w roku 2011 do 21% w roku 2020.

Rys. 21. Lesistość powiatu w latach 2011-2020 (%)

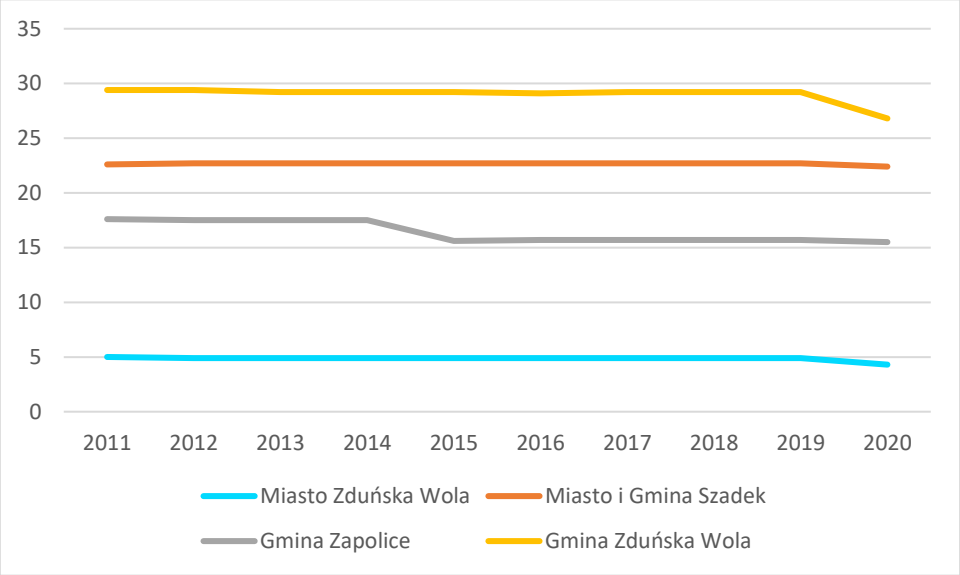

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Zagrożenie powodziowe, zdiagnozowane w ramach projektu ISOK (Informatyczny System Osłony Kraju), występuje w wąskim pasie wzdłuż rzeki Warty w południowo-zachodniej części powiatu. Nieco większy obszar zajmuje teren zagrożenia podtopieniami.

Rys. 22. Obszar zagrożenia powodziowego dla terenu powiatu

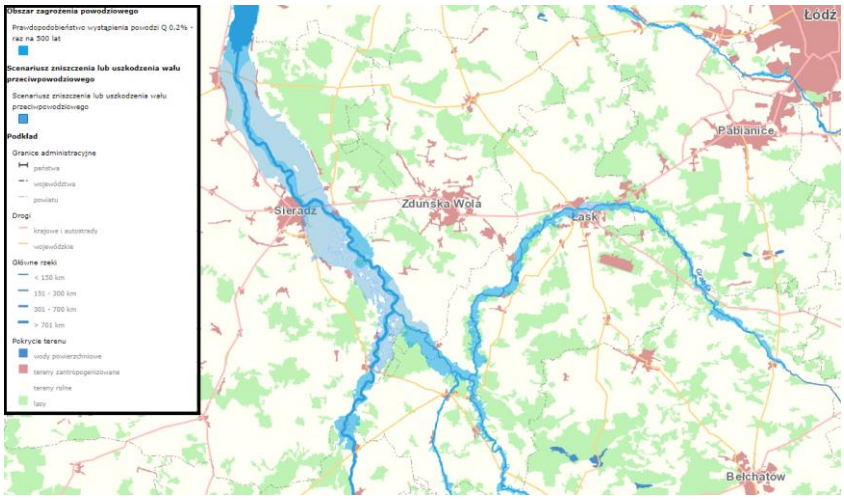

Źródło: Program ochrony środowiska dla Powiatu Zduńskowolskiego na lata 2018-2021 z perspektywą na lata 2022-2025

Rys. 23. Obszar zagrożenia podtopieniami dla terenu powiatu

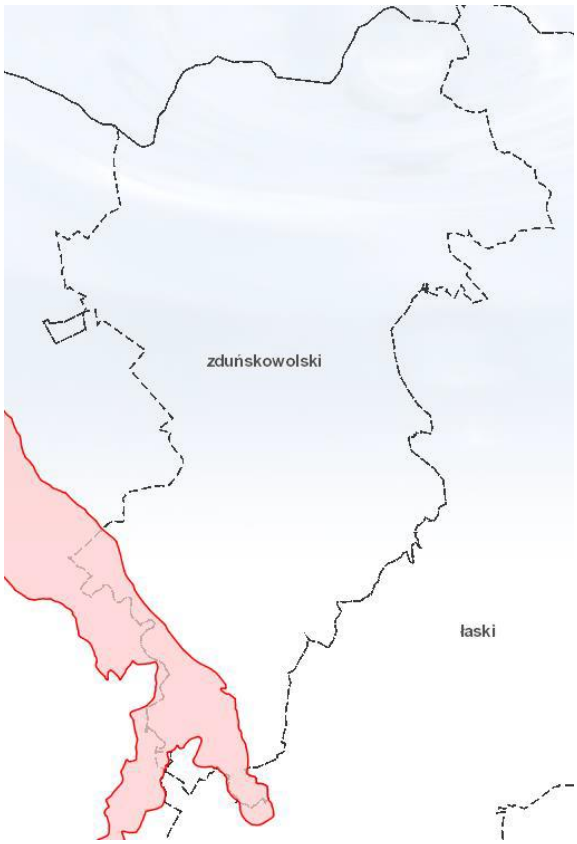

Źródło: Program ochrony środowiska dla Powiatu Zduńskowolskiego na lata 2018-2021 z perspektywą na lata 2022-2025

Kultura i dziedzictwo kulturowe

Jak jest? Niepokojący jest niski poziom czytelnictwa – powiat zajmuje pod tym względem 22. miejsce wśród wszystkich 24 powiatów województwa łódzkiego. Charakteryzuje się również średnim, także na tle województwa, poziomem uczestnictwa mieszkańców powiatu w kulturze. Dziedzictwo kulturowe powiatu może stać się znakomitą bazą do rozwoju turystyki kulturowej i poznawczej, która zaspokaja ciekawość wywołaną zainteresowaniem określonym tematem, tu np.: koleją (Skansen Lokomotyw), militariami (schrony nad Wartą w gminie Zapolice) czy religią (dom urodzin św. M. M. Kolbe i cmentarz żydowski w Zduńskiej Woli).

Jakie jest wyzwanie? Dostosowanie oferty kulturalnej do rzeczywistych potrzeb i preferencji mieszkańców oraz turystyczne wykorzystanie walorów kulturowych powiatu.

Najmocniejszym fundamentem tożsamości społeczności lokalnej jest dziedzictwo kulturowe. Tworzą je symboliczne miejsca oraz świadectwa materialne związane z tradycją i historią danego obszaru terytorialnego. Ludzie zamieszkujący ten teren nadają tym miejscom i świadectwom szczególne znaczenia, które będąc przez wszystkich mieszkańców tak samo rozumiane, umacniają więź pomiędzy ludźmi, wzmacniają poczucie przynależności, integrują ich, a w konsekwencji budują tożsamość: indywidualną oraz zbiorową. Indywidualna historia każdego człowieka jest zanurzona przede wszystkim w historii rodziny i lokalnej społeczności. Wszystkie wydarzenia i świadectwa, które są przechowywane w lokalnej pamięci zbiorowej stanowią podstawę kształtowania tożsamości osobistej. Im bogatsza pamięć zbiorowa tym bogatsza jest ta podstawa. Z poczucia zakorzenienia w historii swojej rodziny i swojego najbliższego otoczenia jednostka może czerpać siłę do własnego optymalnego rozwoju.

Na dziedzictwo lokalne składają się zabytki o znaczeniu lokalnym, związane z tradycją i historią danego miejsca. W rejestrze zabytków województwa łódzkiego, do którego wpis jest formą ochrony zabytków, jest 28 obiektów z terenu powiatu. Są to zabytki architektury i budownictwa, głównie obiekty sakralne, dwory szlacheckie oraz zespoły dworsko-parkowe. W wojewódzkiej ewidencji takich obiektów z terenu powiatu jest już 120. Wśród obiektów i obszarów o szczególnym znaczeniu dla krajobrazu kulturowego i tożsamości regionu, czyli tzw. zabytków reprezentatywnych województwa łódzkiego jest sześć znajdujących się na terenie powiatu:

1. układ urbanistyczny Szadku,
2. kościół Wniebowzięcia NMP i św. Jakuba z dzwonnicą w Szadku,
3. układ ruralistyczny w Strońsku,

4. kościół parafialny św. Urszuli w Strońsku,
5. skansen kolejowy w zespole lokomotywowni przy węźle Zduńska Wola – Karsznice,
6. cmentarz żydowski w Zduńskiej Woli.

Układ przestrzenny Szadku oraz Zduńska Wola z osiedlem Karsznice i dziedzictwem związanym z tradycją włókienniczą, zaliczone są w Wojewódzkim Programie Opieki nad Zabytkami w Województwie Łódzkim na lata 2020-2023, do sieci ośrodków historycznych o charakterze lokalnym. Dwa elementy krajobrazu kulturowego powiatu znalazły się również w ww. dokumencie na wojewódzkiej liście miejsc wymagających wzmocnienia obszarowej ochrony prawnej ze szczególnym uwzględnieniem kontekstu krajobrazowego ochrony ekspozycji i panoram. Są to zaliczone do układów i zespołów przestrzennych osiedle kolejowe w Zduńskiej Woli-Karsznicach oraz zaliczony do obiektów sakralnych zespół kościoła romańskiego w Strońsku. Najcenniejszą pamiątką kultury materialnej na terenie powiatu jest romański kościół pw. Św. Urszuli i Jedenastu Tysięcy Dziewic z ok. 1250 roku w Strońsku, który należy do grupy najstarszych budowli ceglanych w Polsce i jest integralną częścią kulturowego Szlaku Romańskiego, czyli tras wiodących bezpośrednio do średniowiecznych zabytków architektury na terenie całej Polski. Ich łączna długość to prawie 450 km. Romańską strukturę świątyni w Strońsku tworzy półkolista apsyda z arkadowym fryzem, prezbiterium założone na planie leżącego prostokąta oraz nawa główna o obrysie zbliżonym do kwadratu. Rzeźbiony tympanon w portalu, przestawiający bazyliszka otoczonego plecionkowym ornamentem, to unikatowy zabytek o niewyjaśnionym pochodzeniu. Kościół usytuowany jest na wysokiej skarpie doliny Warty i stanowi znakomity punkt widokowy. Na terenie gminy Zapolice znajdują się również schrony bojowe stanowiące element linii obronnej nad Wartą, gdzie we wrześniu 1939 roku trwały zacięte walki.

Do najciekawszych zabytków powiatu należą również gotycki kościół Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny i św. Jakuba Apostoła w Szadku z XIV w., neoklasycystyczny, otoczony parkiem z cennymi okazami drzew dwór w Rzepiszewie, dwór w Wojsławicach z reliktem dworu obronnego na wyspie z XVI w. oraz drewniany kościół pw. Św. Katarzyny w Korczewie z XVIII wieku, a także cmentarz żydowski w Zduńskiej Woli, założony ok. 1826 r.

Najstarszą miejscowością powiatu jest Szadek, którego miejska historia sięga XIII wieku. Wielokrotnie w dziejach był miejscem sejmików szlacheckich województwa sieradzkiego. Do dzisiaj zachował się średniowieczny układ urbanistyczny miasta i przepiękna gotycka świątynia pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny i św. Jakuba Apostoła z dobrze zachowaną oryginalną gotycką dzwonnicą z pocz. XIV w. oraz drewnianą rzeźbą z figurą ukrzyżowanego Chrystusa z pracowni Wita Stwosza. W okolicach miasta wytyczony został szlak walk I wojny światowej z lat 1914-1915, a w nieodległych Boczkach znajduje się prywatne muzeum z zabytkami dwudziestowiecznej techniki militarnej i motoryzacyjnej. W historię Szadku wpisana jest również historia wielowyznaniowości. Pod

koniec XIX w. mieszkali tu katolicy, żydzi i ewangelicy. Dzisiaj znajdziemy tu odrestaurowany cmentarz żydowski przy cmentarzu św. Wawrzyńca w Szadku (Szadkowice – Ogrodzim).

Jednak wielowyznaniowość, wielonarodowościowość i wielokulturowość najsilniej odcisnęły się w stolicy powiatu. Są związane z okresem założenia miasta przez Stefana Złotnickiego. Dziedzictwo Zduńskiej Woli jest różnorodne, tworzą je obiekty, zabytkowe zespoły oraz elementy przestrzenne, takie jak układ urbanistyczny miasta z przełomu XIX i XX wieku, kwartały zabudowy przemysłowej, cmentarze czy układ urbanistyczny osiedla i węzła kolejowego w Karsznicach. Wśród zabytkowych obiektów wymienić należy klasycystyczny dwór założyciela miasta, drewniane domy tkaczy, marmurowy ołtarz w kościele WNMP, zespół kościoła ewangelicko-augsburskiego z XIX w., tu zbór, pastorówka i dom służby kościelnej, kościół baptystów z 1901 r., kaplicę morawitów z początku XX w. i cmentarze: katolicki, ewangelicko-augsburski, chrześcijan baptystów oraz wspomniany już cmentarz żydowski.

Różnorodne zasoby kulturowe powiatu mogą stanowić podstawę do kreowania antropogenicznych form turystyki, takich jak turystyka miejska, kulturowa, historyczna czy religijna.

Kryzys spowodowany pandemią COVID-19 zmienił sposób uczestnictwa w kulturze, jednak przede wszystkim negatywnie wpłynął na poziom udziału w niej. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego wskaźnik liczby uczestników imprez w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców zmniejszył się z 689,2 w roku 2019 do 207,6 w roku 2020 i był on zdecydowanie najniższy od 2011 r. Jednak dla roku 2019 wskaźnik ten jest na podobnym poziomie jak wskaźnik dla całego województwa łódzkiego (dla którego wynosi 657).

Rys. 24. Liczba uczestników imprez organizowanych przez domy i ośrodki kultury w powiecie w przeliczeniu na 1000 mieszkańców.

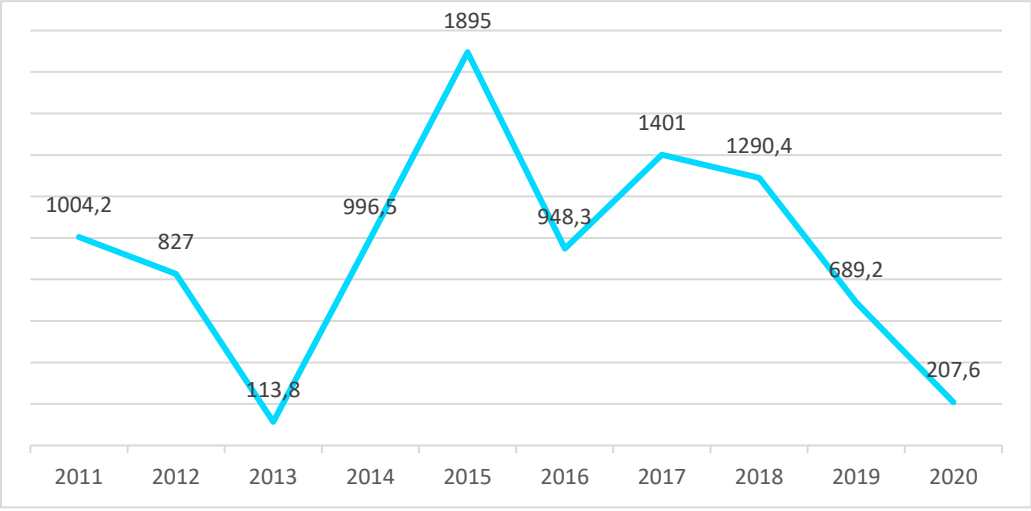

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Spośród pięciu placówek kultury na terenie powiatu, jedna jest prowadzona przez samorząd powiatowy, jedna przez spółdzielnię mieszkaniową, a trzy przez samorządy gminne. W 2020 roku, na jedną placówkę kultury w powiecie, tj. centrum/dom/ośrodek kultury, przypadało ponad 11 tys. mieszkańców. W przeciągu dziesięciu ostatnich lat liczba osób przypadających na jedną placówkę wzrosła o blisko 100% (w 2011 r. było 5 240,08 osób na jedną placówkę). Placówki oferują mieszkańcom możliwość działania w pracowniach, sekcjach, klubach i grupach artystycznych. Organizują zajęcia plastyczne, wokalne, językowe (język angielski), informatyczne, nauki gry na instrumentach muzycznych. W ich strukturach działają zespoły taneczne, muzyczne, wokalne i teatralne. Ośrodki prowadzą sekcje historyczne, regionalne, gier fabularnych, poetyckie, fotograficzne, modelarskie, filatelistyczne, kolekcjonerskie czy wiedzy teatralnej i filmowej. Placówki kultury są jednocześnie głównymi organizatorami imprez i wydarzeń kulturalnych, adresowanych do mieszkańców, w tym również imprez masowych. Adresatem ich działań są przede wszystkim dzieci i młodzież, ale w swojej ofercie mają również zajęcia dla dorosłych. W strukturach Miejskiego Domu Kultury w Zduńskiej Woli działa Uniwersytet Trzeciego Wieku, który tylko w 2019 roku skupiał 197 słuchaczy.

Na terenie powiatu działa 15 bibliotek i filii bibliotecznych (12. miejsce w województwie łódzkim). Jedynie siedem z nich jest przystosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych. Ich łączny księgozbiór wynosił w 2020 r. blisko 173 tys. woluminów. To ponad 2 600 książek na każdy 1000 mieszkańców i jest to najgorszy wynik spośród wszystkich powiatów ościennych.

Rys. 25. Księgozbiór bibliotek na 1000 mieszkańców w roku 2020 (w woluminach)

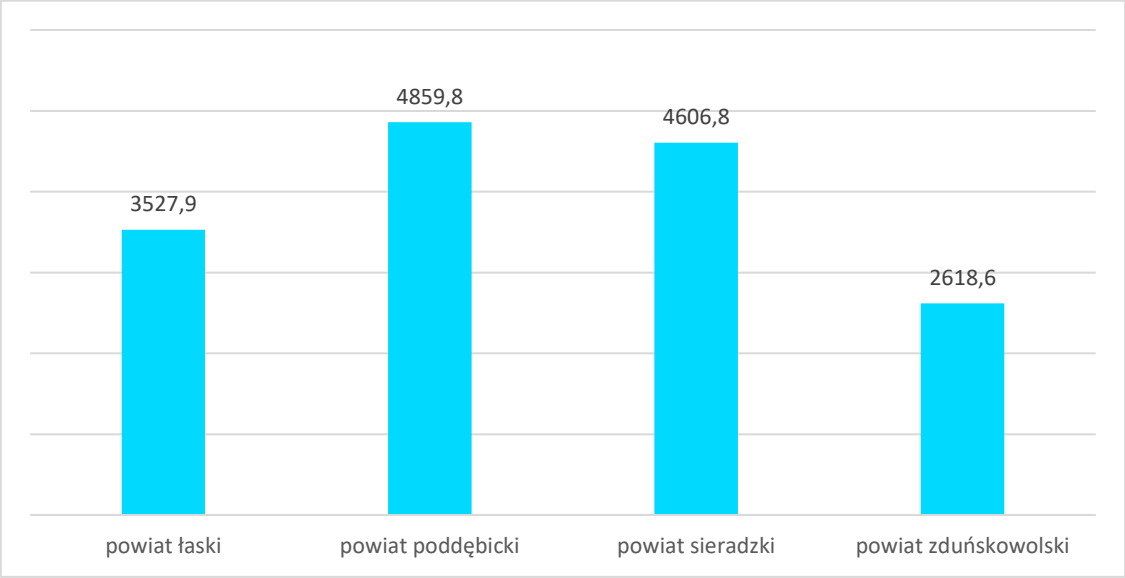

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Liczba czytelników bibliotek to w 2020 roku 91 osób na 1000 mieszkańców. To 22. miejsce wśród wszystkich powiatów województwa łódzkiego, co oznacza że powiat zduńskowolski jest na trzecim miejscu od końca. Czytelnicy łącznie wypożyczyli tu ponad 143 tys. woluminów, czyli jeden czytelnik wypożyczył średnio w ciągu 2020 roku 23 książki. Największą biblioteka jest Miejska Biblioteka Publiczna im. Jerzego Szaniawskiego w Zduńskiej Woli. Na mocy porozumienia realizuje ona zadania biblioteki powiatowej. Biblioteka organizuje obsługę biblioteczną dla mieszkańców miasta i gminy Zduńska Wola. Korzystając z środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020 biblioteka do roku 2023 dostosuje swoją siedzibę przy ul. Łaskiej 12 do potrzeb osób niepełnosprawnych. Blisko 44 tys. pozycji liczy księgozbiór zduńskowolskiej filii Biblioteki Pedagogicznej w Sieradzu. To w dużej mierze publikacje naukowe na potrzeby kształcenia się i doskonalenia nauczycieli, studentów różnych kierunków, uczniów i innych czytelników związanych z procesem nauczania i samokształcenia. Zarówno Miejska Biblioteka Publiczna w Zduńskiej Woli jak i biblioteka pedagogiczna udostępniają swoje księgozbiory w Internecie, co oznacza możliwość zdalnego sprawdzenia dostępności i rezerwacji publikacji.

Działalność muzealna koncentruje się w stolicy powiatu i jest prowadzona w Muzeum Historii Miasta Zduńska Wola (muzeum typu historycznego) oraz jego filii Skansenie Lokomotyw w Karsznicach. Na terenie gminy Zduńska Wola działa izba regionalna ze zbiorami związanymi z folklorem i tradycjami ludowymi, a na terenie gminy Szadek Przyszkolna Izba Muzealna w Prusinowicach z eksponatami związanymi z życiem mieszkańców wsi regionu sieradzkiego. W Zduńskiej Woli otwarty jest również dla zwiedzających Dom Urodzenia św. Maksymiliana Marii Kolbego – zrekonstruowany dom tkaczy, w którym urodził się patron Miasta Zduńska Wola. W 2019 roku liczba osób, które zwiedziły lub skorzystały z oferty wydarzeń Muzeum Historii Miasta Zduńska Wola sięgnęła 11,5 tys. osób, z czego cztery tysiące odwiedziło Skansen Lokomotyw. Stan zbiorów muzealnych Muzeum Historii Miasta Zduńska Wola wynosił w 2020 roku blisko 20 000 sztuk.

Sport, rekreacja i turystyka

Jak jest? Poszerza się baza nowoczesnych obiektów sportowych i rekreacyjnych na terenie powiatu, nadal jednak brakuje zawodniczych osiągnięć sportowych na szczeblu choćby wojewódzkim. Choć przybywa wygodnych szlaków pieszych i rowerowych, jednak nadal niewystarczająco wykorzystany jest endogeniczny potencjał powiatu. Jest już dobrze rozpoznany i zdiagnozowany, ale nadal nie stanowi spójnego produktu turystycznego. Zbyt mała jest turystyczna promocja zasobów powiatu, odnotowuje się małą liczba wydarzeń ożywiających istniejące szlaki turystyczne oraz niewystarczającą troskę o ich rozwój (o nowe obiekty, nowe odcinki czy połączenia z innymi szlakami). Turystyczne zaplecze noclegowo-gastronomiczne koncentruje się w stolicy powiatu.

Jakie jest wyzwanie? Wsparcie szkolenia sportowego dzieci i młodzieży oraz komercjalizacja turystycznych produktów powiatu.

W 2020 roku działały w powiecie 24 kluby i stowarzyszenia sportowe. Skupiały ponad 1 260 członków, z których ponad 70% to dzieci i młodzież. Organizacje prowadzące działalność w zakresie sportu i rekreacji stanowią blisko połowę wszystkich działających na terenie powiatu organizacji pozarządowych. Najwięcej klubów sportowych zajmuje się szkoleniem dzieci i młodzieży w piłce nożnej. Kluby działają również w obszarach lekkoatletyki, sportów walki, siatkówki, kolarstwa, pływania, tenisa ziemnego i tenisa stołowego, strzelectwa sportowego, futsalu i rugby. Działalność tę samorząd powiatu dotuje m.in. w ramach otwartych konkursów ofert na realizację zadań publicznych z upowszechniania kultury fizycznej i sportu, wspierania współzawodnictwa sportowego, szkolenia dzieci i młodzieży, również niepełnosprawnych oraz organizacji imprez sportowych. Powiat wypłaca również stypendia i nagrody sportowe dla zawodników osiągających sukcesy sportowe.

W ciągu minionych 10 lat liczba klubów sportowych spadła z 30 w roku 2010 do 24 w roku 2020, kiedy wskaźnik liczy klubów przypadających na 10 tys. mieszkańców wyniósł 3,6 i był najniższy spośród wszystkich powiatów ościennych.

Najwięcej obiektów sportowo-rekreacyjnych znajduje się na terenie miasta Zduńska Wola. Należą do nich m.in.: kompleks basenów krytych z basenem sportowym i rekreacyjnym, przyszkolna pływalnia kryta, kąpielisko z basenami otwartymi, dwa stadiony sportowe, zespół boisk przy Powiatowym Międzyszkolnym Ośrodku Sportowym, trzy Moje Boiska – Orlik 2012, w tym jedno zadaszone w okresie jesienno-zimowym dzięki hali pneumatycznej, sale gimnastyczne i boiska przyszkolne, skate park oraz siłownie plenerowe. Moje Boisko – Orlik 2012 jest również w gminie

Zduńska Wola. W Szadku znajduje się stadion sportowy Gminy i Miasta Szadek z boiskami do piłki nożnej i boiskiem do piłki plażowej, na którym działa Ludowy Klub Sportowy „VICTORIA" Szadek. W miejscowości Szadkowice-Ogrodzim funkcjonuje zespół boisk do piłki plażowej, siatkówki i koszykówki przy Miejsko-Gminnym Ośrodku Kultury w Szadku. Na terenie gminy Zapolice zorganizowane zostało wielofunkcyjne boisko przy szkole podstawowej w Zapolicach oraz stadion gminny z boiskiem do piłki nożnej.

Największym powiatowym obiektem sportowo-rekreacyjnym jest Powiatowy Międzyszkolny Ośrodek Sportowy w Zduńskiej Woli. Zajmuje ponad 8ha, na których znajdują się dwa pełnowymiarowe boiska do piłki nożnej, w tym jedno z lekkoatletyczną bieżnią okólną i zadaszoną trybuną dla kibiców, budynek socjalny z szatniami i natryskami dla uczestników zajęć sportowych, schronisko młodzieżowe, siłownia plenerowa, wypożyczalnia rowerów i kijków do nordic walking, punkt informacji turystycznej, tereny zielone oraz parking. Powiatowy Międzyszkolny Ośrodek Sportowy jest bazą wypadową dla turystów i częścią rowerowo-pieszego szlaku turystycznego o długości blisko 27 kilometrów, prowadzącego z Wojsławic przez Zduńską Wolę, Piaski i Strońsko do Zapolic. Szlak powstał w ramach projektu „Aktywna Dolina Rzeki Warty" i podzielony jest na trzy odcinki tematyczne: Przyłbice i rogatywki (szlak patriotyczny), 3 Kultury 3 Religie (szlak kulturowo-historyczny) oraz Sportowi w naturze (szlak sportowy). Na jego trasie, do dyspozycji turystów, są dwa punkty informacji turystycznej oraz osiem miejsc odpoczynku rowerzystów.

Przez teren powiatu przechodzą również lokalne szlaki turystyczne, wytyczone przez Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze oraz fragmenty dwóch szlaków ponadregionalnych: Szlaku Bursztynowego oraz Szlaku Romańskiego. Ten ostatni łączy niezwykle cenne zabytki dziedzictwa kulturowego na terenie całej Europy. Architektura romańska powstawała w Polsce w średniowieczu, w okresie od XI do XIII wieku, a jednym z obiektów szlaku jest pochodzący z XIII wieku Kościół pw. Św. Urszuli i Jedenastu Tysięcy Dziewic w Strońsku w gminie Zapolice. Szczególną atrakcje dla turystów stanowi w nim tympanon z piaskowca z płaskorzeźbą skrzydlatego smoka? bazyliszka? z wilczą głową, pożerającego szarańczę. Kościół jest wyjątkowym zabytkiem architektonicznym, a jego ogromnym potencjałem jest również położenie w Parku Krajobrazowym Międzyrzecza Warty i Widawki.

Rys. 26. Strońsko w gminie Zapolice na trasie przebiegu turystycznego Szlaku Romańskiego w Polsce

Źródło: opracowanie własne na podstawie http://www.kultura.lodz.pl/pl/poi/3276717

Szlaki turystyczne powiatu są bowiem wypadkową dziedzictwa historyczno-kulturowego oraz środowiska przyrodniczego. Park Krajobrazowy Międzyrzecza Warty i Widawki obejmuje całą południową część powiatu. W rejonie Strońska, na odcinku kilku kilometrów, z wysokich brzegów doliny rzeki Warty, dochodzących nawet do 45 m, otwierają się efektowne ciągi widokowe na dolinę oraz meandrujące, pięknie otoczone bujną roślinnością naturalne koryta rzeczne. Można tu również obserwować stare utwory wapienne, zbocza bogate w węglan wapnia, porastają murawy kserotermiczne, co stanowi dużą osobliwość w centralnej Polsce. Obszar parku jest bardzo interesujący pod względem botanicznym. Działalność człowieka spowodowała tu stosunkowo małe zmiany. Na obszarze parku turystyce pieszej i rowerowej sprzyjają istniejące ścieżki rowerowe oraz drogi o niewielkim natężeniu ruchu, a także urozmaicające wyprawy odcinki o dużym nachyleniu w Strońsku i w Beleniu. Szeroko rozlana i wolno płynąca Warta jest dobrym miejscem dla spływów kajakowych, nie wyczynowych, dostępnych również dla turystów z małymi dziećmi. Odnotować jednak należy brak wzdłuż rzeki zagospodarowanych miejsc postojowych. W rejonie Belenia i Strońska zachowały się umocnienia obronne z II wojny światowej – sześć schronów bojowych. Mogą stanowić dobrą destynację turystyki poznawczej, a organizowane przy umocnieniach, od 16 już lat, wydarzenie rekonstruujące walki obronne nad Wartą z września 1939 roku stanowi znakomity przykład na działania ożywiające wytyczone, istniejące szlaki turystyczne.

Przez Powiat Zduńskowolski przebiega Łódzki Szlak Konny. Jego dłuższa pętla to ponad 1 000 km trasy łączącej największe ośrodki jazdy konnej, do których należy Stajnia Gajewniki w gminie Zduńska Wola, dysponująca doskonałym zapleczem infrastrukturalnym dla aktywnego relaksu jeździeckiego. Na szlaku tej pętli w miejscowości Góry Prusinowskie w gminie Szadek znajduje się Gospodarstwo Agroturystyczne wraz ze Stadniną Koni Sztumskich.

Baza noclegowo-gastronomiczna skupiona jest w stolicy powiatu. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2019 roku na terenie powiatu czynnych było dziewięć turystycznych obiektów noclegowych, których wykorzystanie sięgnęło niecałych 17%.

Edukacja i kapitał społeczny

Jak jest? Jedynie 4 z 10 budynków szkół zarządzanych przez powiat jest dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych, niewystarczająca jest również ich baza sportowa. Choć kierunki kształcenia są w coraz większym stopniu organizowane zgodnie z wymogami rynku pracy, to niepokojące są mała liczba nauczycieli uczących przedmiotów zawodowych oraz niewystarczająca baza do kształcenia zawodowego. Zdawalność egzaminów zewnętrznych wykazuje przeciętną jakość kształcenia. Średnia liczba organizacji pozarządowych jest w powiecie niższa niż średnie krajowa i wojewódzka, mamy mniej NGO niż powiaty ościenne.

Jakie jest wyzwanie? Dostępność i poziom kształcenia szkół. Wykorzystanie potencjału trzeciego sektora.

Jednostki samorządu terytorialnego z terenu powiatu realizują zadania oświatowe w kilku typach szkół. Prowadzą 16 przedszkoli, 21 szkół podstawowych, 14 ponadpodstawowych oraz dwie szkoły policealne, do których łącznie, wg danych z początku roku szkolnego 2020/2021 chodziło blisko 12 tys. dzieci i młodzieży. Działające na terenie powiatu przedszkola i szkoły niepubliczne miały w tym czasie 851 uczniów.

Rys. 27. Łączna liczba uczniów w szkołach i przedszkolach na terenie powiatu

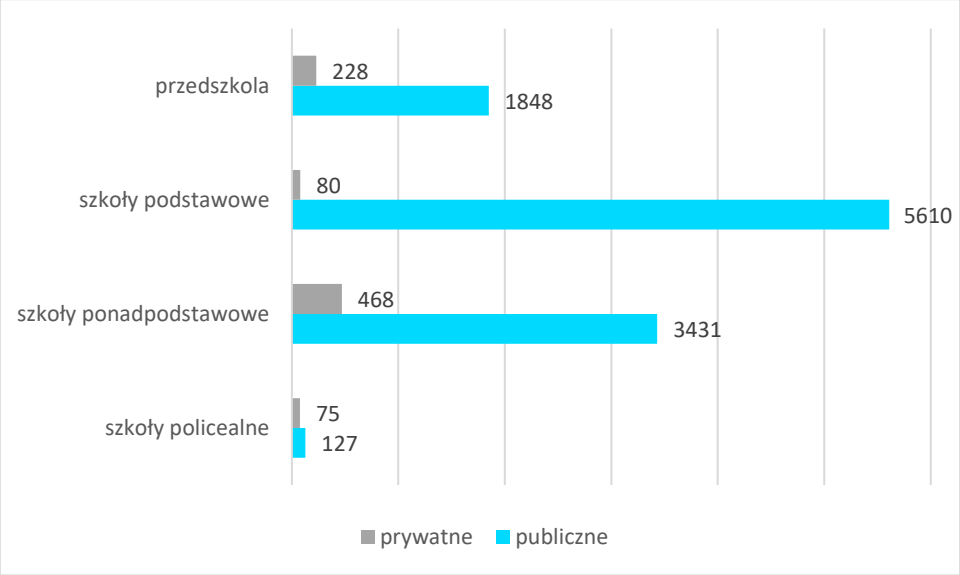

Źródło: dane z powiatu i podległych gmin wg SIO na 30.09.2020 r.

Sieć szkół ponadpodstawowych i specjalnych prowadzonych przez powiat tworzy 10 szkół, w tym 3 szkoły działające samodzielnie i 7 zespołów szkół. Łączna liczba ich uczniów sięgnęła w roku

szkolnym 2020/2021 3 905 osób i była o 159 osób niższa niż w roku 2019/2020, który był rokiem podwójnego naboru do klas pierwszych szkół ponadpodstawowych. Systematyczny spadek liczby uczniów niepełnoletnich rekompensowany jest naborami osób dorosłych na uruchomione w roku 2013/2014 kwalifikacyjne kursy zawodowe. Większość szkół powiatowych zlokalizowana jest w centrum miasta Zduńska Wola. Zespół Szkół w Zduńskiej Woli, leżący przy ul. Okrzei 11, czyli na obrzeżach południowo – wschodnich powiatu, ma dobre połączenie komunikacyjne z centrum miasta i z powiatem sieradzkim (dzięki autobusom Miejskiego Przedsiębiorstwa Komunikacji w Zduńskiej Woli kursującym na liniach nr 1, 5, 6, Z). Szkoła dysponuje internatem. Internat działa również przy szkole znajdującej się na obszarze gminy Zduńska Wola, tj. Zespole Szkół Rolnicze CKU w Wojsławicach. Dojazd jest tu możliwy dzięki liniom 10 i 11 MPK.

Rys. 28. Szkoły prowadzone przez powiat zduńskowolski

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.commons.wikimedia.org

Według danych Systemu Informacji Oświatowej z dnia 30 września 2020 r. największą szkołą prowadzoną przez samorząd powiatu - z 670 uczniami, jest I Liceum Ogólnokształcące w Zduńskiej Woli. W Zespole Szkół Elektronicznych w Zduńskiej Woli uczyło się w roku szkolnym 2020/2021 652 uczniów. 42% to osoby spoza granic administracyjnych powiatu. Młodzież spoza powiatu chętnie wybierała również Zespół Szkół przy ul. Okrzei 11 (31% uczniów to uczniowie spoza powiatu) oraz II Liceum Ogólnokształcące (13%).

Każda z powiatowych jednostek oświatowych dysponuje bazą sportową, ale jedynie budynki trzech szkół są przystosowane dla potrzeb osób niepełnosprawnych.

Tab. 12. Dostępność placówek oświatowych

Placówka	Dostępność dla osób niepełnosprawnych	Dostępność bazy sportowej
I liceum Ogólnokształcące, Szkoła Policealna Nr 5	TAK	TAK
II Liceum Ogólnokształcące, Centrum Kształcenia Ustawicznego	NIE	TAK
Zespół Szkół Zawodowych nr 1	NIE	TAK
Zespół Szkół Elektronicznych	TAK	TAK
Zespół Szkół Specjalnych	TAK	TAK
Zespół Szkół	NIE	TAK
Zespół Szkół Rolnicze Centrum Kształcenia Ustawicznego	NIE	TAK

Źródło: opracowanie własne

W maju 2021 roku egzamin maturalny zdało w szkołach prowadzonych przez powiat 73% przystępujących i był to poziom identyczny z poziom zdawalności w całym województwie łódzkim. Najwyższą zdawalność odnotowało I Liceum Ogólnokształcące (90%), kolejny dobry wynik osiągnięto w Zespole Szkół Elektronicznych (82%). Powyżej średniej wojewódzkiej znalazło się również II Liceum Ogólnokształcące (77%). Analiza wyników matur z lat 2011-2021 pokazuje, że poziom kształcenia szkół powiatu jest od ośmiu lat niższy od średniej wojewódzkiej, jedynie w roku 2017 i 2021 zdawalność matur w powiecie była na tym samym poziomie co zdawalność matur w województwie.

Rys. 29. Poziom zdawalności egzaminu maturalnego w powiecie, województwie łódzkim i kraju

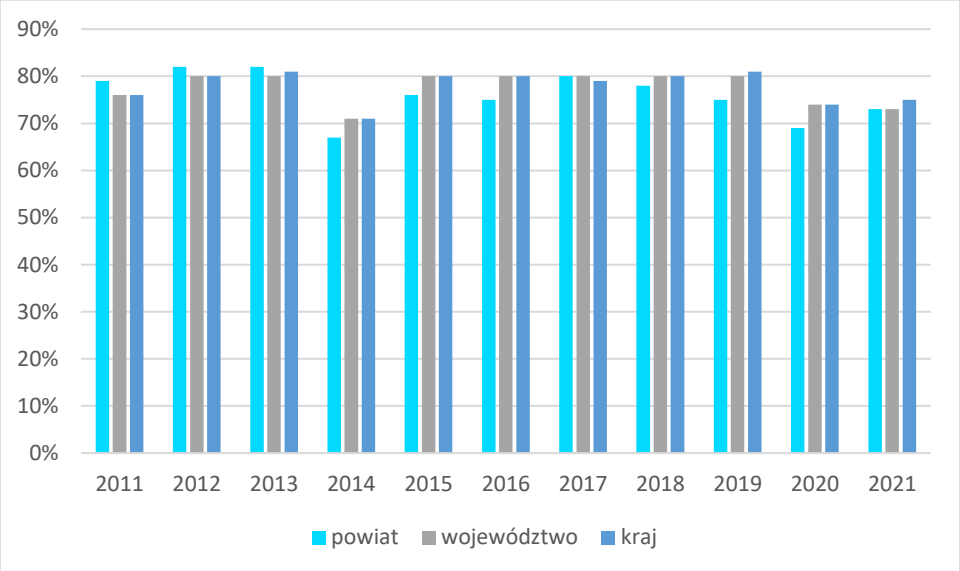

Źródło: opracowanie własne na podst. informacji OKE w Łodzi oraz Centralnej Komisji Egzaminacyjnej

Prognozy dotyczące naborów do powiatowych szkół ponadpodstawowych przewidują najniższe wartości w roku szkolnym 2024/2025, w którym szkoły podstawowe ukończy jedynie 292 uczniów.

Rys. 30. Prognozowana liczba uczniów kończących szkoły podstawowe

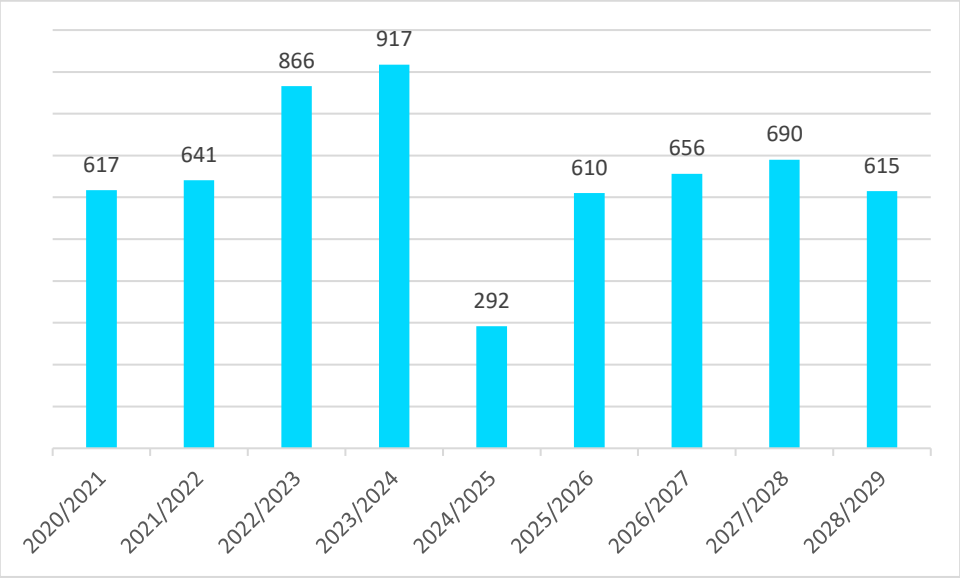

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z jst wg. SIO na 30.09.2020 r.

Kształcenie zawodowe w powiecie realizowane jest w czterech zespołach szkół, w których działają technika oraz branżowe szkoły I i II stopnia. W szkołach zawodowych uczy się 56% wszystkich uczniów szkół ponadpodstawowych.

Tab. 13. Kierunki kształcenia zawodowego w powiatowych szkołach ponadpodstawowych w roku szkolnym 2020/2021

Szkoła	Zawód	Liczba uczniów
Technikum nr 1 w Zduńskiej Woli	Technik ekonomista	85
	Technik handlowiec	10
	Technik logistyk	150
	Technik mechanik	42
	Technik mechanik lotniczy	9
	Technik organizacji reklamy	20
	Technik pojazdów samochodowych	66
	Technik reklamy	83
Branżowa szkoła I st. nr 1 w Zduńskiej Woli	Blacharz	1
	Blacharz samochodowy	6
	Cukiernik	10
	Elektromechanik pojazdów samochodowych	6
	Fryzjer	21
	Mechanik pojazdów samochodowych	43
	Mechanik-monter maszyn i urządzeń	31
	Monter sieci i instalacji sanitarnych	2
	Piekarz	1
	Przetwórca mięsa	1
	Sprzedawca	14
	Stolarz	5
	Tapicer	2
Branżowa szkoła II st. nr 1 w Zduńskiej Woli	Technik mechanik	10
	Technik pojazdów samochodowych	7
Techniku nr 2 w Zduńskiej Woli	Technik automatyk	43
	Technik elektronik	132

	Technik informatyk	441
	Technik programista	36
Branżowa szkoła I st. w Wojsławicach	Rolnik	21
Technikum w Wojsławicach	Technik mechanizacji rolnictwa i agrotroniki	13
	Technik rolnik	33
	Technik żywienia i usług gastronomicznych	40
Technikum nr 3 w Zduńskiej Woli	Technik hotelarstwa	72
	Technik transportu kolejowego	110
	Technik żywienia i usług gastronomicznych	88
Branżowa szkoła specjalna I st. nr 5 w Zduńskiej Woli	Blacharz samochodowy	3
	Cukiernik	1
	Dekarz	2
	Fryzjer	3
	Krawiec	1
	Piekarz	3
	Stolarz	1
Szkoła policealna nr 4 w Zduńskiej Woli	Opiekun medyczny	23
	Opiekunka dziecięca	11
	Terapeuta zajęciowy	132
Szkoła policealna nr 5 w Zduńskiej Woli	Opiekun medyczny	15
	Technik administracji	16
	Technik masażysta	17
	Technik usług kosmetycznych	28

Źródło: System Informacji Oświatowej na 30.09.2020 r.

Na terenie powiatu działa Zespół Szkół Specjalnych im. Marii Grzegorzewskiej, do której kierowani są uczniowie wymagający kształcenia specjalnego. W roku szkolnym 2020/2021 nauczaniem objętych było tu 168 uczniów – dzieci i młodzieży w ramach przedszkola, szkoły podstawowej, szkoły branżowej oraz szkoły przysposabiającej do pracy.

Kształcenie zawodowe i ustawiczne, pozwalające osobom dorosłym na uzupełnienie wykształcenia lub zdobycie nowych kwalifikacji zawodowych realizowane jest przez trzy szkoły na terenie powiatu. Struktura kształcenia w szkołach ponadpodstawowych dla dorosłych pokazuje, że 70% słuchaczy wybiera kwalifikacyjne kursy zawodowe, 15% szkoły policealne, 13% uczy się w liceum ogólnokształcącym dla dorosłych a 2% w branżowej szkole II stopnia.

Wskaźnik dotyczący liczby organizacji pozarządowych w stosunku do liczby mieszkańców jest dla powiatu niższy niż średnie krajowa i wojewódzka, jest również najniższy spośród powiatów ościennych. Na 10 tys. mieszkańców powiatu w roku 2020 przypadały 34 organizacje pozarządowe, w województwie było ich już 36, a na terenie kraju 39. Więcej organizacji pozarządowych przypada na 10 tys. mieszkańców zarówno w powiecie łaskim (37), jak sieradzkim (38) i poddębickim (43). Na terenie miasta Zduńska Wola funkcjonuje Inkubator Inicjatyw Społecznych, zorganizowany w celu nieodpłatnego udostępniania przestrzeni dla działań organizacji pozarządowych zarejestrowanych na terenie miasta oraz działających tu społecznych grup nieformalnych.

Rys. 31. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców w roku 2020

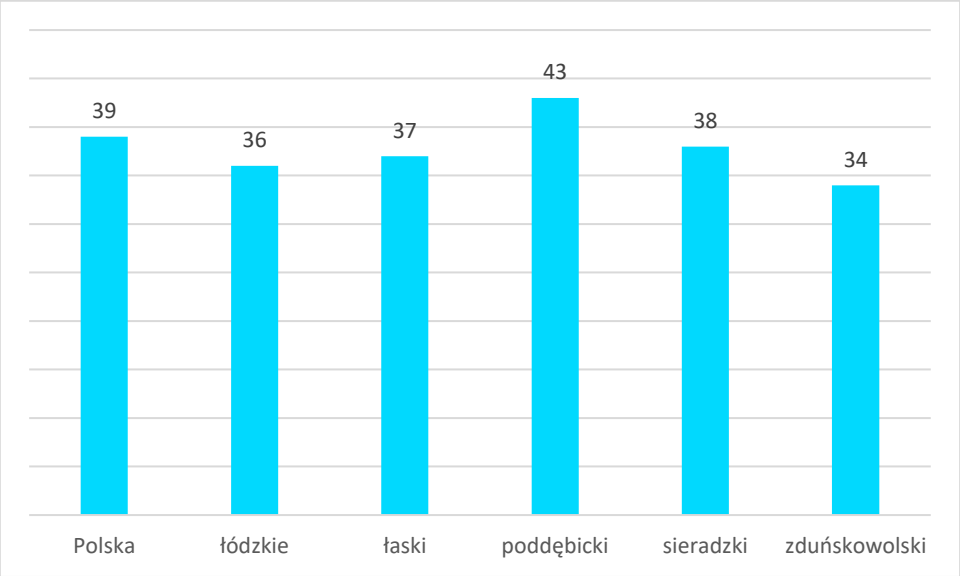

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Choć duża liczebność sektora pozarządowego nie musi świadczyć o jego sile, to organizacje pozarządowe bez wątpienia stanowią istotny element demokracji i społeczeństwa obywatelskiego. Są trwałą infrastrukturalną podstawą kapitału społecznego. Główny Urząd Statystyczny, w dokumencie "Jakość życia i kapitał społeczny w Polsce. Wyniki Badania spójności społecznej 2018" przytacza definicję Roberta Putmana: "kapitał społeczny to te elementy życia społecznego - sieci, normy i zaufanie - które umożliwiają członkom społeczeństwa bardziej skuteczne osiąganie ich celów"[4]. Organizacje pozarządowe mogą być zatem postrzegane jako niezbędne do sprawnego funkcjonowania relacji społeczno-gospodarczych i jako ważny czynnik rozwoju. Są również swoistym barometrem zaufania społecznego: zaufania do współmieszkańców oraz do administracji publicznej.

Na terenie powiatu funkcjonuje blisko 258 organizacji pozarządowych, zróżnicowanych pod względem struktury, miejsca i pola działania, w tym: 21 stowarzyszeń zwykłych, 14 fundacji, 23 uczniowskich klubów sportowych, 33 kluby sportowe oraz 167 stowarzyszeń zarejestrowanych w Krajowym Rejestrze Sądowym. Najwięcej stowarzyszeń działa na terenie miasta Zduńska Wola oraz na terenie gminy Zduńska Wola. Blisko połowa organizacji prowadzi działalność w zakresie sportu i rekreacji, głównie na rzecz dzieci i młodzieży. Celem ich działań jest przede wszystkim szkolenie zawodników i promowanie sportu oraz zdrowego stylu życia. Mieszkańcy działają również w Kołach Gospodyń Wiejskich, których na terenie powiatu jest 28 oraz w jednostkach Ochotniczych Straży Pożarnych, których jest 36.

[4] Jakość życia i kapitał społeczny w Polsce Wyniki Badania spójności społecznej 2018, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2020, s. 139.

W ramach otwartych konkursów ofert na realizacje zadań publicznych powiat wspiera finansowo organizacje pozarządowe. Od roku 2015 do 2019 przekazano stowarzyszeniom łącznie ponad 700 tys. zł.

Kolejnym wskaźnikiem, który świadczy o poziomie aktywności obywatelskiej jest frekwencja wyborcza. W wyborach Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej 2020 wyniosła ona dla powiatu 68,24% przy frekwencji dla całego województwa łódzkiego na poziomie 69,68%. W roku 2018, w wyborach samorządowych wzięło udział 52,58% mieszkańców powiatu i był to wynik lepszy od średnie frekwencji wojewódzkiej, która wyniosła 49,31%.

Komendant Powiatowy Policji w Zduńskiej Woli podaje, że w 2020 roku wykrywalność przestępstw ogółem kształtowała się na poziomie 85,38 %. Na terenie powiatu odnotowano w 2020 roku 36 wypadków drogowych (co sytuuje powiat na 15. miejscu w województwie). Liczba zdarzeń w zakresie ochrony przeciwpożarowej wyniosła 834 (to liczba pożarów, zagrożeń miejscowych ale również fałszywych alarmów). To ważne dane, ponieważ poczucie bezpieczeństwa mieszkańców, na które składają się działania policji, straży pożarnej oraz innych służb przekłada się na budowanie zaufania i więzi społecznych, a w konsekwencji na generowanie kapitału społecznego.

Zdrowie

Jak jest? Całe województwo łódzkie charakteryzuje się najwyższym w skali kraju współczynnikiem zgonów z powodu chorób cywilizacyjnych. Nie inaczej jest w powiecie, gdzie prym wiodą choroby krążenia, choroby onkologiczne oraz choroby układu oddechowego. Powiat od lat odnotowuje niedobór kadry medycznej i niepokojące wskaźniki liczby lekarzy oraz pielęgniarek i położnych w stosunku do liczby mieszkańców. Zdecydowanie brakuje na terenie powiatu lekarzy specjalistów, w tym szczególnie z onkologii, endokrynologii, psychologii i psychiatrii dziecięcej, wirusologii oraz geriatrii. Niedostatek specjalistów z ostatniej wymienionej grupy zawodowej jest szczególnie dotkliwy w kontekście znaczącego wzrostu liczby osób starszych. Powiat ma dobrze rozwiniętą sieć instytucji ochrony zdrowia, w tym szpital powiatowy.

Jakie jest wyzwanie? Zapewnienie optymalnej liczby i poziomu kadry medycznej i rozwój programów profilaktycznych.

Długość życia mieszkańców Polski różni się w zależności od zamieszkania na wsi albo w małych czy dużych miastach. Najdłużej żyją mieszkańcy największych miast powyżej 500 tys. mieszkańców. Także przeciętna długość życia mężczyzn jest od wielu lat krótsza niż kobiet, wg. GUS w 2019 roku różnica ta wyniosła 7,68 roku - mężczyźni w Polsce przeciętnie żyli 74,07 lat, a kobiety 81,75. Niestety najkrócej mężczyźni żyją właśnie w województwie łódzkim, w przypadku kobiet przeciętna długość życia nie odbiega tu od reszty kraju[5]. Powiat zduńskowolski jest wśród 24 powiatów Polski o najkrótszym trwaniu życia mężczyzn.

[5] Sytuacja zdrowotna ludności Polski i jej uwarunkowania 2020 pod red. B. Wojtyniaka i P. Goryńskiego, Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego - Państwowy Zakład Higieny, Warszawa 2020, s. 75.

Rys. 32. Średnia długość życia mieszkańców powiatu według płci

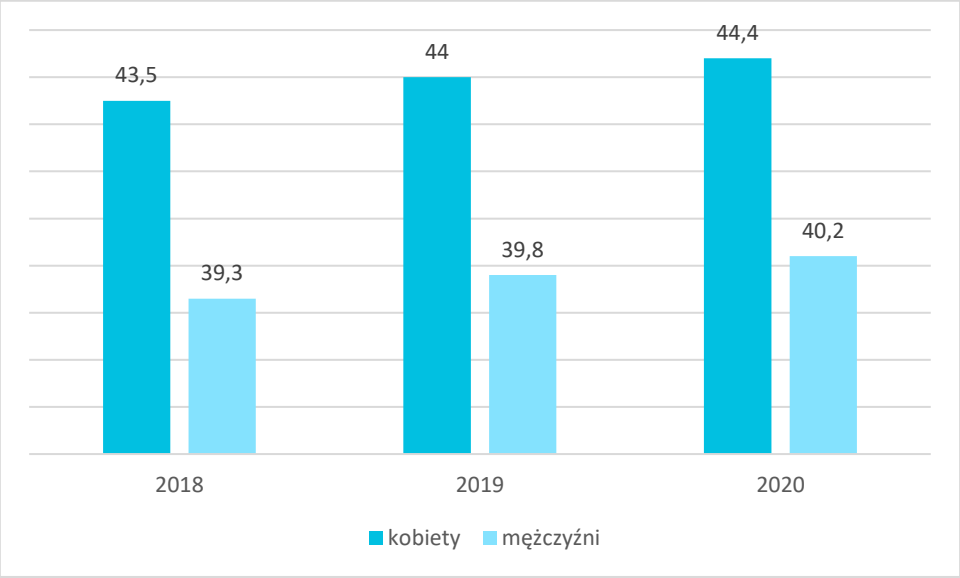

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Jednak odnotować należy, że średnia długość życia mieszkańców w powiecie z roku na rok się poprawia. GUS podaje, że w roku 2018 wynosiła ona 41,4 lata, w 2019 – 41,8, a w 2020 roku 42,2.

W ciągu ostatnich 10 lat najczęstszą przyczyną zgonów w powiecie były choroby układu krążenia, stanowiły 41,51% ogółu zgonów w tym okresie. Drugą przyczyną były choroby nowotworowe (26,24%), a kolejną choroby układu oddechowego (8%), co ma duże znaczenie w kontekście potwierdzonego jednego z najwyższych w kraju poziomów zanieczyszczenia powietrza.

Infrastrukturę ochrony zdrowia tworzy na terenie powiatu 18 publicznych i niepublicznych instytucji ochrony zdrowia oraz 18 ogólnodostępnych aptek, z czego 14 w granicach administracyjnych miasta Zduńska Wola, jedna w gminie Zapolice, a 3 na terenie gminy i miasta Szadek. To stan na koniec 2020 roku. Najwięcej podmiotów leczniczych znajduje się w mieście Zduńska Wola, to sześć jednostek publicznych oraz osiem niepublicznych. W gminie Zapolice działają dwie prywatne przychodnie, a w gminie Zduńska Wola i gminie Szadek po jednej instytucji publicznej.

Powiat realizuje nadzór nad Zduńskowolskim Szpitalem Powiatowym Sp. z o.o., który świadczy usługi medyczne w zakresie:

- lecznictwa stacjonarnego w oddziałach: chorób wewnętrznych, chirurgii ogólnej, położnictwa i ginekologii, pediatrii, neonatologii, opieki paliatywnej, rehabilitacji medycznej oraz rehabilitacji dziennej - w ramach Ośrodka Rehabilitacji Dziennej,
- ambulatoryjnej opieki specjalistycznej: alergologicznej, kardiologicznej, diabetologicznej, dermatologicznej, leczenia bólu, onkologicznej, chorób płuc i gruźlicy, neonatologicznej,

medycyny sportowej, położniczo-ginekologicznej wraz z programem w zakresie badań cytologicznych, chirurgicznej, urologicznej, urazowo-ortopedycznej, psychiatrycznej, psychologicznej, leczenia uzależnień od alkoholu oraz medycyny pracy i konsultacji specjalistycznych dla potrzeb medycyny pracy: okulistycznych, otolaryngologicznych, neurologicznej,

- podstawowej opieki zdrowotnej ze świadczeniami lekarza POZ, pielęgniarki i położnej środowiskowo – rodzinnej, transportem sanitarnym, oraz nocną i świąteczną opieką zdrowotną,
- świadczeń diagnostycznych: laboratoryjnych, rentgenodiagnostycznych, ultrasonograficznych, endoskopowych, diagnostyki kardiologicznej, spirometrii, audiometrii oraz tomografii komputerowej.

Na koniec 2020 roku łączna liczba łóżek w oddziałach szpitalnych wynosiła 126. W stosunku do roku 2011 była ona mniejsza o 40,8%. Powodem spadku tej liczby były z jednej strony braki kadrowe i finansowe, a z drugiej konieczność dostosowania się do wprowadzanych norm, dotyczących m.in. wymaganej obsady pielęgniarskiej.

Rys. 33. Liczba łóżek w oddziałach Zduńskowolskiego Szpitala Powiatowego Sp. z o.o.

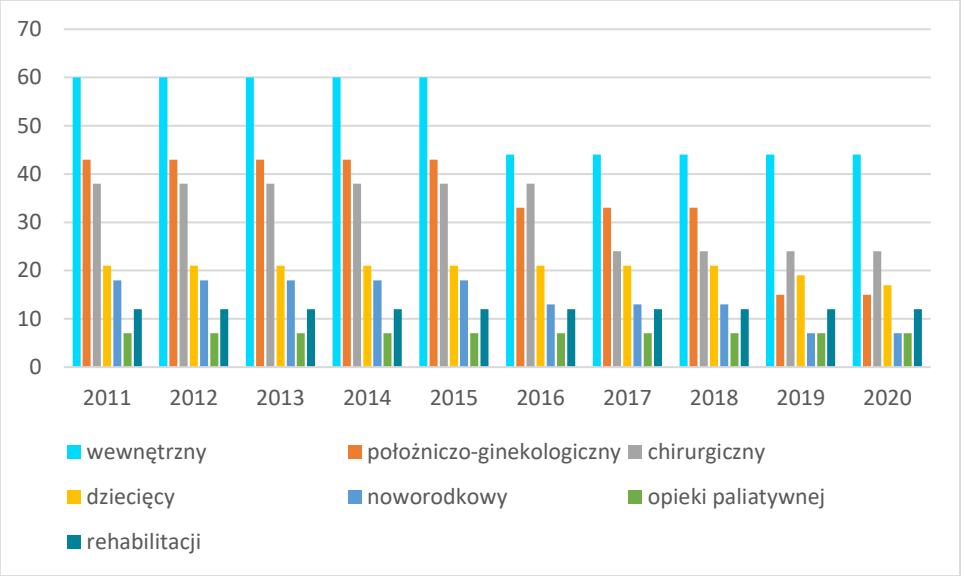

Źródło: Zduńskowolski Szpital Powiatowy Sp. z o.o.

Liczba miejsc do hospitalizacji na 10 tys. mieszkańców powiatu to 19,1 przy średniej krajowej 43,79 i wojewódzkiej 47,13. W powiatach ościennych stosunek liczby łóżek szpitalnych przypadających na 10 tys. mieszkańców wynosił w 2020 roku odpowiednie: powiat łaski – 22,51, powiat poddębicki – 69,82, powiat sieradzki – 67,05.

Liczba osób hospitalizowanych w zduńskowolskim szpitalu rocznie wynosi średnio nieco ponad 6 tys. pacjentów. Rok 2020 nie został tu wzięty pod uwagę, ponieważ 16 października 2020 r. Wojewoda Łódzki zobowiązał szpital do realizowania świadczeń związanych wyłącznie z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem Sars-CoV-2 i zabezpieczenia 69 łóżek obserwacyjno-zakaźnych dla pacjentów z podejrzeniem lub potwierdzeniem zakażenia wirusem. Przyjęcia na wszystkie oddziały, z wyjątkiem Oddziału Paliatywnego, zostały wstrzymane. Ogólna liczba leczonych w szpitalu w roku 2020 to 4 302 pacjentów.

Rys. 34. Wydatki budżetu powiatu w rozdziale 85111 – szpitale ogólne w latach 2011-2020 (w mln zł)

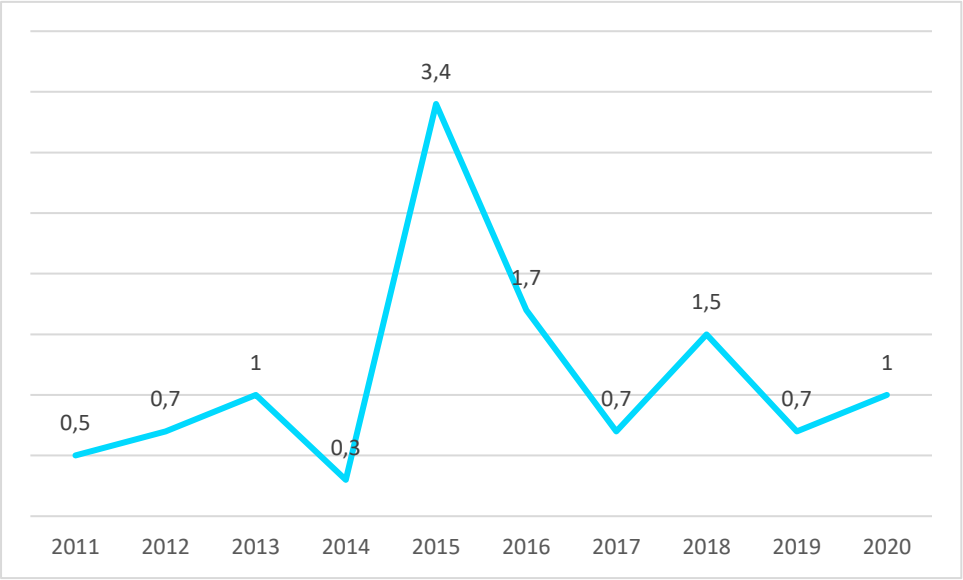

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Przy wysokich kosztach funkcjonowania szpitali w Polsce, zachodzących procesach demograficznych i brakach kadrowych konieczna będzie zmiana modelu opieki zdrowotnej, nie tylko na poziomie powiatów. Wydaje się, że kierunek zmian mogą wytyczyć skuteczna profilaktyka i dobra opieka ambulatoryjna. W ramach Zduńskowolskiego Szpitala Powiatowego Sp. z o.o. działa zakład leczniczy – Zespół Poradni Ambulatoryjnych z 19 poradniami. Od 2015 roku powiat finansuje programy profilaktyczne badań przesiewowych dla wczesnej diagnostyki chorób onkologicznych: raka jajnika, prostaty, piersi, szyjki macicy i jelita grubego. Programy profilaktyczno-edukacyjne realizuje również Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Zduńskiej Woli, dotyczą one profilaktyki HIV/AIDS, profilaktyki antynikotynowej, zapobieganiu wirusowemu zapaleniu wątroby oraz zażywaniu dopalaczy, są one współfinansowane również przez powiat.

Najważniejszą grupą zawodową w systemie ochrony zdrowia są lekarze. To od ich kwalifikacji zależy jakość świadczonych usług medycznych, a w konsekwencji bezpieczeństwo pacjentów. Statystyki GUS dotyczące pracujących lekarzy pokazują, że w 2019 roku na 10 tys. ludności powiatu

przypadało 29,8 lekarzy. W Polsce wskaźnik ten wynosił 58,8, a w województwie łódzkim 65,5. Wskaźnik ten wyższy był również w powiatach ościennych, dla łaskiego wynosił 50,1, poddębickiego 29,9, a sieradzkiego 55,5. Niekorzystny jest również stosunek liczby pielęgniarek i położnych do liczby mieszkańców, bowiem na 10 tys. ludności wskaźnik w 2019 roku był na poziomie 41,4 przy średniej wojewódzkiej 70,7.

Rys. 35. Liczba pielęgniarek i położnych na 10 tys. mieszkańców w roku 2019

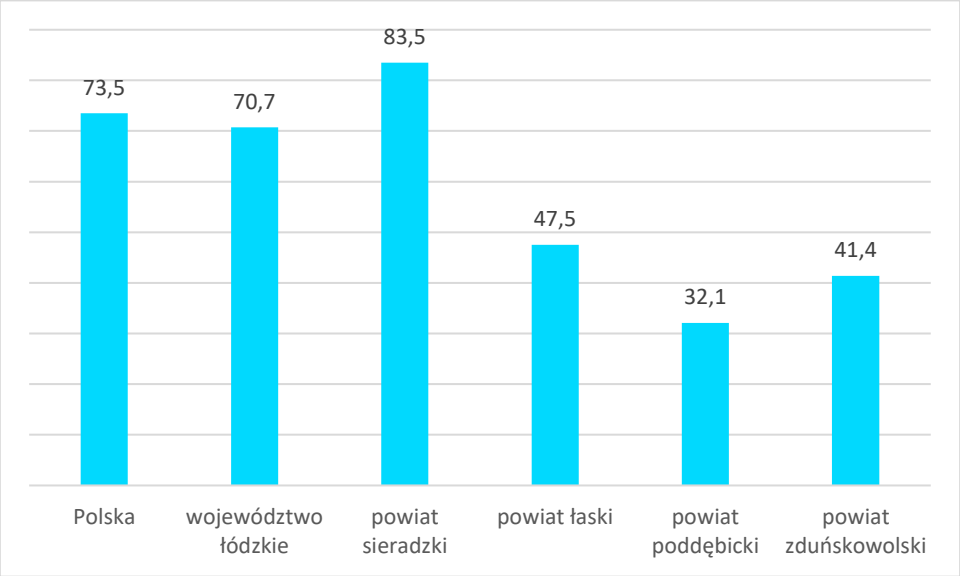

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Powiat od lat odnotowuje tę nierównowagę pomiędzy zapotrzebowaniem na usługi medyczne a zaspokojeniem potrzeb zdrowotnych mieszkańców. Skutkiem niskiej dostępności personelu medycznego są ciągle rosnące kolejki do specjalistów. Brakuje przede wszystkim: endokrynologów, geriatrów, onkologów, psychologów i psychiatrów dziecięcych, wirusologów oraz specjalistów chorób zakaźnych. Zduńskowolski Szpital Powiatowy zatrudniał pracowników na blisko 190 etatach (32% mniej niż w roku 2011), w tym było 12,6 etatów lekarzy medycyny i 92 etaty pielęgniarek i położnych.

Cyfryzacja w sektorze zdrowia powiatu dotyczyła, tak jak w całym kraju, wdrożenia e-zwolnień, e-recept i e-skierowań. Informatyczny system zduńskowolskiego szpitala został rozbudowany do funkcjonalności AMMS – dane pacjenta są w nim umieszczane już od chwili pojawienia się w izbie przyjęć, rejestracji w przychodni czy wizyty w gabinecie.

Ubóstwo i wykluczenie społeczne

Jak jest? Niedostateczna jest infrastruktura powołana na rzecz integracji społecznej osób narażonych na wykluczenie społeczne z różnych przyczyn: ubóstwa, wieku czy niepełnosprawności. Zauważa się niedostatek podmiotów ekonomii społecznej i niski odsetek organizacji pozarządowych działających na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu. Sytuacja dotycząca ubóstwa sytuuje powiat na podobnym poziomie, co województwo łódzkiego, gdzie w 2019 roku w skrajnym ubóstwie żyło 3,3%, a poniżej relatywnej[6] granicy ubóstwa 10% mieszkańców.

Jakie jest wyzwanie? Wzmocnienie infrastruktury na rzecz integracji społecznej.

O skali ubóstwa ekonomicznego mieszkańców świadczą m.in. dane dotyczące zakresu korzystania ze świadczeń pomocy społecznej. Są one bowiem uzależnione od kryterium dochodowego. W 2020 roku wsparcie z pomocy społecznej otrzymało 1 500 rodzin, to w sumie blisko 3,5 tys. osób, co stanowi 5,3 % wszystkich mieszkańców powiatu. Dla całego województwa łódzkiego wskaźnik ten sytuował się na podobnym poziomie. Największą grupę stanowiły osoby wymagające wsparcia ze względu na długotrwałą bądź ciężką chorobę (ze wsparcia z tego powodu korzystało 38,7 % wszystkich rodzin, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej), kolejnymi powodami przyznawania świadczeń były bezrobocie (36,8 % rodzin), niepełnosprawność (33,5 %), bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (21,1 %) oraz alkoholizm (blisko 15 %). Pamiętać należy, że jedna rodzina mogła zostać objęta pomocą z kilku powodów.

Rys. 36. Najczęściej występujące powody udzielania pomocy społecznej rodzinom w roku 2020

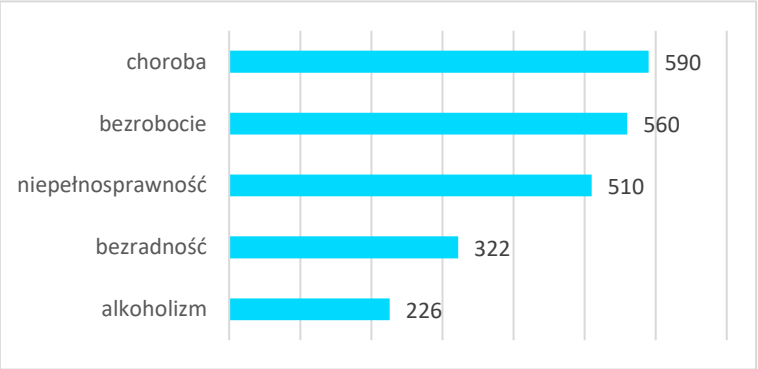

Źródło: dane z ośrodków pomocy społecznej

[6] Ubóstwo relatywne jest określane przez GUS na podstawie przeciętnych miesięcznych wydatków polskich gospodarstw domowych. Te gospodarstwa, których wydatki wynoszą mniej niż 50% wydatków przeciętnych uznawane są za żyjące w ubóstwie relatywnym.

Spośród 1 801 osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Zduńskiej Woli w roku 2020 jedynie 17 % było uprawnionych do otrzymywania zasiłku. Na terenie powiatu nie działa żadne Centrum Integracji Społecznej, nie ma również Klubów Integracji Społecznej.

Na pierwszy plan wysuwają się wyzwania związane z koniecznością wsparcia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, które są dotknięte zjawiskami społecznymi mającymi swoje odzwierciedlenie m.in. w przytoczonych wyżej statystykach, takimi jak: długotrwałe lub ciężkie choroby i niepełnosprawność czy bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Pod uwagę wziąć należy również starzenie się społeczeństwa i związane z nim zagrożenie wykluczeniem społecznym ze względu na wiek.

Zgodnie z definicją Światowej Organizacji Zdrowia osobą starszą jest ta, która ukończyła 60. rok życia. Na terenie powiatu w 2020 roku mieszkało 17.281 osób starszych, co stanowiło ponad 26% ogółu mieszkańców, w wieku powyżej 75. roku życia było ponad 4,5 tys. osób. Niejednokrotnie należą one do grupy osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu i są szczególnie narażeni na wielowymiarowe wykluczenie. Osoba potrzebująca wsparcia w codziennym funkcjonowaniu to osoba niemogąca wykonać co najmniej jednej z podstawowych czynności dnia codziennego, takich jak np. spożywanie posiłku, ubieranie się i rozbieranie czy higiena osobista, ale również poruszanie się czy komunikacja. Wskaźnik wsparcia międzypokoleniowego, wyznaczany na podstawie liczby osób w wieku 85 i więcej przypadających na 100 osób w wieku 50-64 lat wynosi w powiecie 10 (dla województwa łódzkiego 12, a dla kraju 11), przy czym w roku 2011 wynosił on 7. Spośród gmin wchodzących w skład powiatu jedynie miasto Zduńska Wola realizuje ponadstandardowe programy wsparcia seniorów, takie jak program teleopieki, kopertę życia czy miejską kartę seniora.

Powiatowy Zespół Orzekania o Niepełnosprawności wydał w 2020 roku 1 264 orzeczenia zaliczające osoby do poszczególnych stopni niepełnosprawności. To mniej niż w roku 2019 ale na tę różnicę bez wątpienia wpływ miał ogłoszony na terenie kraju stan epidemii związany z zakażeniami wirusem SARS-CoV-2 oraz spowodowane nim zmiany w przepisach regulujących zasady orzekania. Od roku 2017 liczba wydanych orzeczeń wzrasta: od 1380 w roku 2017, przez 1428 w 2018 do 1499 w roku 2019. Najwięcej wydanych orzeczeń dotyczy umiarkowanego stopnia niepełnosprawności. Integracja społeczna osób niepełnosprawnych musi uwzględniać wszystkie bariery, które stają się udziałem codziennego życia osoby niepełnosprawnej, są to bariery architektoniczne, społeczne i psychiczne. Jednocześnie wszystkie osoby niepełnosprawne mają prawo do niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia oraz do korzystania na zasadach równości z praw i obowiązków ogółu mieszkańców. Mają prawo do uzyskania niezbędnych środków umożliwiających wyrównanie szans w korzystaniu z przysługujących im praw. Osoby niepełnosprawne są często osobami biernymi zawodowo. Według

danych Powiatowego Urzędu Pracy w Zduńskiej Woli w 2020 roku były 172 osoby niepełnosprawne bezrobotne, co po pierwsze stanowiło blisko 10 % ogółu bezrobotnych, a po drugie znaczna część tych osób widnieje w rejestrze bezrobotnych powyżej 24 miesięcy.

Możliwość uczestnictwa w rynku pracy warunkuje również dostęp do placówek opieki nad dziećmi do lat 3. Na terenie powiatu w roku 2020 było 7 żłobków i 1 klub dziecięcy. Łącznie dysponowały 211 miejscami. Wszystkie zlokalizowane były w mieście Zduńska Wola. Wszystkie były placówkami niepublicznymi. Żaden z samorządów powiatu nie prowadzi żłobka.

Infrastrukturę powołaną na rzecz integracji społecznej osób narażonych na wykluczenie społeczne tworzą w powiecie m.in. trzy środowiskowe domy samopomocy, w których ogólna liczba miejsc wynosiła w 2020 roku 104. Z grupy podmiotów ekonomii społecznej działa na terenie powiatu jedynie Warsztat Terapii Zajęciowej, w zajęciach którego uczestniczyło w 2020 roku 16 osób o znacznym stopniu niepełnosprawności. Tymczasem sektor ekonomii społecznej pełni bardzo ważną rolę we wspieraniu integracji społecznej osób ubogich oraz narażonych na wykluczenie społeczne z różnych powodów. Na terenie powiatu działają cztery organizacje pozarządowe, które w sposób szczególny realizują zadania na rzecz osób z niepełnosprawnościami oraz osób starszych.

Finanse powiatu

Jak jest? Struktura dochodów i wydatków budżetu powiatu jest strukturą typową dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego tego poziomu w kraju. Charakteryzuje się zdecydowaną przewagą wydatków bieżących nad wydatkami inwestycyjnymi oraz koniecznością przeznaczania połowy wydatków bieżących na utrzymanie oświaty. Dochody własne stanowią jedynie 30% wszystkich dochodów. Zapowiadane zmiany legislacyjne mogą jeszcze bardziej pogłębić zależność od budżetu centralnego.

Jakie jest wyzwanie? Zwiększanie poziomu dochodów własnych.

Podstawą kształtowania każdego rozwoju jest stabilność finansowa. Nie ma żadnych wątpliwości, że w samorządach jest ona silnie związana z regulacjami prawnymi na poziomie krajowym oraz lokalną i krajową sytuacją społeczno-gospodarczą. Stabilność jest warunkiem *sine qua non* działań prorozwojowych oraz przekłada się na zakres i jakość usług publicznych. Jednostki samorządu terytorialnego mają konstytucyjną gwarancję swojej samodzielności (art. 165 ust. 2), a do jej utrzymania najważniejsze są ich dochody własne. Im większy jest udział dochodów własnych, tym większa jest samodzielność w poszukiwaniu optymalnych rozwiązań i najlepszych dróg rozwoju.

Tymczasem struktura dochodów powiatu w roku 2020 pokazuje, że dochody własne stanowią jedynie 30% dochodów ogółem. 70% to subwencje i dotacje.

Rys. 37. Struktura dochodów budżetu powiatu w roku 2020

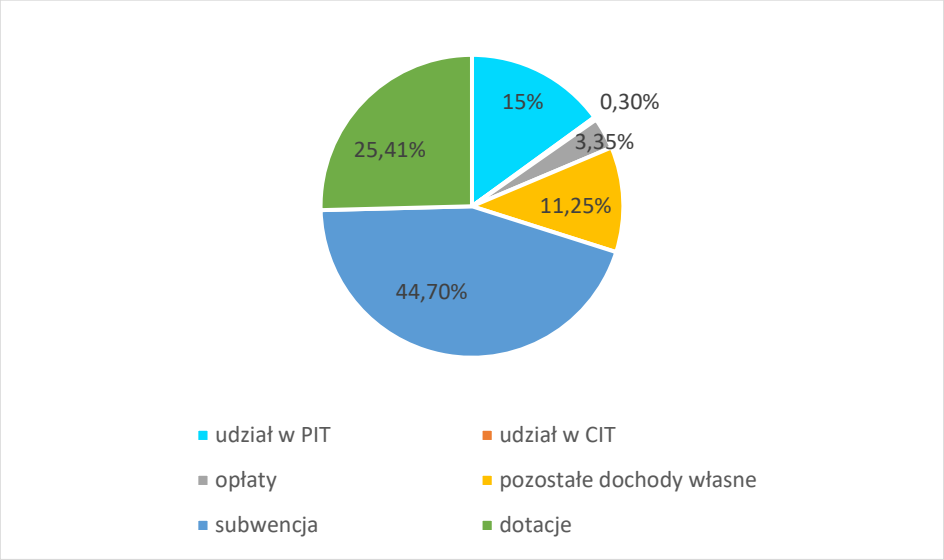

Źródło: Wydział Finansowo-Księgowy Starostwa Powiatowego

Zasadnicze znaczenie dla zdolności jednostek samorządu terytorialnego do realizacji zadań publicznych ma wysokość dochodów z udziałów w podatku dochodowym od osób fizycznych. W sposób szczególny dotyczy to zadań inwestycyjnych samorządów powiatowych, dla których udziały w PIT stanowią główne źródło dochodów własnych. Od 2011 roku obserwuje się systematyczny wzrost wpływów do budżetu powiatu z podatku PIT, jednak trend ten został zahamowany w roku 2020, w którym odnotowano nominalny spadek w stosunku do roku 2019 o ponad pół mln zł.

Rys. 38. Wpływy z udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych w latach 2011-2020 (w mln zł)

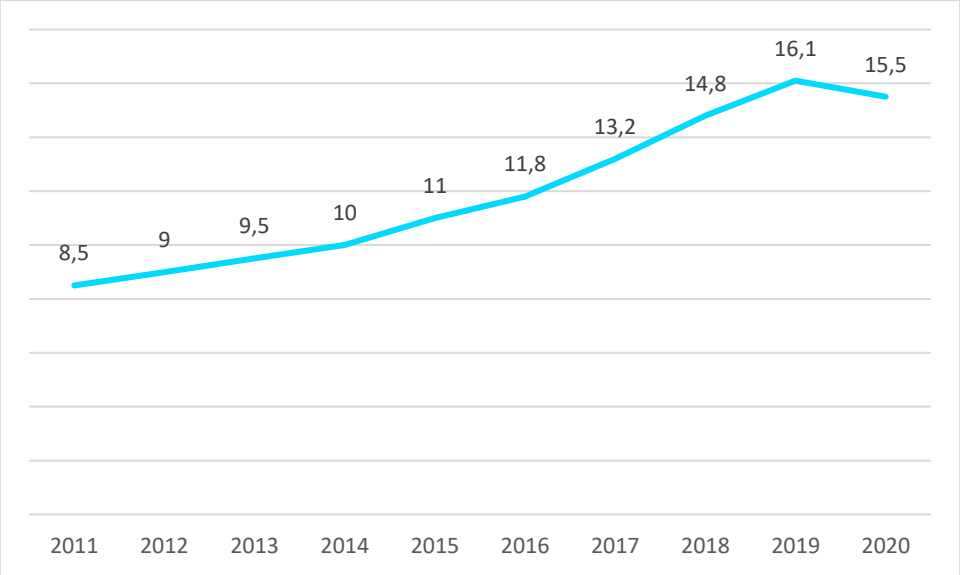

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Biorąc pod uwagę wzrost minimalnego wynagrodzenia oraz wzrost cen towarów i usług konsumpcyjnych, to spadek realny jest większy. Bez wątpienia na różnicę pomiędzy rokiem 2019 a 2020 miał wpływ, ogłoszony na terenie kraju 20 marca 2020 roku, stan epidemii w związku z zakażeniami wirusem SARS-CoV-2. Należy jednak zaznaczyć, że obok sytuacji epidemicznej na spadek dochodów z PIT wpłynęły zmiany w prawie podatkowym, a m.in. obniżenie stawki pierwszego progu podatkowego oraz zwolnienie z opodatkowania wynagrodzeń osób do 26 roku życia. Tym samym samorząd ponosi wyższe koszty realizacji zadań publicznych przy znaczącym spadku jednego z podstawowych źródeł swojego dochodu. Udział w podatkach PIT i CIT stanowi połowę dochodów własnych powiatu. Spadek wpływów z tych źródeł w roku 2020 do roku 2019 sięgnął 3,5%. Dla wszystkich powiatów ziemskich i miast na prawach powiatu w Polsce spadek wyniósł średnio ponad 7%, dla powiatów z województwa łódzkiego było to prawie 6,5%[7].

[7] B. Skóbel, R. Rudka, Sytuacja finansowa powiatów i miast na prawach powiatu w związku z Covid-19 na przykładzie wpływów z PIT, Analizy samorządowe, Związek Powiatów Polskich.

Dochody własne powiatu w przeliczeniu na jednego mieszkańca były w 2020 roku o 3,33 zł niższe niż średni dochód na jednego mieszkańca wszystkich powiatów województwa łódzkiego, w tym wpływy z PIT były od średniej wojewódzkiej niższe o 8,92 zł/mieszkańca.

Rys. 39. Dochody własne ogółem oraz wpływy z PIT i CIT w 2020 r. w przeliczeniu na jednego mieszkańca powiatu, województwa oraz powiatów ościennych (w zł)

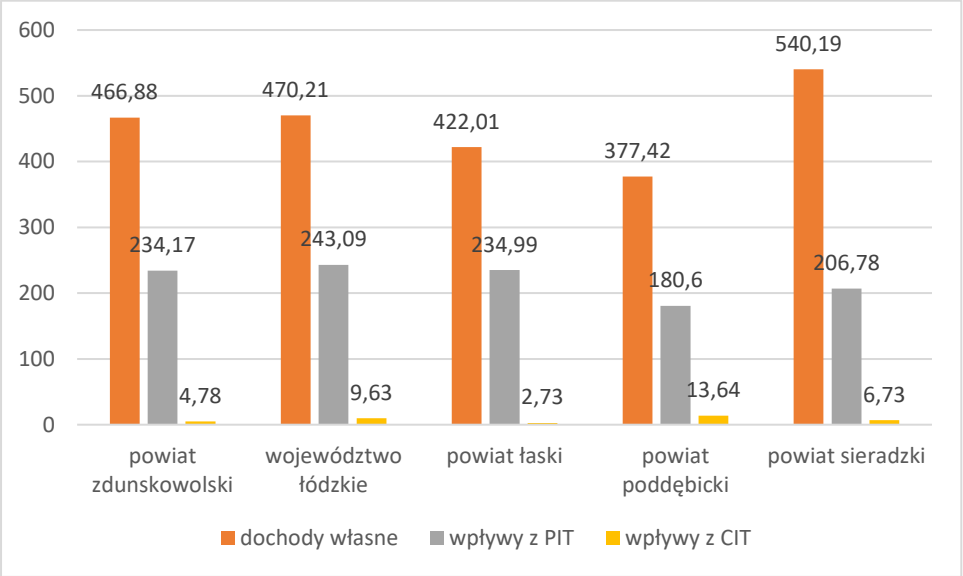

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Kolejne, zapowiadane w momencie pisania strategii zmiany w prawie podatkowym, dotyczące podniesienia dolnej granicy opodatkowania podatkiem PIT do kwoty 30 tys. zł grożą jeszcze większym przechyleniem szal źródeł dochodów ogółem na korzyść dochodów transferowych. W 2020 roku subwencja ogólna oraz dotacje to ponad 70% wszystkich dochodów powiatu. W kwocie subwencji ogólnej ponad 90% stanowiły pieniądze na oświatę i wychowanie. Zapisane w wieloletniej prognozie finansowej kalkulacje dotyczące roku 2030 zakładają utrzymanie stosunku dochodów własnych do dochodów transferowych na poziomie 32 do 68%.

W strukturze wydatków powiatu największą część zajmują wydatki oświatowe. Poczynając od roku 2011 kształtowały się one na poziomie od 31,2 do 45,5% wszystkich wydatków budżetowych. W roku 2020 sięgnęły blisko 45 mln zł, co w strukturze wydatków stanowiło blisko połowę. Pamiętać należy, że rok 2020 był pierwszym pełnym rokiem kalendarzowym funkcjonowania nowej struktury szkolnictwa na poziomie ponadpodstawowym, czyli z dłuższym okresem nauczania.

Rys. 40. Struktura wydatków budżetu powiatu w roku 2020

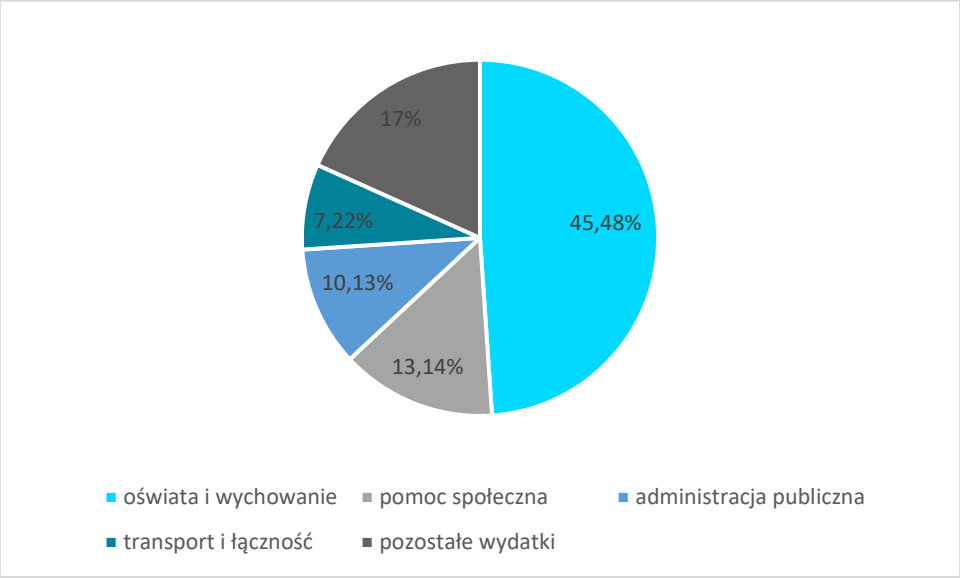

Źródło: dane Wydziału Finansowo-Budżetowego Starostwa Powiatowego

Do roku 2016 wydatki działu oświata i wychowanie były z naddatkiem pokrywane przez część oświatową subwencji ogólnej. W roku 2017 pojawia się luka między bieżącymi wydatkami a dochodami oświaty. W roku 2020 sięgnęła ona blisko trzech milionów złotych.

Rys. 41. Część oświatowa subwencji ogólnej w stosunku do wydatków powiatu poniesionych w dziale oświata i wychowanie w latach 2011-2020

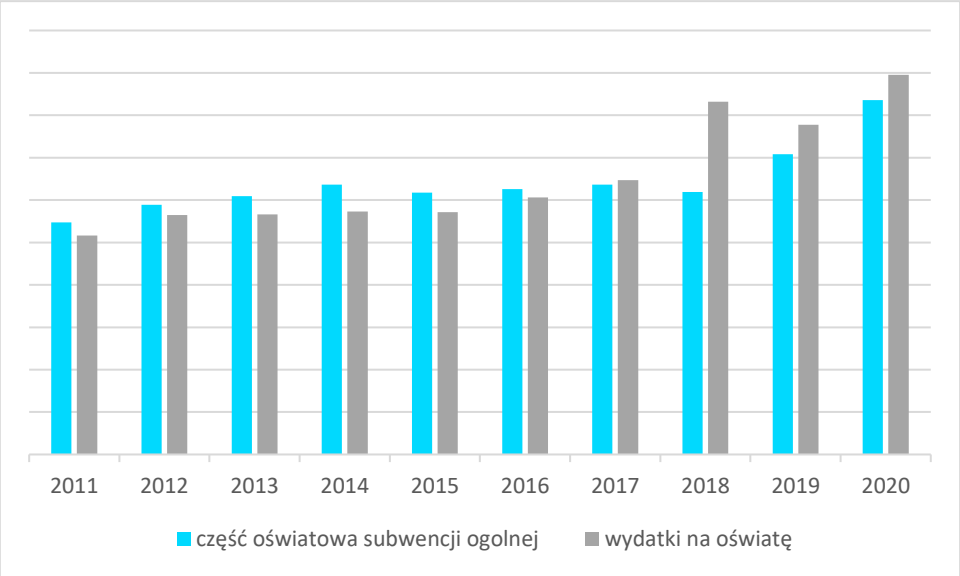

Źródło: dane wydziału Finansowo-Budżetowego Starostwa Powiatowego

Od 2011 roku udział wydatków bieżących w wydatkach ogółem ulega wahaniom wykazując średnią tendencję wzrostową, w roku 2011 stanowiły one 68,6% wydatków ogółem, w roku 2019 było

to 66,7%, a w roku 2020 ponad 92%. Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem w poszczególnych latach analizowanego okresu również kształtował się zmiennie, w roku 2011 wynosił niewiele ponad 20%, a w roku 2020 12%.

Rys. 42. Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem w latach 2011-2020

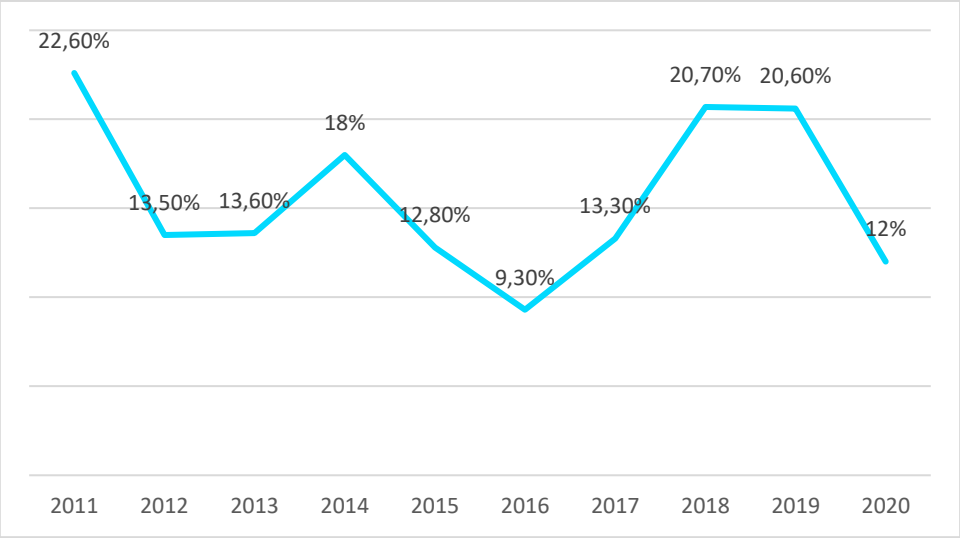

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Poczynając od 2011 r. w każdym roku budżetowym wypracowana została nadwyżka operacyjna, najwyższa była w roku 2019, w którym wyniosła ponad 7 mln zł, a najniższą wartość, 3,5 mln. zł osiągnęła w roku 2012. Zdolność do wypracowania nadwyżki operacyjnej, jak również jej wysokość, jest podstawowym wskaźnikiem świadczącym o możliwościach finansowania inwestycji oraz spłacania zobowiązań. Składa się zatem na potencjał rozwojowy.

Rys. 43. Wynik operacyjny w latach 2011-2020

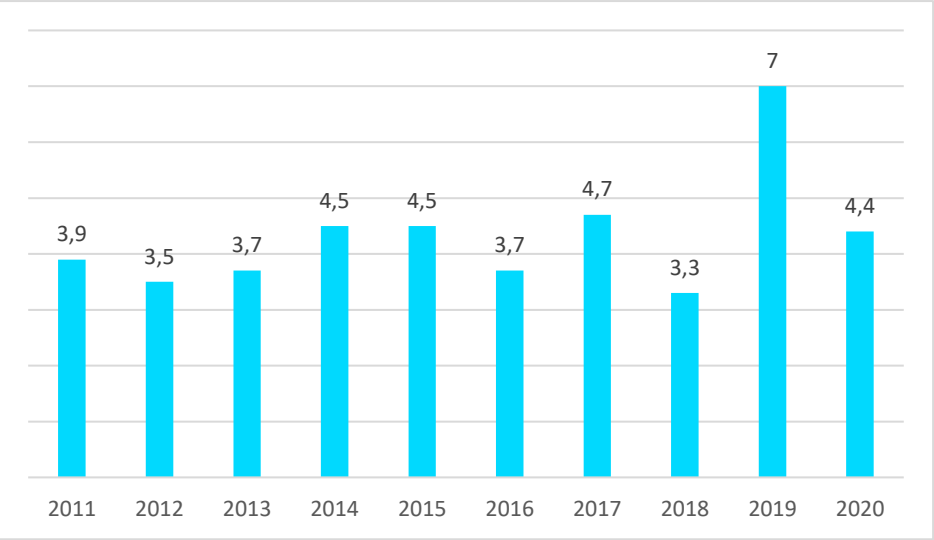

Źródło: dane Wydziału Finansowo-Budżetowego Starostwa Powiatowego

Źródłem najwyższej i najważniejszej zewnętrznej dotacji prorozwojowej, którą powiat pozyskał, i dzięki której zrealizował najważniejszą perspektywiczną inwestycję był Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2014 – 2020. Dzięki ponad 17 mln zł dofinansowania powiat zbudował łącznik z drogą ekspresową S8, przez co poprawiły się powiązania i dostępności regionalnej sieci dróg województwa łódzkiego z siecią dróg krajowych oraz transeuropejską siecią transportową TEN-T, a przez to zdecydowanie podniosła się inwestycyjna atrakcyjność terenów wokół węzła S8 Zduńska Wola Wschód.

Tab. 14. Najważniejsze dotacje rozwojowe pozyskane w latach 2011-2020

Nawa projektu	Kwota dotacji	Okres realizacji	Źródło finansowania
Wyznaczenie miejskiego obszaru funkcjonalnego o charakterze transportowo - przemysłowym na terenie Powiatu Zduńskowolskiego i Powiatu Łaskiego wokół węzła drogi ekspresowej S8 Zduńska Wola Karsznice oraz magistrali kolejowej Śląsk - Porty	1 349 389,37 zł ogólna wartość: 1 499 321,52 zł	2013 -2015	Program Operacyjny Pomoc Techniczna 2007-2013
Miejski Obszar Funkcjonalny Zduńska Wola-Karsznice - budowa łącznika z drogą ekspresową S8 na terenie Powiatu Zduńskowolskiego i Powiatu Łaskiego	17 216 692,04 zł ogólna wartość: 22 055 535,83 zł	2016 - 2019	RPO WŁ na lata 2014-2020
Aktywna Dolina Rzeki Warty	7 211 624,70 zł ogólna wartość: 14 669 797,02 zł	2017 - 2019	RPO WŁ na lata 2014-2020
Nowoczesny zawód w nowoczesnej szkole – modernizacja Zespołu Szkół w Zduńskiej Woli Karsznicach – zadanie II: budowa budynku z 3 salami dydaktycznymi dla klas o profilach: hotelarskim, gastronomicznym i kolejowym wraz z I wyposażeniem	4 218 081,72 zł ogólna wartość: 6 485 302,20 zł	2017 - 2018	RPO WŁ na lata 2014-2020
Rozbudowa Zespołu Szkół Specjalnym im. M. Grzegorzewskiej w Zduńskiej Woli	4 150 824 zł ogólna wartość: 5 959 623 zł	2017 - 2019	RPO WŁ na lata 2014-2020 oraz PFRON
e-Powiat Zduńskowolski	2 426 750 zł ogólna wartość inwestycji: 3 640 800	2018 - 2021	RPO WŁ na lata 2014-2020
Budowa kompleksu lekkoatletycznego wraz z modernizacją boiska do piłki nożnej na terenie PMOS w Zduńskiej Woli – wariant 400 m certyfikowany	1 278 100 zł ogólna wartość: 3 370 266,28 zł	2018 - 2019	Fundusz Rozwoju Kultury Fizycznej
Przebudowa drogi powiatowej nr 4922E ul. Opiesińska	1 155 652 zł ogólna wartość: 1 791 626,08 zł	2020	Fundusz Dróg Samorządowych
Przebudowa drogi powiatowej nr 4909E na odcinku Choszczewo-Krokocice-Lichawa etap II długość 1 498 m	341 680 zł ogólna wartość: 894 637,93 zł	2020	Budżet województwa łódzkiego

Źródło: dane Wydziału Inwestycji, Funduszy Zewnętrznych i Rozwoju Starostwa Powiatowego

Zadłużenie powiatu na koniec 2011 roku wynosiło ogółem blisko 20 mln zł. W roku 2020 przekroczyło 50 mln zł, z czego z kredytów ponad 35 mln zł, obligacji ponad 14 mln zł, z pożyczek blisko 450 tys. zł. Planowana kwota długu na dzień 31 grudnia 2029 r. ma zmniejszyć się do ponad 22 mln zł.

Mapa szans i potencjałów
Analiza SWOT

Analiza SWOT

Analizę SWOT traktujemy jako swoiste uporządkowanie informacji zgromadzonych w ramach diagnozy oraz pierwszy krok do formułowania celów strategii rozwoju powiatu. Jest narzędziem, dzięki któremu mogliśmy wybrać najważniejsze cele i logicznie je uporządkować.

Technika SWOT identyfikuje i klasyfikuje informacje w podziale na cztery kategorie czynników:

1. mocne strony (z ang. ***s**trengths*),
2. słabe strony (z ang. ***w**eaknesses*),
3. szanse (z ang. ***o**pportunities*),
4. zagrożenia (z ang. ***t**hreats*).

Mocne i słabe strony są czynnikami wewnętrznymi, na które mamy możliwość bezpośredniego oddziaływania. Mocne strony są naszymi atutami i zaletami, do których należy m.in. doskonałe położenie i skomunikowanie powiatu. Słabe strony stanowią naszą słabość i mogą być barierami rozwojowymi, a wśród nich są np. niekorzystne zjawiska demograficzne.

Szanse i zagrożenia to uwarunkowania zewnętrzne, właściwe dla bliższego i dalszego otoczenia powiatu, na które nasz wpływ jest minimalny lub nie mamy go w ogóle. Szanse mogą stanowić istotny impuls rozwojowy, a dzięki nim na terenie powiatu może dokonać się korzystna zmiana. Ich znakomitym przykładem jest dofinansowanie dla spółki Centralny Terminal Multimodalny na budowę terminala multimodalnego w Zduńskiej Woli - Karsznicach. Zagrożenia natomiast są zjawiskami osłabiającymi i ograniczającymi nasze możliwości rozwojowe, stanowią je np. niekorzystne trendy makroekonomiczne.

Wymienione powyżej uwarunkowania rozwojowe zidentyfikowaliśmy w dziesięciu obszarach tematycznych, wynikających na wprost z diagnostycznej części strategii. Stały się one bazą do wytyczenia strategicznych i operacyjnych celów rozwoju powiatu. Definiując cele uwzględniliśmy różne znaczenie i różną możliwą siłę wpływu, jakie zidentyfikowane w analizie SWOT uwarunkowania mogą mieć na kierunek i przebieg procesów rozwojowych. Jako autorzy strategii postawiliśmy, zgodnie z metodologią prowadzenia analizy SWOT, pytania o to, czy zidentyfikowane uwarunkowania wzajemnie się wzmacniają i mają charakter synergiczny, czy wręcz przeciwnie, wzajemnie się znoszą. Wzięliśmy bowiem pod uwagę głos specjalistów, którzy podkreślają, że „planowanie strategiczne w swojej istocie bazuje na analizie możliwości zasobowych organizacji i na szacowanych wpływach

otoczenia. Służy dyskontowaniu szans rozwoju pojawiających się w turbulentnym otoczeniu oraz ograniczaniu do minimum zagrożeń z tego otoczenia”[8].

Czynniki rozwoju, rozumiane jako wewnętrzne (mocne i słabe strony) oraz zewnętrzne (szanse i zagrożenia) uwarunkowania, które mogą mieć najistotniejszy wpływ na możliwe scenariusze rozwoju, zostały zebrane w tabelach 14 – 23, a wypracowane na ich podstawie kierunki rozwojowe stanowią treść kolejnych rozdziałów strategii.

Tab. 15. Położenie geograficzne, dostępność komunikacyjna i mobilność

mocne strony (S)	słabe strony (W)
Doświadczenie i wiarygodność w realizacji inwestycji liniowych, również w partnerstwach.	Niski poziom zorganizowania i wykorzystania transportu publicznego.
Niewielki obszar powiatu, kompaktowość terenu.	Niedokończony proces przebudowy układu dróg publicznych.
Położenie przy ważnych, drogowych i kolejowych szlakach komunikacyjnych.	Brak powszechnego dostępu do szybkiego Internetu i niski poziom e-usług publicznych.
szanse (O)	zagrożenia (T)
Dostępność środków zewnętrznych przeznaczonych na infrastrukturę i transport publiczny.	Cyberprzestępczość
Inwestycje w sieć internetową.	Nagłe i nieprzewidywalne zdarzenia i stany (np. takie jak COVID-19).
Inwestycje w infrastrukturę kolejową.	Negatywne zmiany ustawodawstwa wprowadzające odpłatność za poruszanie się drogami ekspresowymi.

Źródło: opracowanie własne

Tab. 16. Ludność i procesy demograficzne

mocne strony (S)	słabe strony (W)
Rozwój bazy sportowo-rekreacyjnej.	Rosnąca liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym.
Dobra sieć szkół.	Ujemne saldo przyrostu naturalnego.
Prywatne i publiczne inwestycje w mieszkalnictwo.	Niska atrakcyjność migracyjna.
szanse (O)	zagrożenia (T)
Prognozowany nieznaczny wzrost dzietności.	Niekorzystne prognozy demograficzne dot. depopulacji: starzenie się społeczeństwa, ujemy przyrost naturalny, wydłużenie przeciętnego trwania życia, ubytek osób w wieku produkcyjnym.
Imigracja.	Wzrost ksenofobii, rasizmu i wrogości wobec „obcych”.
Wzrost mobilności ludności.	Nagłe i nieprzewidywalne zdarzenia i stany (np. takie jak COVID-19).

Źródło: opracowanie własne

[8] D. Stawosz, M. Wiśniewska, Nowoczesne metody zarządzania w jednostkach samorządu terytorialnego, [w:] Zarządzanie w jednostkach samorządu terytorialnego. Wybrane aspekty, pod red. I. Wieczorek, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2016, s.149.

Tab. 17. Gospodarka

mocne strony (S)	słabe strony (W)
Wysoki współczynnik przedsiębiorczości mieszkańców uzasadniony m.in. tradycjami gospodarczymi.	Brak dużych inwestorów i nowych inwestycji gospodarczych w powiecie.
Położenie przy ważnych, drogowych i kolejowych szlakach komunikacyjnych.	Zbyt duża przewaga mikroprzedsiębiorstw charakteryzujących się niskim potencjałem inwestycyjnym i innowacyjnym.
Dofinansowania na założenie własnej działalności gospodarczej (z PUP)	Brak dużych i uzbrojonych terenów inwestycyjnych należących do jst, w szczególności objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego.
szanse (O)	zagrożenia (T)
Dofinansowanie dla spółki Centralny Terminal Multimodalny na budowę terminala multimodalnego w Zduńskiej Woli - Karsznicach.	Pogłębianie się niekorzystnych trendów demograficznych: zmniejszanie się liczby osób w wieku produkcyjnym i migracja młodych.
Rosnące PKB.	Niekorzystne trendy makroekonomiczne.
Możliwość pracy zdalnej.	Nagłe i nieprzewidywalne zdarzenia i stany (np. takie jak COVID-19).

Źródło: opracowanie własne

Tab. 18. Środowisko naturalne i infrastruktura

mocne strony (S)	słabe strony (W)
Położenie w klimatycznej strefie umiarkowanych wiatrów i nasłonecznienia.	Niska jakość powietrza.
Programy dofinansowujące wymianę pieców węglowych.	Niewystarczająco rozbudowany system kanalizacji sanitarnej i deszczowej.
Obszary przyrodnicze prawnie chronione.	Niski poziom selektywnego zbierania odpadów oraz niski poziom odpadów komunalnych przeznaczanych do recyklingu.
szanse (O)	zagrożenia (T)
Wzrost świadomości ekologicznej i rozwój gospodarki niskoemisyjnej.	Postępująca, nieuporządkowana presja urbanizacyjna.
Ograniczenia produkcji energii ze źródeł konwencjonalnych.	Zmiany klimatyczne, ekstremalne zjawiska pogodowe, w tym susza, fale upałów, fale zimna, nawalne opady.
Finansowe i doradcze wsparcie dla inwestycji prowadzących do poprawy stanu środowiska naturalnego.	Nagłe i nieprzewidywalne zdarzenia i stany (np. takie jak COVID-19).

Źródło: opracowanie własne

Tab. 19. Kultura i dziedzictwo kulturowe

mocne strony (S)	słabe strony (W)
Wydarzenia cykliczne budujące lokalną tożsamość, oparte na lokalnym dziedzictwie kulturowym.	Niedofinansowanie kultury skutkujące ograniczaniem oferty kulturalnej i niskim poziomem udziału w kulturze.
Sieć instytucji kultury.	Niski odsetek uczestniczących w amatorskiej działalności artystycznej.
Szkoły artystyczne: szkoła muzyczna i plastyczna.	Mała liczba NGO prowadzących działalność w obszarze kultury.
szanse (O)	zagrożenia (T)
Przebieg Szlaku Romańskiego.	Zanik przekazu międzypokoleniowego.
Ochrona dziedzictwa kulturowego wpisana w dokumenty strategiczne Europy, Polski i województwa łódzkiego.	Globalizacja – zanik lokalnych treści kultury.
Wzrost znaczeniu Internetu jako nośnika kultury.	Zbyt wysoki stopień formalizacji prawnej ochrony zabytków i pozyskiwania środków zewnętrznych na działalność kulturalną.
	Nagłe i nieprzewidywalne zdarzenia i stany (np. takie jak COVID-19).

Źródło: opracowanie własne

Tab. 20. Sport, rekreacja i turystyka

mocne strony (S)	słabe strony (W)
Park Krajobrazowy Międzyrzecza Warty i Widawki.	Brak znacznych osiągnięć sportowych zawodników i drużyn z powiatu.
Systematycznie rozwijana infrastruktura sportowo-rekreacyjna i duża liczba NGO działających w obszarze sportu.	Koncentracja bazy gastronomiczno-noclegowej w stolicy powiatu.
Dobre warunki do uprawiania aktywnej turystyki pieszej, rowerowej, kajakowej.	Słabo rozwinięty popyt na produkty turystyczne – brak wyraźnej marki turystycznej.
szanse (O)	zagrożenia (T)
Promowanie zdrowego stylu życia.	Nagłe i nieprzewidywalne zdarzenia i stany (np. takie jak COVID-19).
Wzrost popularności turystyki weekendowej oraz turystyki poznawczej i sportowej.	Rosnące koszty budowy i utrzymania infrastruktury sportowej na odpowiednim poziomie.
Wzrost zainteresowania turystyką lokalną.	Silna konkurencja samorządów z lepszymi walorami turystycznymi.

Źródło: opracowanie własne

Tab. 21. Edukacja i kapitał społeczny

mocne strony (S)	słabe strony (W)
Dobrze rozwinięta infrastruktura społeczna, zwłaszcza socjalna.	Brak nauczycieli kształcenia zawodowego, słabe wyposażenie pracowni do nauki zawodu, niezadowalająca współpraca szkół z pracodawcami.
Dobra sieć szkół i sprawdzone kierunki kształcenia zawodowego, atrakcyjne również dla uczniów spoza powiatu.	Niski poziom kształcenia.
Inwestycje w infrastrukturę szkolną.	Niska liczba organizacji pozarządowych.
szanse (O)	zagrożenia (T)
Rozwój społeczeństwa obywatelskiego.	Nagłe i nieprzewidywalne zdarzenia i stany (np. takie jak COVID-19).
Rozwój technologii informacyjno-komunikacyjnych, w tym możliwość nauki zdalnej.	Zmiany przepisów regulujących pracę szkół, brak wystarczających środków finansowych.
Programy dofinansowujące trzeci sektor.	Trudność w zdobywaniu bieżących funduszy przez NGO.

Źródło: opracowanie własne

Tab. 22. Zdrowie

mocne strony (S)	słabe strony (W)
Programy profilaktyczne.	Zły stan zdrowia mieszkańców, szczególnie osób starszych.
Infrastruktura ochrony zdrowia, w tym szpital powiatowy.	Słaba dostępność do usług ochrony zdrowia, w szczególności niezadowalająca jakość usług medycznych oraz brak specjalistycznej opieki lekarskiej.
Regionalny Ośrodek Profilaktyki Chorób Nowotworowych.	Niezadowalająca jakość infrastruktury szpitala powiatowego, niewystarczający stan jego kadr.
szanse (O)	zagrożenia (T)
Wzrost popularności aktywnego stylu życia.	Niski stopień aktywności fizycznej dzieci i młodzieży, siedzący tryb życia i zwiększona podatność na stres.
Zewnętrzne wsparcie inwestycji w regionalną infrastrukturę ochrony zdrowia.	Nagłe i nieprzewidywalne zdarzenia i stany (np. takie jak COVID-19).
Cyfryzacja sektora zdrowia.	Wysokie koszty funkcjonowania szpitali w Polsce, niska podaż specjalistów.

Źródło: opracowanie własne

Tab. 23. Ubóstwo i wykluczenie społeczne

mocne strony (S)	słabe strony (W)
Istniejąca infrastruktura socjalna, w tym ośrodki dziennego pobytu.	Rosnąca liczba osób wymagających wsparcia w miejscu zamieszkania.
Systematyczny spadek klientów opieki społecznej.	Infrastruktura opieki społecznej i zdrowotnej oraz obiektów publicznych niedostosowana do procesów demograficznych i potrzeb osób z niepełnosprawnościami.
Spadek bezrobocia	Duży udział osób biernych zawodowo wśród osób niepełnosprawnych.
szanse (O)	**zagrożenia (T)**
Rozwój sektora ekonomii społecznej.	Pogłębianie się niekorzystnych trendów demograficznych, starzenie się społeczeństwa.
Możliwość pozyskania środków zewnętrznych na przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.	Nagłe i nieprzewidywalne zdarzenia i stany (np. takie jak COVID-19).
Polityka socjalna państwa.	Mniejszy potencjał opiekuńczy rodziny.

Źródło: opracowanie własne

Tab. 24. Finanse powiatu

mocne strony (S)	słabe strony (W)
Doświadczenie w pozyskiwaniu dotacji rozwojowych.	Spadek dochodów z PIT ze względu na zmniejszenie liczby mieszkańców.
Wiarygodność samorządu jako podmiotu finansów publicznych.	Wzrost udziału wydatków bieżących w wydatkach ogółem.
Dostęp do środków dedykowanych jednostkom samorządu terytorialnego.	Wysokie zadłużenie budżetu.
szanse (O)	**zagrożenia (T)**
Dostęp do zewnętrznych źródeł finansowania, w tym możliwość absorpcji środków w ramach nowej perspektywy unijnej.	Duża wrażliwość finansów powiatu na koniunkturę gospodarczą i zmiany w przepisach fiskalnych.
Wzrost dochodów mieszkańców.	Rosnący udział transferów z budżetu państwa w strukturze dochodów powiatu i ich uznaniowy charakter.
	Specyfika struktury dochodów budżetu powiatu z małym udziałem dochodów własnych.

Źródło: opracowanie własne

W jakim miejscu chcemy być w roku 2030? Misja i wizja

Nasza misja

Sformułowaliśmy misję opierając się na czterech wartościach, które przyświecały nam od samego początku pracy nad strategią rozwoju powiatu. Mamy wielką nadzieję, że stanie się ona ponadczasowa i będzie bazą do formułowania każdej kolejnej strategii rozwoju. Naszą misją jest:

Dostatek, rozwój i równość mieszkańców w zaopiekowanym otoczeniu naturalnym

Dostatek rozumiemy jako zaspokojenie podstawowych potrzeb społecznych oraz wysoką jakość usług publicznych. Rozwój jest dla nas ciągłym budowaniem warunków do samorozwoju mieszkańców na każdej możliwej płaszczyźnie ludzkiego życia: społecznej, gospodarczej, kulturalnej, sportowej, w każdym możliwym obszarze działalności człowieka oraz zgodnie z indywidualnymi wyborami. Równość to pełne poszanowanie prawa do działalności społecznej i politycznej, tolerancja i szacunek, równość płci oraz sprawiedliwość społeczna. Zaopiekowane otoczenie naturalne oznacza ochronę powietrza, ochronę wszystkich naszych ekosystemów przy uwzględnieniu globalnych oraz lokalnych wyzwań ekologicznych.

To właśnie w granicach wyznaczonych nam przez te wartości zawarły się wszystkie nasze wybory strategiczne i wytyczone kierunki działań. Chcemy, aby misja zmotywowała nas wszystkich do wspólnego działania.

Wizja rozwoju

Wizja przedstawia obraz powiatu, do którego dążymy w perspektywie 2030 roku. Uwzględnia wyzwania, które zostały sformułowane w każdym z dziesięciu rozdziałów diagnostycznej części strategii. Jest również odpowiedzią na występujące w świecie globalne trendy, które mają ogromny wpływ także na nasze najbliższe otoczenie. Nasza wizja to:

Zrównoważony rozwój systematycznie podnoszący jakość życia na terenie całego powiatu poprzez dostęp do nowoczesnej infrastruktury, do dobrej jakości usług publicznych oraz czystego środowiska naturalnego, gwarantujący optymalne warunki do samorozwoju mieszkańców, szanujący ich indywidualne wybory, kulturowe dziedzictwo powiatu oraz uwzględniający globalne wymagania ekologiczne.

Pragniemy zapewnienia takiej jakości życia, aby właśnie na terenie naszego powiatu osiedlali się nowi mieszkańcy, a młodzi ludzie nie szukali nowych miejsc do życia i pracy, pragniemy aby zdecydowanie wzrosła nasza atrakcyjność migracyjna. Nasza wizja uwzględnia trzy główne dziedziny życia mieszkańców powiatu: gospodarczą, społeczną i przestrzenną, dlatego sformułowane w kolejnym rozdziale cele rozwoju podzielone zostały na trzy obszary.

Możliwe scenariusze rozwoju

Cele i kierunki działań

Tab. 25. Strategiczne i operacyjne cele rozwoju oraz przyporządkowane im kierunki działań

CELE STRATEGICZNE		CELE OPERACYJNE	KIERUNKI DZIAŁAŃ
obszar gospodarczy	**1. ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ GOSPODARCZY**	**1.1. Nowoczesna infrastruktura**	Rozwój infrastruktury drogowej
			Rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej
			Tworzenie warunków do rozwoju gospodarczego obszarów wiejskich
		1.2. Tworzenie warunków do rozwoju biznesu	Wzmocnienie współpracy z instytucjami otoczenia biznesu i lokalnymi samorządami
			Przekształcanie zasobów gruntowych w atrakcyjne tereny inwestycyjne
			Tworzenie warunków do budowania powiązań sfery B+R i przedsiębiorstw
		1.3. Wzmocnienie szkolnictwa zawodowego	Tworzenie klas patronackich
			Podnoszenie kwalifikacji nauczycieli kształcenia zawodowego
			Tworzenie klas z innowacyjnymi kierunkami kształcenia
			Popularyzacja kształcenia zawodowego i ustawicznego
		1.4. Promocja potencjału gospodarczego	Organizacja wydarzeń opartych na tradycjach gospodarczych
			Wzmocnienie współpracy z przedsiębiorcami
			Intensyfikacja działań w zakresie udostępniania oferty inwestycyjnej
obszar społeczny	**2. SPRZYJAJĄCE WARUNKI ŻYCIA I ROZWOJU MIESZKAŃCÓW**	**2.1. Wzmocnienie kapitału społecznego**	Rozwijanie społeczeństwa obywatelskiego i umacnianie lokalnej tożsamości
			Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu
			Wspieranie działań w zakresie kultury i zwiększanie udziału w kulturze
			Rozwój sportu, turystyki i rekreacji
			Unowocześnianie systemu wspierania rodziny i pieczy zastępczej
			Rozwój kompetencji cyfrowych
			Budowanie zaufania społecznego i podnoszenie bezpieczeństwa mieszkańców
		2.2. Podniesienie jakości usług społecznych i zdrowotnych	Modernizacja infrastruktury społecznej i zdrowotnej
			Poprawa dostępności opieki długoterminowej i geriatrycznej
			Wsparcie dla osób zagrożonych ubóstwem

			Rozwój programów profilaktycznych i podnoszenie świadomości prozdrowotnej
		2.3. Zwiększenie atrakcyjności szkół	Rozbudowa i modernizacja obiektów oświatowych
			Poprawa zdawalności egzaminów maturalnych i zawodowych
			Wspieranie partycypacji uczniów, nauczycieli i rodziców w zarządzaniu szkołami
			Wzbogacenie oferty kształcenia dla osób dorosłych
		2.4. Budowanie odpowiedzialności ekologicznej	Rozbudowa infrastruktury niezbędnej do rozwoju komunikacji rowerowej
			Rozwój komunikacji zbiorowej i popularyzacja elektromobilności
			Wzmocnienie współpracy z organizacjami pozarządowymi
obszar przestrzenny	**3. UPORZĄDKOWANA I BEZPIECZNA PRZESTRZEŃ**	**3.1. Zapewnienie spójności i ładu przestrzennego**	Zwiększenie stopnia pokrycia terenów miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego
			Poprawa estetyki, funkcjonalności i bezpieczeństwa przestrzeni publicznych
			Współpraca w tworzeniu spójnej polityki przestrzennej gmin powiatu i jego otoczenia
		3.2. Ochrona zasobów środowiska	Rozwój infrastruktury terenów zielonych
			Poprawa jakości powietrza atmosferycznego
			Ochrona i wykorzystanie atutów przyrodniczych i krajobrazowych
			Rozwój systemów wodociągowych i kanalizacyjnych
			Poprawa jakości wód powierzchniowych i rozwój małej retencji.
			Ograniczanie skutków zjawisk ekstremalnych
		3.3. Zwiększenie dostępności	Rozwój systemu e-usług publicznych i nowoczesnej administracji
			Wspieranie rozwoju infrastruktury teleinformatycznej
			Rozwój układu drogowego i poprawa parametrów technicznych istniejących dróg
			Zwiększanie dostępności transportowej i tworzenie warunków do rozwoju usług transportu intermodalnego

Źródło: opracowanie własne

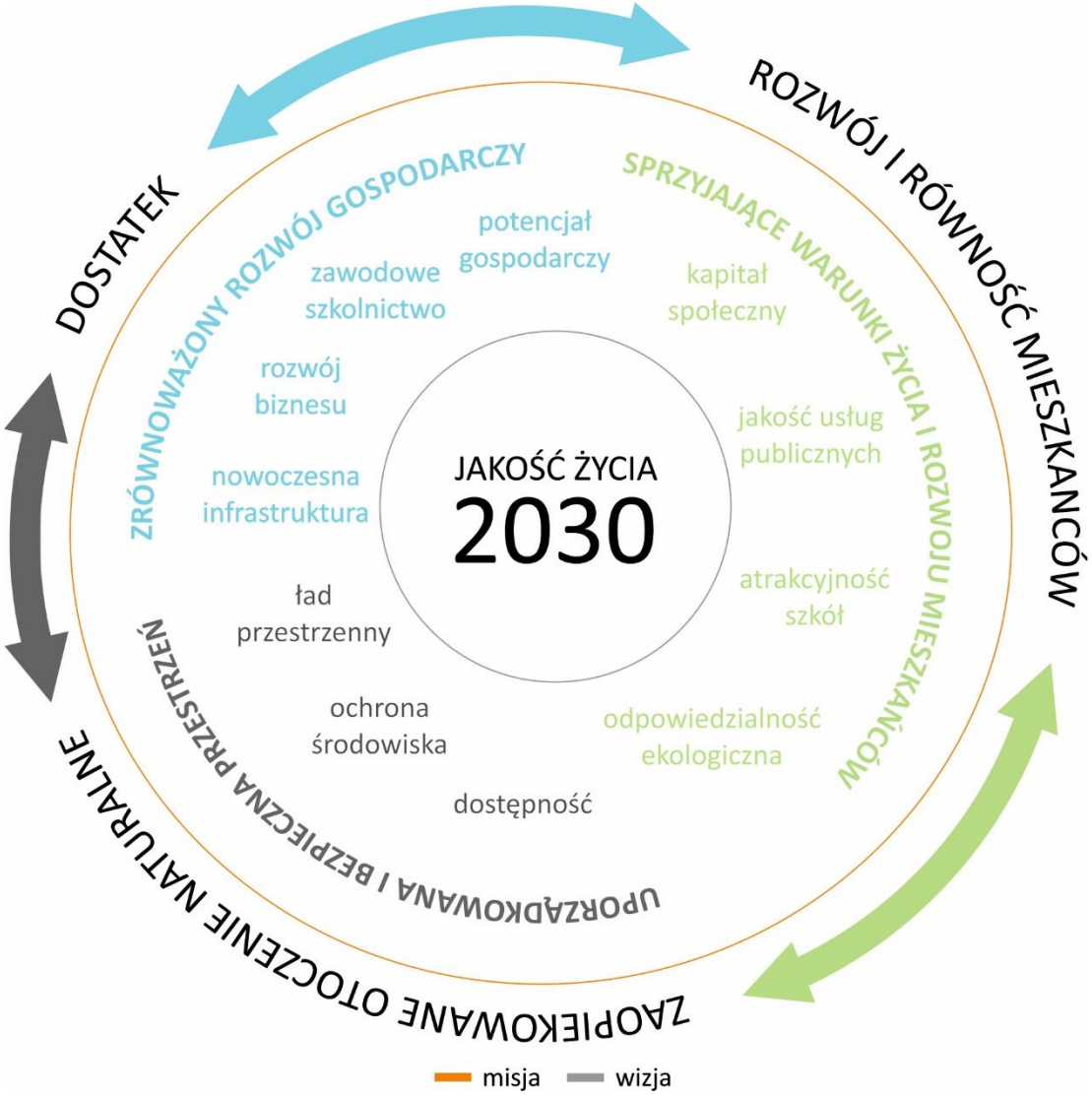

OBSZAR GOSPODARCZY 1. Cel strategiczny: Zrównoważony rozwój gospodarczy

Wytyczając 1. cel strategiczny przyjęliśmy generalne założenie, że jest on warunkiem *sine qua non* podniesienia jakości życia mieszkańców. Zrównoważony rozwój gospodarczy zmierzający w kierunku nowoczesnej i konkurencyjnej gospodarki pozwoli na dysponowanie środkami finansowymi umożliwiającymi ożywienie każdego kolejnego obszaru życia mieszkańców powiatu.

Cel operacyjny 1.1. Nowoczesna infrastruktura

Wysoka przedsiębiorczość mieszkańców powiatu przekłada się na dużą liczbę, rozmieszczonych na terenie całego powiatu, działalności gospodarczych prowadzonych przez osoby fizyczne. Tam gdzie mieszkańcy powiatu prowadzą swoje firmy musi być wygodna sieć dobrej jakości dróg lokalnych oraz zapewniony dostęp do infrastruktury technicznej, umożliwiającej i ułatwiającej dowolną działalność gospodarczą, począwszy od sieci wodociągowo-kanalizacyjnych, przez sieci

gazowe po linie światłowodowe. Ich obecność jest również kluczowa, aby gospodarczo rozwijać obszary wiejskie, ale prowadzone tu jakiekolwiek projekty prorozwojowe musza w sposób szczególny uwzględniać zasady zrównoważonego rozwoju, uwzględniającego ochronę terenów rolniczych i leśnych przed zmianą zagospodarowania, a zwłaszcza przed zabudową. Chcemy również podejmować działania zmierzające do poprawy jakości infrastruktury drogowej i technicznej wokół największych podmiotów gospodarczych powiatu. Tworzenie dogodnych warunków prowadzenia działalności gospodarczej jest warunkiem utrzymania istniejących i tworzenia nowych miejsc pracy. Realizując kierunki działań w ramach celu 1.1. zwiększamy nasze szanse na przyciągnięcie na teren powiatu nowych firm oraz utrzymanie i podniesienie konkurencyjności istniejących. Nowoczesna infrastruktura będzie wspierać proinnowacyjne działania lokalnego biznesu. W ramach celu operacyjnego 1.1. zakładamy trzy kierunki działań:

- rozwój infrastruktury drogowej,
- rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej,
- tworzenie warunków do rozwoju gospodarczego obszarów wiejskich.

Cel operacyjny 1.2. Tworzenie warunków do rozwoju biznesu

Nowoczesna i konkurencyjna gospodarka jest strategicznym celem rozwoju całego województwa łódzkiego. Podnoszenie innowacyjności i konkurencyjności firm przekłada się bezpośrednio na wysokiej jakości miejsca pracy i lepszą jakość życia. Rozwijanie otoczenia biznesu, szczególnie w kierunku procesów kreowania i wdrażania innowacji jest dla nas kluczową ścieżką wsparcia małych firm, które przeważają na terenie powiatu, a które w mniejszym stopniu niż duże firmy są w stanie zaangażować się samodzielnie w działania innowacyjne. Ważnym elementem, dzięki któremu chcemy osiągnąć zrównoważony rozwój gospodarczy jest budowanie zwartych, uzbrojonych i przygotowanych planistycznie terenów inwestycyjnych. Naszym celem jest tworzenie stabilnych i atrakcyjnych warunków lokalizacyjnych dla inwestorów. Chcemy je budować we współpracy z partnerami: gminami z terenu powiatu, lokalnymi przedsiębiorcami oraz osobami fizycznymi. W celu operacyjnym 1.2. wytyczyliśmy następujące kierunki działań:

- wzmocnienie współpracy z instytucjami otoczenia biznesu,
- przekształcanie zasobów gruntowych w atrakcyjne tereny inwestycyjne,
- tworzenie warunków do budowania powiązań sfery B+R i przedsiębiorstw.

Cel operacyjny 1.3. Wzmocnienie szkolnictwa zawodowego

Wyposażenie uczniów w wiedzę i umiejętności dostosowane do potrzeb nowoczesnej gospodarki oraz oparcie kształcenia zawodowego na rzeczywistych potrzebach rynku pracy to

najważniejsze przesłanki stojące za tym celem operacyjnym. Jego realizacja zapewni wzrost jakości kapitału ludzkiego i będzie istotnym warunkiem rozwoju gospodarczego powiatu poprzez zapewnienie wykwalifikowanych kadr przyszłym i obecnym pracodawcom. Dlatego szczególny nacisk zostanie położony na podniesienie jakości kształcenia i dostosowanie oferty edukacyjnej do zmieniających się uwarunkowań społeczno-gospodarczych oraz promowanie idei uczenia się przez całe życie. Nabiera to decydującego znaczenia w kontekście szybkiego rozwoju technologicznego współczesnej działalności biznesowej, tak produkcyjnej jak i usługowej. Kierunki działań celu operacyjnego 1.3. dotyczą:

- tworzenia klas patronackich,
- podnoszenia kwalifikacji nauczycieli kształcenia zawodowego,
- tworzenia klas z innowacyjnymi kierunkami kształcenia,
- popularyzacji kształcenia zawodowego i ustawicznego.

Cel operacyjny 1.4. Promocja potencjału gospodarczego

Kreowanie pozytywnego wizerunku powiatu zduńskowolskiego jest elementem, który będziemy wykorzystywać do przyciągania na nasz teren nowych przedsiębiorców oraz wspierania działalności obecnych. Chcemy ułatwiać dostęp do informacji o środkach finansowych oraz możliwościach ich wykorzystania dla rozwoju mikro, małych i średnich przedsiębiorstw oraz tworzyć platformy wymiany informacji pomiędzy przedsiębiorcami a instytucjami publicznymi. Wytyczone tu kierunki działań to:

- organizacja wydarzeń opartych na tradycjach gospodarczych,
- wzmocnienie współpracy z przedsiębiorcami,
- intensyfikacja działań w zakresie udostępniania oferty inwestycyjnej.

OBSZAR SPOŁECZNY 2. Cel strategiczny: Sprzyjające warunki życia i rozwoju mieszkańców

Odpowiadając na wyzwania, które stoją przed powiatem w obszarze społecznym chcemy budować warunki do jak najlepszego życia i samorozwoju mieszkańców. Chcemy położyć nacisk na przeciwdziałanie wykluczaniu społecznemu z jakiejkolwiek przyczyny: niepełnosprawności, wieku, ubóstwa czy trudności komunikacyjnych. Twórzmy społeczność, która każdemu, także najsłabszym, daje równe szanse na godne i szczęśliwe życie.

Cel operacyjny 2.1. Wzmocnienie kapitału społecznego

Solidny kapitał społeczny to mocne więzi międzyludzkie, wysoki poziom zaufania społecznego i sprawność samoorganizacji różnych grup społecznych. Będziemy wspierać działalność organizacji pozarządowych i promować wolontariat, jesteśmy bowiem przekonani, że są najlepszą drogą do wzrostu zaangażowania społecznego. Będziemy też wspierać wszystkie działania na rzecz wzmocnienia solidarności międzypokoleniowej, dostosowania systemu wsparcia rodziny do wymagań współczesnego świata, w tym w sposób szczególny podnosić standardy pieczy zastępczej. Chcemy inwestować w infrastrukturę oraz ofertę sportową, turystyczną i rekreacyjną, wykorzystać bogactwo krajobrazowe, które daje nam Park Krajobrazowy Międzyrzecza Warty i Widawki. To z jednej strony sposób na budowanie więzi społecznych, a z drugiej kreowanie naszych produktów turystycznych i rozwijanie przemysłu czasu wolnego. Wzmocnienie kapitału społecznego chcemy uzyskać również poprzez wspieranie działań w obszarze kultury oraz dziedzictwa kulturowego powiatu, chcemy poszerzać i ułatwiać dostęp do kultury. Nacisk na budowanie zaufania społecznego kładziemy dlatego, że tylko dzięki niemu możliwe jest budowanie trwałych relacji społecznych. Bez zaufania społecznego niemożliwe jest jakiekolwiek skuteczne działanie. Zależy nam także na usługach publicznych w najwyższym standardzie. Przyjęliśmy siedem kierunków działań, dzięki którym chcemy wzmacniać kapitał społeczny:

- rozwijanie społeczeństwa obywatelskiego i umacnianie lokalnej tożsamości,
- przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu,
- wspieranie działań w zakresie kultury i zwiększanie udziału w kulturze,
- rozwój sportu, turystyki i rekreacji,
- unowocześnianie sytemu wspierania rodziny i pieczy zastępczej,
- rozwój kompetencji cyfrowych,
- budowanie zaufania społecznego i podnoszenie bezpieczeństwa mieszkańców.

Cel operacyjny 2.2. Podniesienie jakości usług społecznych i zdrowotnych

Tylko podnosząc jakość i dostępność usług ochrony zdrowia będziemy w stanie odpowiedzieć na wyzwania, które stawia przed nami postępujący proces starzenia się społeczeństwa oraz takie zjawiska jak COVID-19. Zdrowie mieszkańców traktujemy jako podstawę dobrej jakości życia i warunek aktywności zawodowej i społecznej. Poprzez realizację celu operacyjnego 2.2. chcemy wydłużać życie mieszkańców powiatu w zdrowiu. Chcemy inwestować w szpital powiatowy, modernizować jego infrastrukturę techniczną, podnosić jakość jego usług oraz optymalizować ich zakres. Niezbędny jest również rozwój, modernizacja i dostosowywanie infrastruktury społecznej na trenie powiatu, myślimy tu m.in. o domach pomocy społecznej, warsztatach terapii zajęciowej oraz środowiskowych i dziennych

domach opieki społecznej. Chcemy położyć też nacisk na realizację programów profilaktycznych skierowanych do wszystkich grup wiekowych. Będziemy również rozwijać usługi, które zapewnią wsparcie osobom zagrożonym marginalizacją ze względu na złą sytuację materialną. Przyjęte kierunki działań obejmują:

- modernizację infrastruktury społecznej i zdrowotnej,
- poprawę dostępności opieki długoterminowej i geriatrycznej,
- wsparcie dla osób zagrożonych ubóstwem,
- rozwój programów profilaktycznych i podnoszenie świadomości prozdrowotnej.

Cel operacyjny 2.3. Zwiększenie atrakcyjności szkół

Realizacja tego celu podniesie atrakcyjność migracyjną powiatu, a biorąc pod uwagę to, że chcemy propagować ideę uczenia się przez całe życie, pozwoli mieszkańcom w każdym wieku na dostosowanie się i łatwiejsze poruszanie na dzisiejszym rynku pracy. Chcemy, aby nasze szkoły były szkołami równych szans, dlatego będziemy systematycznie dostosowywać je do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, a także wprowadzać mechanizmy wspierające wyrównywanie możliwości edukacyjnych uczniów z różnym kapitałem kulturowym. Zależy nam na tym, aby szkoły pełniły ważną rolę w integrowaniu mieszkańców. Będziemy dążyli do:

- rozbudowy i modernizacji obiektów oświatowych,
- poprawy zdawalności egzaminów maturalnych i zawodowych,
- wspieranie partycypacji uczniów, nauczycieli i rodziców w zarządzaniu szkołami.
- wzbogacenia oferty kształcenia dla osób dorosłych.

Cel operacyjny 2.4. Budowanie odpowiedzialności ekologicznej

Chcemy zachęcać mieszkańców powiatu do korzystania z transportu publicznego oraz komunikacji rowerowej. Będziemy dążyć do rozwoju spójnego systemu tras rowerowych oraz współpracować w zakresie planowania i realizacji zrównoważonego publicznego transportu zbiorowego. Atrakcyjny system transportu publicznego może zachęcać do nieposiadania samochodu. Zależy nam również na wspieraniu budowy systemów zasilania pojazdów zero i niskoemisyjnych oraz promocji elektromobilności, a także wysokim poziomie świadomości ekologicznej mieszkańców. Postawy proekologiczne chcemy promować przy współudziale trzeciego sektora. Wypracowaliśmy trzy kierunki działań:

- rozbudowa infrastruktury niezbędnej do rozwoju komunikacji rowerowej,
- rozwój komunikacji zbiorowej i popularyzacja elektromobilności,
- wzmocnienie współpracy z organizacjami pozarządowymi.

OBSZAR PRZESTRZENNY 3. Cel strategiczny: Uporządkowana i bezpieczna przestrzeń

Wychodząc z założenia, że jakość zarządzania przestrzenią ma decydujące znaczenie w kreowaniu szans rozwojowych oraz rozumiejąc, że przestrzeń jest dobrem wspólnym i nieodnawialnym kładziemy duży nacisk na działania w tym obszarze. Bez mądrego planowania przestrzennego, które szanuje zasoby środowiska naturalnego, podnoszenie jakości życia mieszkańców oraz rozwój gospodarczy nie będą możliwe. Dlatego bardzo ważna jest dla nas spójna polityka przestrzenna wszystkich gmin składających się na powiat. Przez działania w obszarze przestrzennym chcemy dążyć do: zapewnienia ładu społecznego gwarantującego wszystkim mieszkańcom możliwość korzystania z walorów przestrzeni; porządku ekonomicznego czyli tworzenia optymalnych warunków do funkcjonowania podmiotów gospodarczych; harmonii kulturowej oznaczającej dla nas poszanowanie naszego dziedzictwa kulturowego oraz troskę o naszą historię i lokalną tożsamość, eliminującą segregacje i wykluczenia; zgodności estetycznej, tj. harmonii i piękna krajobrazu powiatu oraz ładu ekologicznego chroniącego przyrodę i honorującego zasady zrównoważonego rozwoju.

Cel operacyjny 3.1. Zapewnienie spójności i ładu przestrzennego

Będziemy wspierać wszystkie działania zmierzające do uporządkowania planów zagospodarowania przestrzennego gmin z terenu powiatu oraz tworzenia nowych planów zagospodarowania przestrzennego. Dzięki tym działaniom chcemy realizować spójną politykę wytyczania terenów inwestycyjnych oraz wspierać rozprzestrzenianie się zabudowy na obszary z dobrą infrastrukturą publiczną i objęte siecią transportu publicznego. Zależy nam również na podnoszeniu jakości przestrzeni publicznych, poprawie ich bezpieczeństwa i estetyki. Zapewnienie spójności i ładu przestrzennego chcemy uzyskać poprzez:

- zwiększenia stopnia pokrycia terenów miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego,
- poprawa estetyki, funkcjonalności i bezpieczeństwa przestrzeni publicznych,
- współpraca w tworzeniu spójnej polityki przestrzennej gmin powiatu i jego otoczenia.

Cel operacyjny 3.2. Ochrona zasobów środowiska

Ochrona i poprawa jakości zasobów środowiska to dla nas priorytetowy obszar prorozwojowych działań. Mają one ogromne znaczenie w kontekście konieczności adaptacji do zmian klimatu oraz ograniczania zjawisk ekstremalnych – powodzi, wichur czy upałów. Odpowiadają na zdiagnozowane wyzwania wysokiego poziomu zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego powiatu oraz niedostatecznego pokrycia terenu systemem kanalizacji sanitarnej i niskiej jakości wód

powierzchniowych. Myśląc o rozwoju infrastruktury terenów zielonych chcemy przede wszystkim dbać o prawidłowe funkcjonowanie ekosystemów. Chcemy stopniowego wzrostu udziału powierzchni terenów zielonych oraz zwiększania udziału powierzchni przyrodniczych obszarów prawnie chronionych. Podstawowym zadaniem jest dla nas utrzymanie istniejących form ochrony przyrody, w tym w szczególności Parku Krajobrazowego Międzyrzecza Warty i Widawki oraz Nadwarciańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Zależy nam na wpieraniu wszelkich przedsięwzięć ograniczających niską emisję, będziemy zwracać szczególną uwagę na zrównoważone udzielanie pozwoleń na wprowadzanie pyłów lub gazów do powietrza. Chcemy wspierać i promować proekologiczne rozwiązania, w tym te zwiększające wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, zwiększać efektywność energetyczną

i zmniejszać energochłonność budynków użyteczności publicznej zarządzanych przez powiat. Poprawa jakości powietrza przyczyni się do poprawy zdrowia mieszkańców. Intensyfikacja działań w zakresie inwestycji w sieć kanalizacyjną w celu osiągnięcia pełnej obsługi tą siecią mieszkańców przełoży się na poprawę jakości wód. Niezbędna jest również rozbudowa i modernizacja kanalizacji deszczowej, jako infrastruktury przeciwzagrożeniowej, uwzględniające zagospodarowanie wód opadowych w miejscu ich powstania, w tym zwiększanie retencji podziemnej, ograniczającej skutki powodzi oraz intensyfikacja działań w kierunku budowy zbiorników małej retencji. Rozwijając systemy odwodnienia będziemy kłaść nacisk na rozwiązania zapewniające powtórne wykorzystanie wód. Będziemy również przykładać szczególną wagę do prowadzenia racjonalnej gospodarki rolnej, także uwzględniającej niezbędność retencji wód. Jesteśmy również zdeterminowani ochraniać i mądrze korzystać z walorów przyrodniczych i krajobrazowych powiatu. Tylko takie podejście pozwoli bowiem na rozwój zrównoważonej turystyki. Nasze atuty przyrodniczo-krajobrazowe są potencjałem dla turystyki aktywnej, poznawczej i ekologicznej. Powyższe inklinacje zebraliśmy w cztery kierunki działań:

- rozwój infrastruktury terenów zielonych,
- poprawa jakości powietrza atmosferycznego,
- ochrona i wykorzystanie atutów przyrodniczych i krajobrazowych,
- rozwój systemów wodociągowych i kanalizacyjnych,
- poprawa jakości wód powierzchniowych i rozwój małej retencji,
- ograniczanie skutków zjawisk ekstremalnych.

Cel operacyjny 3.3. Zwiększenie dostępności

Dostępność jest związana z wieloma aspektami społecznymi i gospodarczymi. Może tworzyć wartość dodaną obszaru powiatu i pozytywnie wpływać na jakość życia mieszkańców oraz podnosić naszą konkurencyjność. Jednym z kluczowych wyzwań jest dokończenie i zmodernizowanie układu

drogowego powiatu, bowiem skuteczne działania w tym obszarze podniosą naszą atrakcyjność i pozwolą na pełne wykorzystanie największego atutu powiatu, tj. znakomitego położenia przy istotnych szlakach transeuropejskiej sieci transportowej TEN-T. Dla wzmocnienia tego potencjału istotna jest linia dużych prędkości Warszawa – CPK – Łódź – Poznań/Wrocław (linia kolejowa Nr 85 Warszawa Zachodnia – Poznań Starołęka). Wpisując się w zaplanowane w Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030 „Zwiększenie intermodalności transportu towarowego i rozwój usług logistycznych m.in. poprzez rozwój terminali intermodalnych" chcemy tworzyć warunki inwestycyjne do rozwoju usług transportu intermodalnego na terenie powiatu i wspierać budowę Portu Multimodalnego Zduńska Wola Karsznice. Zwiększanie dostępności do technologii teleinformatycznych oraz poszerzanie katalogu e-usług publicznych jest wymogiem rozwiniętego społeczeństwa informacyjnego i gospodarki opartej na wiedzy. Dlatego jako kierunki działań w celu operacyjnym 3.3. przyjęliśmy:

- rozwój systemu e-usług publicznych i nowoczesnej administracji,
- wspieranie rozwoju infrastruktury teleinformatycznej,
- rozwój układu drogowego i poprawa parametrów technicznych istniejących dróg,
- zwiększanie dostępności transportowej i tworzenie warunków do rozwoju usług transportu intermodalnego.

System realizacji strategii

Aby dokument "Strategii Rozwoju Powiatu Zduńskowolskiego na lata 2022-2030" przełożył się na rzeczywisty rozwój powiatu niezbędne jest przyjęcie podstawowych założeń regulujących sposób jego wdrażania.

Podmiotem odpowiedzialnym za proces realizacji strategii jest samorząd Powiatu Zduńskowolskiego na podstawie art. 12 ust. 4 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym, który stwierdza, że rada powiatu stanowi o kierunkach działania zarządu powiatu oraz na podstawie ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, która w art. 3. wskazuje samorząd powiatowy jako jeden z podmiotów prowadzących politykę rozwoju, definiowaną w art. 2. jako „zespół wzajemnie powiązanych działań podejmowanych i realizowanych w celu zapewnienia trwałego i zrównoważonego rozwoju kraju, spójności społeczno-gospodarczej, regionalnej i przestrzennej, podnoszenia konkurencyjności gospodarki oraz tworzenia nowych miejsc pracy w skali krajowej, regionalnej lub lokalnej".

W założeniach metodologicznych strategia ma m.in. inspirować do rozwoju, a samorząd powiatowy ma realizować, inicjować i propagować działania rozwojowe, przy czym podstawą procesu wdrażania strategii może być jedynie współpraca wszystkich jednostek samorządowych z terenu powiatu oraz działających na jego terenie podmiotów społecznych i gospodarczych, w tym instytucji otoczenia biznesu, organizacji pozarządowych oraz wszystkich mieszkańców powiatu. Niezbędne jest również współdziałanie z samorządem wojewódzkim, podmiotami administracji rządowej, a także innymi podmiotami w otoczeniu regionalnym, krajowym i międzynarodowym. Realizacja strategii jest zatem procesem złożonym, wymagającym koordynacji działań o różnym charakterze.

Wytyczone w strategii cele mogą być bezpośrednio realizowane przez samorząd powiatowy wtedy, gdy przypisane do nich działania zawierają się w katalogu zadań publicznych o charakterze ponadlokalnym w zakresie: edukacji publicznej, promocji i ochrony zdrowia, pomocy społecznej, wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, polityki prorodzinnej, wspierania osób niepełnosprawnych, transportu zbiorowego i dróg publicznych, kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, kultury fizycznej i turystyki, geodezji, kartografii i katastru, gospodarki nieruchomościami, administracji architektoniczno-budowlanej, gospodarki wodnej, ochrony środowiska i przyrody, rolnictwa, leśnictwa i rybactwa śródlądowego, porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli, ochrony przeciwpowodziowej, w tym wyposażenia i utrzymania powiatowego magazynu przeciwpowodziowego, przeciwpożarowej i zapobiegania innym nadzwyczajnym zagrożeniom życia i zdrowia ludzi oraz środowiska, przeciwdziałania bezrobociu oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy, ochrony praw konsumenta, utrzymania powiatowych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych, obronności, promocji powiatu,

współpracy i działalności na rzecz organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2019 r. poz. 688, 1570 i 2020 oraz z 2020 r. poz. 284), działalności w zakresie telekomunikacji.

Ponieważ sformułowane w strategii działania częstokroć nie mieszczą się w powyższym katalogu, a ich realizacja jest niezbędna do rozwoju, to samorząd powiatu będzie je realizował pośrednio będąc ich animatorem i propagatorem lub partnerem.

System zarządzania realizacją strategii tworzą władze samorządowe powiatu: Rada Powiatu Zduńskowolskiego, Zarząd Powiatu Zduńskowolskiego oraz Starosta Zduńskowolski, a także Wydział Inwestycji i Zamówień Publicznych Starostwa Powiatowego w Zduńskiej Woli jako koordynator procesu realizacji założeń strategii oraz wydziały i komórki organizacyjne Starostwa Powiatowego w Zduńskiej Woli i jednostki organizacyjne powiatu jako realizatorzy działań i/lub podmioty monitorujące.

Tab. 26. Jednostki realizujące i partnerzy działań w ramach 1. Celu strategicznego

OBSZAR GOSPODARCZY 1. Cel strategiczny: Zrównoważony rozwój gospodarczy	
Cel operacyjny 1.1. Nowoczesna infrastruktura	
Kierunki działań	Realizatorzy i partnerzy działań
Rozwój infrastruktury drogowej	Jednostka realizująca/monitorująca: Powiatowy Zarząd Dróg w Zduńskiej Woli, Wydział Inwestycji i Zamówień Publicznych Starostwa Powiatowego w Zduńskiej Woli. Partnerzy: Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad, inni zarządcy dróg, gminy powiatu zduńskowolskiego, Urząd Marszałkowski Województwa Łódzkiego.
Rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej	Jednostka realizująca/monitorująca: Wydział Inwestycji i Zamówień Publicznych Starostwa Powiatowego w Zduńskiej Woli Partnerzy: gminy powiatu zduńskowolskiego.
Tworzenie warunków do rozwoju gospodarczego obszarów wiejskich	Jednostka realizująca/monitorująca: Wydział Architektury, Budownictwa i Ochrony Środowiska oraz Wydział Inwestycji i Zamówień Publicznych Starostwa Powiatowego w Zduńskiej Woli Partnerzy: Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Powiatowy Urząd Pracy w Zduńskiej Woli, gminy powiatu zduńskowolskiego.
Cel operacyjny 1.2. Tworzenie warunków do rozwoju biznesu	
Kierunki działań	Realizatorzy i partnerzy działań
Działania na rzecz rozwoju i powstawania nowych stref gospodarczych	Jednostka realizująca/monitorująca: Wydział Spraw Społecznych, Promocji, Kultury i Sportu oraz Wydział Geodezji, Kartografii, Katastru i Gospodarki Nieruchomościami Starostwa Powiatowego w Zduńskiej Woli. Partnerzy: Łódzka Specjalna Strefa Ekonomiczna, gminy powiatu zduńskowolskiego.
Wzmocnienie współpracy z instytucjami otoczenia biznesu i lokalnymi samorządami	Jednostka realizująca/monitorująca: Wydział Spraw Społecznych, Promocji, Kultury i Sportu Starostwa Powiatowego w Zduńskiej Woli. Partnerzy: Łódzka Specjalna Strefa Ekonomiczna, Łódzka Agencja Rozwoju Regionalnego, Zduńskowolski Inkubator Przedsiębiorczości, gminy powiatu zduńskowolskiego.
Przekształcanie zasobów gruntowych w atrakcyjne tereny inwestycyjne	Jednostka realizująca/monitorująca: Wydział Architektury, Budownictwa i Ochrony Środowiska oraz Wydział Geodezji, Kartografii, Katastru i Gospodarki Nieruchomościami Starostwa Powiatowego w Zduńskiej Woli. Partnerzy: gminy powiatu zduńskowolskiego, osoby prywatne.
Tworzenie warunków do budowania powiązań sfery B+R i przedsiębiorstw	Jednostka realizująca/monitorująca: Wydział Spraw Społecznych, Promocji, Kultury i Sportu Starostwa Powiatowego w Zduńskiej Woli. Partnerzy: lokalni przedsiębiorcy, uczelnie województwa łódzkiego.
Cel operacyjny 1.3. Wzmocnienie szkolnictwa zawodowego	
Kierunki działań	Realizatorzy i partnerzy działań

Tworzenie klas patronackich	Jednostka realizująca/monitorująca: Wydział Edukacji Starostwa Powiatowego w Zduńskiej Woli. Partnerzy: szkoły prowadzone przez powiat zduńskowolski, lokalni przedsiębiorcy, Kuratorium Oświaty w Łodzi.
Podnoszenie kwalifikacji nauczycieli kształcenia zawodowego	Jednostka realizująca/monitorująca: Wydział Edukacji Starostwa Powiatowego w Zduńskiej Woli. Partnerzy: szkoły prowadzone przez powiat zduńskowolski, Kuratorium Oświaty w Łodzi, ośrodki doskonalenia zawodowego, uczelnie wyższe.
Tworzenie klas z innowacyjnymi kierunkami kształcenia	Jednostka realizująca/monitorująca: Wydział Edukacji Starostwa Powiatowego w Zduńskiej Woli. Partnerzy: szkoły prowadzone przez powiat zduńskowolski, uczelnie województwa łódzkiego.
Popularyzacja kształcenia zawodowego i ustawicznego	Jednostka realizująca/monitorująca: Wydział Edukacji oraz Wydział Spraw Społecznych, Promocji, Kultury i Sportu Starostwa Powiatowego w Zduńskiej Woli. Partnerzy: szkoły prowadzone przez powiat zduńskowolski, lokalni przedsiębiorcy.
Cel operacyjny 1.4. Promocja potencjału gospodarczego	
Kierunki działań	Realizatorzy i partnerzy działań
Organizacja wydarzeń opartych na tradycjach gospodarczych	Jednostka realizująca/monitorująca: Wydział Spraw Społecznych, Promocji, Kultury i Sportu Starostwa Powiatowego w Zduńskiej Woli, Powiatowe Centrum Kultury, Sportu i Rekreacji w Zduńskiej Woli. Partnerzy: organizacje pozarządowe z terenu powiatu, lokalni przedsiębiorcy, gminy powiatu zduńskowolskiego, media.
Wzmocnienie współpracy z przedsiębiorcami	Jednostka realizująca/monitorująca: Wydział Spraw Społecznych, Promocji, Kultury i Sportu Starostwa Powiatowego w Zduńskiej Woli. Partnerzy: lokalni przedsiębiorcy.
Intensyfikacja działań w zakresie udostępniania oferty inwestycyjnej	Jednostka realizująca/monitorująca: Wydział Spraw Społecznych, Promocji, Kultury i Sportu Starostwa Powiatowego w Zduńskiej Woli. Partnerzy: gminy powiatu zduńskowolskiego, Łódzka Specjalna Strefa Ekonomiczna, media.

Źródło: opracowanie własne

Tab. 27. Jednostki realizujące i partnerzy działań w ramach 2. Celu strategicznego

OBSZAR SPOŁECZNY 2. Cel strategiczny: Sprzyjające warunki życia i rozwoju mieszkańców	
Cel operacyjny 2.1. Wzmocnienie kapitału społecznego	
Kierunki działań	Realizatorzy i partnerzy działań
Rozwijanie społeczeństwa obywatelskiego i umacnianie lokalnej tożsamości	Jednostka realizująca/monitorująca: Wydział Spraw Społecznych, Promocji, Kultury i Sportu Starostwa Powiatowego w Zduńskiej Woli. Partnerzy: organizacje pozarządowe, szkoły działające na terenie powiatu zduńskowolskiego.
Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu	Jednostka realizująca/monitorująca: Wydział Spraw Społecznych, Promocji, Kultury i Sportu Starostwa Powiatowego w Zduńskiej Woli, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Zduńskiej Woli, Środowiskowe Domy Samopomocy. Partnerzy: Domy Pomocy Społecznej, Dom Dziecka im. św. Maksymiliana Marii Kolbego w Wojsławicach, gminy powiatu zduńskowolskiego, miejskie i gminne ośrodki pomocy społecznej z terenu powiatu, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, organizacje pozarządowe.
Wspieranie działań w zakresie kultury i zwiększanie udziału w kulturze	Jednostka realizująca/monitorująca: Wydział Spraw Społecznych, Promocji, Kultury i Sportu Starostwa Powiatowego w Zduńskiej Woli, Powiatowy Młodzieżowy Dom Kultury „Na Pięterku”, Miejska Biblioteka Publiczna im. Jerzego Szaniawskiego w Zduńskiej Woli realizująca zadania biblioteki powiatowej. Partnerzy: instytucje kultury zlokalizowane na terenie powiatu zduńskowolskiego, Państwowa Szkoła Muzyczna I i II stopnia w Zduńskiej Woli, Państwowe Liceum Sztuk Plastycznych w Zduńskiej Woli, organizacje pozarządowe.
Rozwój sportu, turystyki i rekreacji	Jednostka realizująca/monitorująca: Wydział Spraw Społecznych, Promocji, Kultury i Sportu Starostwa Powiatowego w Zduńskiej Woli.

	Partnerzy: Powiatowy Międzyszkolny Ośrodek Sportowy, gminy powiatu zduńskowolskiego, lokalni przedsiębiorcy szczególnie z branży gastronomiczno-hotelarskiej, Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze, organizacje pozarządowe w tym szczególnie kluby i stowarzyszenia sportowe.
Unowocześnianie systemu wspierania rodziny i pieczy zastępczej	Jednostka realizująca/monitorująca: Wydział Spraw Społecznych, Promocji, Kultury i Sportu Starostwa Powiatowego w Zduńskiej Woli, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie Partnerzy: miejskie i gminne ośrodki pomocy społecznej, Dom Dziecka w Wojsławicach, Sąd Rejonowy w Zduńskiej Woli, Komenda Powiatowa Policji w Zduńskiej Woli, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Zduńskiej Woli, mieszkańcy.
Rozwój kompetencji cyfrowych	Jednostka realizująca/monitorująca: Wydział Edukacji oraz Wydział Spraw Społecznych, Promocji, Kultury i Sportu Starostwa Powiatowego w Zduńskiej Woli Partnerzy: szkoły prowadzone przez powiat zduńskowolski, organizacje pozarządowe, ośrodki doskonalenia nauczycieli.
Budowanie zaufania społecznego i podnoszenie bezpieczeństwa mieszkańców	Jednostka realizująca/monitorująca: Wydział Organizacyjny i Zarządzania Kryzysowego Starostwa Powiatowego w Zduńskiej Woli Partnerzy: Komenda Powiatowa Policji w Zduńskiej Woli, Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Zduńskiej Woli, Powiatowe Centrum Zarządzania Kryzysowego, Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna.
Cel operacyjny 2.2. Podniesienie jakości usług społecznych i zdrowotnych	
Kierunki działań	Realizatorzy i partnerzy działań
Modernizacja infrastruktury społecznej i zdrowotnej	Jednostka realizująca/monitorująca: Wydział Inwestycji i Zamówień Publicznych oraz Wydział Spraw Społecznych, Promocji, Kultury i Sportu Starostwa Powiatowego. Partnerzy: Zduńskowolski Szpital Powiatowy Sp. z o.o. w Zduńskiej Woli, podmioty świadczące usługi zdrowotne i społeczne.
Poprawa dostępności opieki długoterminowej i geriatrycznej	Jednostka realizująca/monitorująca: Wydział Spraw Społecznych, Promocji, Kultury i Sportu Starostwa Powiatowego. Partnerzy: Zduńskowolski Szpital Powiatowy Sp. z o.o. w Zduńskiej Woli, prywatne i publiczne podmioty świadczące usługi zdrowotne.
Wsparcie dla osób zagrożonych ubóstwem	Jednostka realizująca/monitorująca: Wydział Spraw Społecznych, Promocji, Kultury i Sportu Starostwa Powiatowego, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie. Partnerzy: miejskie i gminne ośrodki pomocy społecznej, organizacje pozarządowe
Rozwój programów profilaktycznych i podnoszenie świadomości prozdrowotnej	Jednostka realizująca/monitorująca: Wydział Spraw Społecznych, Promocji, Kultury i Sportu Starostwa Powiatowego. Partnerzy: Zduńskowolski Szpital Powiatowy Sp. z o.o. w Zduńskiej Woli, Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Zduńskiej Woli, organizacje pozarządowe, szkoły prowadzone przez powiat.
Cel operacyjny 2.3. Zwiększenie atrakcyjności szkół	
Kierunki działań	Realizatorzy i partnerzy działań
Rozbudowa i modernizacja obiektów oświatowych	Jednostka realizująca/monitorująca: Wydział Inwestycji i Zamówień Publicznych oraz Wydział Edukacji Starostwa Powiatowego w Zduńskiej Woli. Partnerzy: szkoły prowadzone przez powiat.
Poprawa zdawalności egzaminów maturalnych i zawodowych	Jednostka realizująca/monitorująca: Wydział Edukacji Starostwa Powiatowego w Zduńskiej Woli. Partnerzy: szkoły prowadzone przez powiat.
Wspieranie partycypacji uczniów, nauczycieli i rodziców w zarządzaniu szkołami	Jednostka realizująca/monitorująca: Wydział Edukacji Starostwa Powiatowego w Zduńskiej Woli. Partnerzy: szkoły prowadzone przez powiat, organizacje pozarządowe, Kuratorium Oświaty w Łodzi.
Wzbogacenie oferty kształcenia dla osób dorosłych	Jednostka realizująca/monitorująca: Wydział Edukacji Starostwa Powiatowego w Zduńskiej Woli. Partnerzy: szkoły prowadzone przez powiat, podmioty gospodarcze prowadzące działalność w obszarze szkoleń i edukacji.
Cel operacyjny 2.4. Budowanie odpowiedzialności ekologicznej	
Kierunki działań	Realizatorzy i partnerzy działań

Rozbudowa infrastruktury niezbędnej do rozwoju komunikacji rowerowej	Jednostka realizująca/monitorująca: Wydział Inwestycji i Zamówień Publicznych Starostwa Powiatowego w Zduńskiej Woli, Powiatowy Zarząd Dróg w Zduńskiej Woli. Partnerzy: gminy powiatu zduńskowolskiego.
Rozwój komunikacji zbiorowej i popularyzacja elektromobilności	Jednostka realizująca/monitorująca: Wydział Komunikacji i Transportu oraz Wydział Spraw Społecznych, Promocji, Kultury i Sportu Starostwa Powiatowego. Partnerzy: gminy powiatu zduńskowolskiego, spółki Polskich Kolei Państwowych, publiczni i prywatni przewoźnicy, Urząd Marszałkowski Województwa Łódzkiego, spółki Skarbu Państwa.
Wzmocnienie współpracy z organizacjami pozarządowymi	Jednostka realizująca/monitorująca: Wydział Spraw Społecznych, Promocji, Kultury i Sportu Starostwa Powiatowego Partnerzy: gminy powiatu zduńskowolskiego, organizacje pozarządowe, wykonawcy inwestycji publicznych.

Źródło: opracowanie własne

Tab. 28. Jednostki realizujące i partnerzy działań w ramach 3. Celu strategicznego

OBSZAR PRZESTRZENNY 3. Cel strategiczny: Uporządkowana i bezpieczna przestrzeń	
Cel operacyjny 3.1. Zapewnienie spójności i ładu przestrzennego	
Kierunki działań	Realizatorzy i partnerzy działań
Zwiększenie stopnia pokrycia terenów miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego	Jednostka realizująca/monitorująca: Wydział Architektury, Budownictwa i Ochrony Środowiska oraz Wydział Geodezji, Kartografii, Katastru i Gospodarki Nieruchomościami Starostwa Powiatowego w Zduńskiej Woli Partnerzy: gminy powiatu zduńskowolskiego.
Poprawa estetyki, funkcjonalności i bezpieczeństwa przestrzeni publicznych	Jednostka realizująca/monitorująca: Wydział Inwestycji i Zamówień Publicznych Starostwa Powiatowego w Zduńskiej Woli, Powiatowy Zarząd Dróg w Zduńskiej Woli. Partnerzy: gminy powiatu zduńskowolskiego.
Współpraca w tworzeniu spójnej polityki przestrzennej gmin powiatu i jego otoczenia	Jednostka realizująca/monitorująca: Wydział Geodezji, Kartografii, Katastru i Gospodarki Nieruchomościami Starostwa Powiatowego w Zduńskiej Woli Partnerzy: gminy powiatu zduńskowolskiego.
Cel operacyjny 3.2. Ochrona zasobów środowiska	
Kierunki działań	Realizatorzy i partnerzy działań
Rozwój infrastruktury terenów zielonych	Jednostka realizująca/monitorująca: Wydział Inwestycji i Zamówień Publicznych oraz Wydział Architektury, Budownictwa i Ochrony Środowiska oraz Wydział Geodezji, Kartografii, Katastru i Gospodarki Nieruchomościami Starostwa Powiatowego w Zduńskiej Woli Partnerzy: gminy powiatu zduńskowolskiego
Poprawa jakości powietrza atmosferycznego	Jednostka realizująca/monitorująca: Wydział Architektury, Budownictwa i Ochrony Środowiska Starostwa Powiatowego w Zduńskiej Woli. Partnerzy: gminy powiatu zduńskowolskiego, Urząd Marszałkowski w Łodzi, NFOŚiGW, WFOŚiGW Łódź, mieszkańcy.
Ochrona i wykorzystanie atutów przyrodniczych i krajobrazowych	Jednostka realizująca/monitorująca: Wydział Architektury, Budownictwa i Ochrony Środowiska oraz Wydział Spraw Społecznych, Promocji, Kultury i Sportu Starostwa Powiatowego. Partnerzy: gminy powiatu zduńskowolskiego, organizacje turystyczne, media, organizacje pozarządowe.
Rozwój systemów wodociągowych i kanalizacyjnych	Jednostka realizująca/monitorująca: Wydział Inwestycji i Zamówień Publicznych Starostwa Powiatowego. Partnerzy: gminy powiatu zduńskowolskiego i gminne przedsiębiorstwa wodno-kanalizacyjne.
Poprawa jakości wód powierzchniowych i rozwój małej retencji	Jednostka realizująca/monitorująca: Wydział Architektury, Budownictwa i Ochrony Środowiska oraz Wydział Geodezji, Kartografii, Katastru i Gospodarki Nieruchomościami Starostwa Powiatowego w Zduńskiej Woli. Partnerzy: gminy powiatu zduńskowolskiego, NFOŚiGW, WFOŚiGW Łódź, Urząd Marszałkowski, Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie.
Cel operacyjny 3.3. Zwiększenie dostępności	
Kierunki działań	Realizatorzy i partnerzy działań

Rozwój systemu e-usług publicznych i nowoczesnej administracji	Jednostka realizująca/monitorująca: Wydział Organizacyjny i Zarządzania Kryzysowego, Wydział Geodezji, Kartografii, Katastru i Gospodarki Nieruchomościami, Wydział Spraw Społecznych, promocji, Kultury i Sportu Starostwa Powiatowego w Zduńskiej Woli Partnerzy: urzędy gmin powiatu zduńskowolskiego.
Wspieranie rozwoju infrastruktury teleinformatycznej	Jednostka realizująca/monitorująca: Wydział Inwestycji i Zamówień Publicznych Starostwa Powiatowego w Zduńskiej Woli. Partnerzy: lokalni przedsiębiorcy, gminy powiatu zduńskowolskiego.
Rozwój układu drogowego i poprawa parametrów technicznych istniejących dróg	Jednostka realizująca/monitorująca: Wydział Inwestycji i Zamówień Publicznych Starostwa Powiatowego w Zduńskiej Woli, Powiatowy Zarząd Dróg w Zduńskiej Woli. Partnerzy: gminy powiatu zduńskowolskiego, Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad, Urząd Marszałkowski Województwa Łódzkiego.

Źródło: opracowanie własne

Ramy finansowe realizacji działań zapisanych w strategii tworzą własne środki pochodzące z budżetu powiatu oraz zewnętrzne środki finansowe pochodzące z budżetu państwa, budżetu Unii Europejskiej oraz z budżetów jednostek samorządu terytorialnego tworzących powiat.

Bardzo ważnym elementem procesu wdrażania strategii są jej monitoring i ewaluacja. Monitoring będzie obejmował systematyczne gromadzenie i analizowanie ilościowych i jakościowych danych dotyczących każdego z trzech obszarów objętych dokumentem strategii. Wnioski z tych analiz w formie częściowego sprawozdania z realizacji strategii będą przedstawiane Radzie Powiatu Zduńskowolskiego nie rzadziej niż co trzy lata. Dokument sprawozdania będzie zawierał rekomendacje co do kolejnych okresów realizacji strategii dotyczące modyfikowania przyjętych kierunków działań w przypadku zmieniających się uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych i będzie stanowił element ewaluacji bieżącej. Po zakończeniu realizacji strategii zostanie przygotowane sprawozdanie końcowe, stanowiące ewaluację ex-post.

Tab. 29. Wskaźniki monitorowania

Cele operacyjne	Wskaźniki	Zakładana tendencja zmian	Źródła danych
	OBSZAR GOSPODARCZY 1. Cel strategiczny: Zrównoważony rozwój gospodarczy		
Nowoczesna infrastruktura	1. Liczba kilometrów wybudowanych i/lub zmodernizowanych dróg powiatowych, z wyszczególnieniem terenów wiejskich. 2. Długość dróg powiatowych. 3. Odsetek korzystających z sieci gazowej, wodociągowej i kanalizacyjnej w odniesieniu do ogółu ludności.	1. Wzrost 2. Wzrost 3. Wzrost	Wydział Inwestycji i Zamówień Publicznych Starostwa Powiatowego Bank Danych Lokalnych GUS
Tworzenie warunków do rozwoju biznesu	1. Liczba projektów powiatu zduńskowolskiego zrealizowanych z przedsiębiorcami i IOB. 2. Powierzchnia terenów objętych ofertami inwestycyjnymi, w tym objętych specjalnymi strefami gospodarczymi.	1. Wzrost 2. Wzrost	Wydział Spraw Społecznych, Promocji, Kultury i Sportu Starostwa Powiatowego
Wzmocnienie szkolnictwa zawodowego	1. Liczba zrealizowanych projektów ukierunkowanych na dopasowanie oferty kształcenia do potrzeb rynku pracy. 2. Zrealizowane kursy podnoszące kompetencje zawodowe nauczycieli.	1. Wzrost 2. Wzrost 3. Wzrost	Wydział Edukacji Starostwa Powiatowego

	3. Wzrost liczby osób dorosłych korzystających z różnych form podnoszenia kwalifikacji.		
Promocja potencjału gospodarczego	1. Liczba wydarzeń promocyjnych organizowanych przez powiat, w tym przy współudziale przedsiębiorców. 2. Liczba podmiotów nowo zarejestrowanych w bazie REGON.	1. Wzrost 2. Wzrost	Wydział Spraw Społecznych, Promocji, Kultury i Sportu Starostwa Powiatowego oraz Bank Danych Lokalnych GUS
	OBSZAR SPOŁECZNY 2. Cel strategiczny: Sprzyjające warunki życia i rozwoju mieszkańców		
Wzmocnienie kapitału społecznego	1. Liczba stowarzyszeń, fundacji i organizacji społecznych przypadających na 10 tys. mieszkańców. 2. Liczba zrealizowanych zadań, w których sfinansowano koszty wsparcia osób z niepełnosprawnościami. 3. Liczba zrealizowanych zadań, w których sfinansowano koszty wsparcia osób starszych. 4. Liczba rodzin zastępczych i/lub wzrost liczby dzieci umieszczanych w rodzinach zastępczych. 5. Liczba dzieci umieszczanych w Domu Dziecka w Wojsławicach. 6. Liczba uczestników imprez organizowanych przez domy kultury, ośrodki kultury, kluby, świetlice na 1000 mieszkańców. 7. Wartość inwestycji w bazę sportowo-rekreacyjną powiatu.	1. Wzrost 2. Wzrost 3. Wzrost 4. Wzrost 5. Spadek 6. Wzrost 7. Wzrost	Bank Danych Lokalnych GUS, Wydział Spraw Społecznych, Promocji, Kultury i Sportu oraz Wydział Inwestycji i Zamówień Publicznych Starostwa Powiatowego
Podniesienie jakości usług społecznych i zdrowotnych	1. Liczba inwestycji podejmowanych przy obiektach infrastruktury społecznej. 2. Liczba zrealizowanych programów profilaktycznych z zakresu ochrony zdrowia i promocji. 3. Udział osób długotrwale bezrobotnych w ogóle bezrobotnych. 4. Liczba zrealizowanych programów i projektów na rzecz aktywizacji grup defaworyzowanych na rynku pracy. 5. Wysokość środków finansowych przeznaczonych na tworzenie nowych miejsc pracy.	1. Wzrost 2. Wzrost 3. Spadek 4. Wzrost 5. Wzrost	Wydział Inwestycji i Zamówień Publicznych oraz Wydział Spraw Społecznych, Promocji, Kultury i Sportu Starostwa Powiatowego Powiatowy Urząd Pracy w Zduńskiej Woli
Zwiększenie atrakcyjności szkół	1. Procentowa zdawalność egzaminu maturalnego szkół powiatu. 2. Liczba zajęć pozalekcyjnych oraz wyjazdów w ramach wymian zagranicznych dla uczniów szkół powiatu. 3. Liczba inwestycji w obiektach oświatowych.	1. Wzrost 2. Wzrost 3. Wzrost	Wydział Edukacji oraz Wydział Inwestycji i Zamówień Publicznych Starostwa Powiatowego
Budowanie odpowiedzialności ekologicznej	1. Długość ścieżek rowerowych (dróg dla rowerów). 2. Liczba projektów proekologicznych zrealizowanych wspólnie z organizacjami pozarządowymi.	1. Wzrost 2. Wzrost	Bank Danych Lokalnych GUS Wydział Spraw Społecznych, Promocji, Kultury i Sportu Starostwa Powiatowego
	OBSZAR PRZESTRZENNY 3. Cel strategiczny: Uporządkowana i bezpieczna przestrzeń		
Zapewnienie spójności i ładu przestrzennego	1. Procentowy udział powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami	1. Wzrost	Bank Danych Lokalnych GUS

	zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem. 2. Liczba inwestycji powiatu poprawiających estetykę i funkcjonalność przestrzeni.	2. Wzrost	Wydział Inwestycji i Zamówień Publicznych Starostwa Powiatowego
Ochrona zasobów środowiska	1. Procent osób korzystających z sieci gazowej w % ogółu ludności. 2. Korzystający z sieci kanalizacyjnej w % ogółu ludności. 3. Inwestycje publiczne, w których wykorzystano i/lub sfinansowano odnawialne źródła energii. 4. Liczba dni z przekroczeniami poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM10. 5. Średnie stężenie zanieczyszczeń w stacjach pomiarowych na terenie powiatu (pył zawieszony PM 10 oraz dwutlenek azotu NO2). 6. Udział powierzchni terenów zieleni w powierzchni ogółem. 7. Liczba oczyszczalni przydomowych. 8. Liczba zbiorników małej retencji.	1. Wzrost 2. Wzrost 3. Wzrost 4. Spadek 5. Spadek 6. Wzrost 7. Wzrost 8. Wzrost	Bank Danych Lokalnych GUS Wydział Inwestycji i Zamówień Publicznych oraz Wydział Architektury, Budownictwa i Ochrony Środowiska Starostwa Powiatowego
Zwiększenie dostępności	1. Liczba e-usług publicznych udostępnianych mieszkańcom. 2. Długość dróg powiatowych. 3. Liczba terminali intermodalnych.	1. Wzrost 2. Wzrost 3. Wzrost	Wydział Organizacyjny i Zarządzania Kryzysowego oraz Wydział Inwestycji i Zamówień Publicznych Starostwa Powiatowego w Zduńskiej Woli

Źródło: opracowanie własne

Przyjmujemy, że strategia stanowi dokument nadrzędny w stosunku do innych planistycznych dokumentów powiatu, planów, programów i strategii sektorowych, które stają się narzędziami jej realizacji, a współpraca i partnerstwo są warunkami koniecznymi do jej skutecznego wdrażania. Zdajemy sobie sprawę, że wdrażanie tego dokumentu – tożsame z rozwojem powiatu będzie procesem skomplikowanym, wymagającym wieloszczeblowego zarządzania i wielu zintegrowanych, skoordynowanych przedsięwzięć.

Spis rysunków i tabel

Rysunek 1. Położenie powiatu zduńskowolskiego w Polsce 15
Rysunek 2. Położenie powiatu na tle województwa łódzkiego 16
Rysunek 3. Podział administracyjny powiatu 16
Rysunek 4. Istniejące i planowane linie kolejowe 17
Rysunek 5. Liczby pociągów „ŁKA" oraz pasażerów wsiadających/wysiadających na stacji Zduńska Wola 18
Rysunek 6. Liczba ludności powiatu w latach 2011-2020 20
Rysunek 7. Liczba urodzeń i zgonów w powiecie w latach 2011-2020 21
Rysunek 8. Saldo migracji wewnętrznych i zewnętrznych w latach 2011-2020 22
Rysunek 9. Prognozowana liczba ludności powiatu w roku 2030 23
Rysunek 10. Struktura wiekowa mieszkańców powiatu w latach 2011-2020 23
Rysunek 11. Przedsiębiorstwa powiatu wg sekcji PKD w 2020 r. 26
Rysunek 12. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w latach 2012-2020 27
Rysunek 13. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców w 2020 r. 27
Rysunek 14. Stopa bezrobocia w powiecie w latach 2011-2020 29
Rysunek 15.Stopa bezrobocia rejestrowego w gminach powiatu w roku 2020 30
Rysunek 16. Formy ochrony przyrody na terenie powiatu 31
Rysunek 17. Liczba dni w mieście Zduńska Wola w roku 2020 ze stężeniem średniodobowym PM10>50µg/m3 34
Rysunek 18. Zmiany liczby zarejestrowanych pojazdów osobowych i ciężarowych 35
Rysunek 19. Zużycie energii elektrycznej na terenie powiatu (w MWh) w latach 2011-2020 36
Rysunek 20. Odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów 39
Rysunek 21. Lesistość powiatu w latach 2011-2020 (%) 40
Rysunek 22. Obszar zagrożenia powodziowego dla terenu powiatu 40
Rysunek 23. Obszar zagrożenia podtopieniami dla terenu powiatu 41
Rysunek 24. Liczba uczestników imprez organizowanych przez domy i ośrodki kultury w powiecie w przeliczeniu na 1000 mieszkańców 44
Rysunek 25. Księgozbiór bibliotek na 1000 mieszkańców w roku 2020 (w woluminach) 45
Rysunek 26. Strońsko w gminie Zapolice na trasie przebiegu turystycznego Szlaku Romańskiego w Polsce 49
Rysunek 27. Łączna liczba uczniów w szkołach i przedszkolach na terenie powiatu 51

Rysunek 28. Szkoły prowadzone przez powiat zduńskowolski 52
Rysunek 29. Poziom zdawalności egzaminu maturalnego w powiecie, województwie łódzkim i kraju 53
Rysunek 30. Prognozowana liczba uczniów kończących szkoły podstawowe 54
Rysunek 31. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców w roku 2020 56
Rysunek 32. Średnia długość życia mieszkańców powiatu według płci 59
Rysunek 33. Liczba łóżek w oddziałach Zduńskowolskiego Szpitala Powiatowego Sp. z o.o. 60
Rysunek 34. Wydatki budżetu powiatu w rozdziale 85111 – szpitale ogólne w latach 2011-2020 (w mln zł) 61
Rysunek 35. Liczba pielęgniarek i położnych na 10 tys. mieszkańców w roku 2019 62
Rysunek 36. Najczęściej występujące powody udzielania pomocy społecznej rodzinom w roku 2020 63
Rysunek 37. Struktura dochodów budżetu powiatu w roku 2020 66
Rysunek 38. Wpływy z udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych w latach 2011-2020 (w mln zł) 67
Rysunek 39. Dochody własne ogółem oraz wpływy z PIT i CIT w 2020 r. w przeliczeniu na jednego mieszkańca powiatu, województwa oraz powiatów ościennych (w zł) 68
Rysunek 40. Struktura wydatków budżetu powiatu w roku 2020 69
Rysunek 41. Część oświatowa subwencji ogólnej w stosunku do wydatków powiatu poniesionych w dziale oświata i wychowanie w latach 2011-2020 69
Rysunek 42. Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem w latach 2011-2020 70
Rysunek 43. Wynik operacyjny w latach 2011-2020 70

Tabela 1. Liczba ludności powiatu w latach 2011-2020 20
Tabela 2. Liczba ludności powiatu w podziale na gminy w roku 2020 21
Tabela 3. Współczynnik przyrostu naturalnego (‰) 21
Tabela 4. Struktura przedsiębiorstw w powiecie wg liczby zatrudnionych 25
Tabela 5. Struktura przedsiębiorstw w powiecie wg własności 26
Tabela 6. Liczba podmiotów gospodarczych powiatu wg gmin 28
Tabela 7. Struktura osób bezrobotnych wg czasu pozostawania bez pracy 29
Tabela 8. Energia wprowadzona do ogólnopolskich sieci elektroenergetycznych z terenu powiatu 37

Tabela 9. Sieci wodociągowe i sanitarne w roku 2020 37
Tabela 10. Masa odpadów poddana recyklingowi w roku 2020 38
Tabela 11. Stopień zagrożenia susza według rodzaju suszy 39
Tabela 12. Dostępność placówek oświatowych 53
Tabela 13. Kierunki kształcenia zawodowego w powiatowych szkołach ponadpodstawowych w roku szkolnym 2020/2021 51
Tabela 14. Najważniejsze dotacje rozwojowe pozyskane w latach 2011-2020 68
Tabela 15. Położenie geograficzne, dostępność komunikacyjna i mobilność 72
Tabela 16. Ludność i procesy demograficzne 72
Tabela 17. Gospodarka 73
Tabela 18. Środowisko naturalne i infrastruktura 73
Tabela 19. Kultura i dziedzictwo kulturowe 73
Tabela 20. Sport, rekreacja i turystyka 74
Tabela 21. Edukacja i kapitał społeczny 74
Tabela 22. Zdrowie 74
Tabela 23. Ubóstwo i wykluczenie społeczne 75
Tabela 24. Finanse powiatu 75
Tabela 25. Strategiczne i operacyjne cele rozwoju oraz przyporządkowane im kierunki działań 79
Tabela 26. Jednostki realizujące i partnerzy działań w ramach 1. Celu strategicznego 89
Tabela 27. Jednostki realizujące i partnerzy działań w ramach 2. Celu strategicznego 91
Tabela 28. Jednostki realizujące i partnerzy działań w ramach 3. Celu strategicznego 92
Tabela 29. Wskaźniki monitorowania 94